[Formanden.]

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om afgift af spiritus, vin og øl.

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om forhøjelse af tobaksafgifter.

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger.

Mødet hævet kl. 14[45].

---

4. møde.

Torsdag den 13. juni kl. 9.

Formanden: I skrivelse af 6. d. m. anmoder handelsministeren om, at der i stedet for Bertel Dahlgaard og Bundvad, som er udnævnt til ministre, må blive foretaget valg af 2 nye medlemmer af repræsentantskabet for Danmarks nationalbank for resten af funktionsperioden, der udløber den 31. marts 1961.

I henhold til anmodning fra handelsministeren vil der som meddelt i forrige møde være at foretage valg af et nyt medlem til folketingets vareforsyningsudvalg.

Jeg udbeder mig tingets samtykke til at lade foretage dette valg i indeværende møde. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg samtykket som givet. (Ophold). Det er givet.

Man gik da til:

Valg af et medlem til folketingets vareforsyningsudvalg.

Valgt blev: *Chr. Christiansen.*

Den første sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om et stabiliseringslån.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1, fremsættelsen i tidenden sp. 25).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under punkterne 2-4 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om afgift af spiritus, vin og øl.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 13, fremsættelsen i tidenden sp. 25).

Første behandling af forslag til lov om forhøjelse af tobaksafgifter.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 7, fremsættelsen i tidenden sp. 25).

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 39, fremsættelsen i tidenden sp. 25).

Formanden: Jeg gør opmærksom på, at sammen med disse punkter på dagsordenen kan den af den højtærede stats- og udenrigsminister den 29. maj afgivne erklæring og de øvrige kriselovforslag omtales.

Lovforslagene sattes til forhandling.

Per Hækkerup: Det kan ikke nægtes, at valgresultatet den 14. maj for så vidt var en skuffelse for socialdemokratiet, som resultatet blev et mandattab. Når på den anden side oppositionspartierne har udlagt valgresultatet som et udtryk for mistillid til socialdemokratiet, kan der være grund til at pege på, at partiet ved valget opnåede en stemmefremgang, og at godt 900 000 vælgere fortsat slutter op bag socialdemokratiets synspunkter. Valgresultatet kan derfor ikke tages som udtryk for nogen mistillid til socialdemokratiet. Når valgresultatet blev, som tilfældet var, skyldes det, at det lykkedes oppositionspartierne i større udstrækning end ved tidligere valg at få de reserver i vælgermassen frem, som de kan

[Per Hækkerup.]

trække på. Det hænger utvivlsomt sammen med, at valgkampen formede sig som en unuanceret skrækpropaganda, hvor man hørte de gammelkendte melodier om socialistforskrækkelse, og hvor det lykkedes den store borgerlige presse at skabe en sådan panikstemning, at tusinder af vælgere gik til stemmeurnerne, som ellers normalt ikke gør det. Jeg tror, at denne skrækpropaganda var så overdreven, at det måske kan få uheldige virkninger for den politiske stillingtagen, de to store oppositionspartier står over for nu, da arbejdet i folketinget skal påbegyndes.

Det er blevet sagt, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen var valgets sejrherre, og det havde vel derfor været almindeligt ventet, at det ærede medlem var kommet til at danne den nye regering. Hvis det ærede medlem hr. Erik Eriksen var valgets sejrherre, har man dog i hvert fald lov til at tilføje, at han til gengæld tabte det næste slag, slaget om regeringsdannelsen, og når han tabte dette slag, kan man ikke med nogen rimelighed tillægge andre hovedansvaret herfor end det ærede medlem selv.

Jeg skal ikke indlade mig på nogen ufrugtbar spekulation over grunden til, at det ærede medlem således tabte den regeringsmulighed, valgresultatet efter hans og oppositionspartiernes opfattelse gav ham. Jeg ved ikke, om det her var den skrækpropaganda, de borgerlige partier havde ført, der gjorde det ærede medlem bange for at gå ind til den opgave, som en hvilken som helst regering måtte komme til at stå over for. Jeg ved heller ikke, om det ærede medlem var så bundet i sit forhold til det konservative folkeparti, at han derved blev afskåret fra at danne sin egen regering. Men hvad nu end årsagerne har været, er det i hvert fald en kendsgerning, at partiet venstre og det ærede medlem hr. Erik Eriksen ikke greb til, da chancen for regeringsdannelse bød sig.

Det må forundre, at det ærede medlem straks fra begyndelsen af forhandlingerne om regeringsdannelsen afviste ethvert samarbejde med socialdemokratiet og dermed, kan man sige, på en vis måde fortsatte holdningen fra de korslagte armes periode i 1954-55, idet man dengang satte partitaktiske hensyn over hensynet til landets interesser. Det kan måske også forundre, at det ærede medlem heller ikke tog det ansvar og den opgave, som venstre påtog sig i 1945 under Knud Kristensens ledelse, dengang man dannede en ren venstreregering. Det ærede medlem ville gennemtvinge én bestemt parlamentarisk løsning, en venstrekonservativ regering, og udelukkede dermed for sig selv alle andre muligheder for venstres medvirken i regeringsdannelsen.

Det politisk interessante i de forhandlinger, der er foregået, og det resultat, der kom ud af forhandlingerne om regeringsdannelsen, er imidlertid, at hermed er myten om den liberale front faldet sammen. Forsøget på at gøre en antisocialdemokratisk holdning til det samme som en liberal holdning er hermed af det ærede medlem hr. Erik Eriksen selv afsløret som hul og urigtig. Da det kom til stykket, foretrak det ærede medlem en alliance med det konservative parti, for hvem hensynet til de besiddendes interesser altid har vejet tungere end læbebekendelsen til liberalismen. For det ærede medlem var samarbejdet med de konservative til sikring af de besiddendes økonomiske interesser vigtigere end hensynet til den politiske og kulturelle liberalisme, der i så høj grad har sit hjemsted i socialdemokratiet og hos de radikale, og som sidst, blot for at tage et enkelt eksempel, manifesterede sig i forliget om en ny skoleordning. Det ærede medlem hr. Erik Eriksen foretrak de konservatives økonomiske interesser fremfor det samarbejde mellem den arbejdende befolkning i by og på land — arbejdende befolkning taget i ordets videste betydning — som den højtærede statsminister havde indbudt til forud for og efter valgets afholdelse.

I stedet for en regering under det ærede medlems ledelse fik vi den nuværende regeringskonstellation. Den adskiller sig fra de regeringsdannelser, vi har kendt efter krigen, ved at være en flertalsregering, en regering, der har et flertal i dette ting bag sig. Dette må efter min opfattelse betragtes som en absolut fordel, idet de erfaringer, vi har gjort med mindretalsregeringer, har lært os, at det er vanskeligt for sådanne regeringer at føre en fast og mere langsigtet politik. Det kan en flertalsregering, og derfor er det et gode, at de politiske forhandlinger, der blev ført om regeringens dannelse, om grundlaget for den nye regerings fremtidige

[Per Hækkerup.]

arbejde, ikke blot førte til, at de tre partier enedes om et fælles arbejdsprogram, men også førte til et regeringsfællesskab, der hviler på et flertal her i tinget.

Det har måske forundret mange, at denne regeringskonstellation blev mulig, og jeg tror nok, at det for højre side i denne sal har været noget af en chokbehandling; men efter min opfattelse er det heldigt, at det har været muligt at forlige modsætninger og afvigelser i synspunkter mellem de tre partier, at man har været i stand til at skabe et fælles grundlag derved, at viljerne og meningerne er blevet bøjet imod hinanden, således at det, der skilte, er skudt i baggrunden, og det, der var fælles for de tre partier, i højere grad er skudt i forgrunden og derigennem er kommet til at præge det arbejdsgrundlag, regeringen hviler på. Det er først og fremmest vigtigt, fordi det i den situation, hvori vi befinder os i økonomisk henseende i Danmark, og hvori vi for så vidt har befundet os siden krigens afslutning, er af den allerstørste betydning, at det regeringsprogram, som bliver udformet og gennemført af flertallet her i tinget — og forhåbentlig af et meget stort flertal — ikke blot tager sigte på at løse de øjeblikkelige opgaver, men også er et langtidsprogram med en lovgivning af vidtrækkende betydning.

Hvad angår den regeringserklæring, den højtærede statsminister afgav forleden dag, er der først og fremmest grund til at udtale tilfredshed med, at der nu er etableret enighed om Danmarks udenrigspolitik. Dette siges udtrykkeligt i regeringserklæringen, der også henviser til, at denne enighed kunne konstateres ved afgivelsen af svaret til den russiske statsminister, hr. Bulganin. Udenrigspolitikken hviler nu som tidligere på vort medlemskab af De Forenede Nationer og af NATO, og den giver udtryk for en positiv interesse i udvidelse af det europæiske samarbejde og i styrkelse af sammenholdet i Norden. Når man tager i betragtning, hvorledes der tidligere har været stridigheder ikke blot om enkeltheder, men også om vigtige linjer i landets udenrigspolitik, tror jeg, at den omstændighed, at de demokratiske partier har kunnet enes om en fastholden af den hidtil førte udenrigspolitik, er en politisk kendsgerning af vidtrækkende betydning.

Jeg vil gerne give udtryk for håbet om, at den enighed, der er opnået på udenrigspolitikkens område, også må vise sig, når spørgsmålet om formuleringen af Danmarks forsvarspolitik melder sig og bliver aktuelt. Der siges herom i regeringserklæringen, at arbejdet med dette spørgsmål skal foregå i forlængelse af de drøftelser, der allerede har fundet sted i forsvarsudvalget; og så sandt som forsvarspolitikken kun er et af de midler, man betjener sig af i udenrigspolitikken, har man lov til at håbe, at den fælles udenrigspolitik må føre til, at der også kan tilvejebringes en bred enighed mellem de demokratiske partier om formuleringen af Danmarks fremtidige forsvarsordning.

De spørgsmål, som påkalder mest aktuel interesse, er naturligvis spørgsmålene omkring vor økonomiske politik. Det kan ikke bestrides, at vi her står over for en presserende opgave, men vi står også over for en opgave, der samtidig er bunden.

Valutavanskeligheder er jo ikke noget nyt fænomen i Danmark; det er ikke noget, der er opstået under den tidligere regering, eller noget, vi kun har kendt i årene efter krigen. Valutavanskeligheder er på grund af Danmarks særlige økonomiske struktur noget, vi har måttet tage stilling til og kæmpe med gennem det sidste par menneskealdre. Vi har til stadighed set vanskelighederne ved på én gang at forene stor produktion og fuld beskæftigelse med opretholdelsen af balancen i vort betalingsforhold over for udlandet.

Vi har ganske særligt i årene efter krigen, men også i 1930erne set, hvorledes gennemførelsen af den ene målsætning i den økonomiske politik med de politisk-økonomiske midler, der har været til rådighed, har ført til, at den anden målsætning ikke har kunnet opfyldes: at vi ikke har kunnet forene og forlige hensynet til fuld beskæftigelse, stor og stigende produktion, med opretholdelse af valutabalancen. Det er vort langtidsproblem i dansk økonomi at formulere en politik, der gør det muligt på én gang at sikre opretholdelse af beskæftigelsen og produktionen og balance i vort betalingsforhold over for udlandet.

[Per Hækkerup.]

Jeg tror, den højtærede finansminister har ret i, at man ikke kan virkeliggøre den tanke, at vi med en eller anden engangsforanstaltning for tid og evighed kan gøre Danmark valutafast; men jeg tror, det er rigtigt, at der skal formuleres en langsigtet politik, der søger at komme ud over denne vanskelighed i dansk økonomi, en langsigtet politik, der først og fremmest tilsigter at øge eksporten, at fremme de produktive investeringer, den samlede opsparing, der skal finansiere dem, og samtidig hermed sikre, at forholdet mellem vort omkostningsniveau og omkostningsniveauet i andre lande ikke forskyder sig på en sådan måde, at vor konkurrenceevne derigennem forringes. Enhver økonomisk politik, der på længere sigt skal søge at virkeliggøre den dobbelte målsætning: fuld beskæftigelse og balance i valutaregnskabet, må efter min opfattelse have dette for øje, og dette synspunkt må også lægges til grund, når man skal vurdere, hvad der skal foretages i det korte løb for at bekæmpe de øjeblikkelige valutavanskeligheder.

Den valutanedgang, vi har kunnet konstatere gennem det sidste halve års tid, og som i så høj grad spillede en rolle i valgkampen, må man efter min opfattelse tage roligt og nøgternt på. Det tjener ikke noget formål at undervurdere den kendsgerning, at der er foregået en forringelse af valutasituationen, og ganske særligt ikke, at den forringelse, som er foregået gennem de senere måneder, har antaget karakter af en forringelse først og fremmest af dollarbeholdningen og dermed af vor valutalikviditet; men det tjener på den anden side heller ikke noget fornuftigt formål at overdimensionere de problemer, vi står over for. En nøgtern erkendelse af de virkelige forhold er den første forudsætning for, at man kan tilrettelægge en økonomisk politik, der ikke skyder over målet, men på den anden side tager itu med vanskelighederne.

Det er klart erkendt fra alle sider, at det er nødvendigt at gribe ind over for den skete valutanedgang. De indgreb, der kan foretages, må udformes således, at de falder inden for de muligheder og de midler, som vi er i stand til at betjene os af i Danmark under hensyn til de internationale aftaler, vi er indgået i, derunder særlig under hensyn til GATT-aftalerne og til aftalen i den økonomiske europæiske samarbejdsorganisation.

Det program over de øjeblikkelige vanskeligheder, som den højtærede finansminister har forelagt for det høje ting og for den danske offentlighed, tilsigter at imødegå, at standse nedgangen i valutabeholdningen og gøre det på en måde, som man har kaldt traditionel.

Lovforslagene tilsigter en afdæmpning af forbruget og derigennem en forøgelse af opsparingen på en sådan måde, at man ikke — eller i hvert fald mindst muligt — modvirker den langtidsmålsætning, jeg nævnte før: at der ikke bør ske nogen forringelse med hensyn til beskæftigelsen og ikke bør foregå en udvikling i omkostningsniveauet, som vil kunne true vor konkurrenceevne.

Det er dernæst vigtigt, at de indgreb, der foretages med det formål at rette valutasituationen op, bliver udformet således, at de ikke præges af nogen social slagside. Det er min opfattelse, at det kompleks af lovforslag, som tinget skal tage stilling til i det kommende par uger, netop opfylder de betingelser, jeg her har nævnt: dels at gribe ind over for den øjeblikkelige valutakrise, dels gøre det på en sådan måde, at man ikke derved kompromitterer langtidsmålsætningen for vor økonomi, og dels gøre det med en byrdefordeling, som må siges at være rimelig.

Jeg skal ikke i detaljer gennemgå de fremsatte lovforslag, men minde om, at forslagenes første formål er en vis afdæmpning af forbruget, gennemført på en sådan måde, at man derved tager størst muligt hensyn til sikringen af beskæftigelsen.

Det vil være bekendt, at lovforslagene dels indeholder nogle afgiftsforhøjelser, der tilsigter at indbringe et beløb på ca. 100

[Per Hækkerup.]

mill. kr. og at medføre en tilsvarende forbrugsnedgang for hele befolkningen. Derudover indeholder forslagene forskellige detailforslag til afgiftsforhøjelser og forskellige forslag til besparelser, tilsammen beløb, der ligeledes udgør op imod 100 mill. kr.

Jeg vil i denne forbindelse gerne minde om, at der i det forslag til besparelser, som den højtærede finansminister redegjorde for i sin fremsættelsestale, jo er besparelser, der ikke er det høje ting ubekendt, idet tinget i forbindelse med gennemførelsen af folkepensioneringen drøftede disse besparelsesforslag, der altså nu på regeringens initiativ bliver ført ud i livet.

Ud over disse to bestanddele indeholder regeringens forslag som den tredje bestanddel lovforslaget om et stabiliseringslån, der skal indbringe ca. 200 mill. kr. i hvert af de to finansår, det indeværende og det næste, altså alt i alt 400 mill. kr. Virkningen af det samlede lovkompleks på statens finanser bliver således en samlet årlig merindtægt på drifts- og kapitalbudgettet på 200 mill. kr. og derudover en lånoptagning gennem stabiliseringslånet på yderligere 200 mill. kr., alt i alt 400 mill. kr. om året, der går til at lette statens finansiering.

Det er klart, at byrder, der på denne måde lægges på befolkningen, vil resultere i en vis nedgang i forbruget — det er jo hensigten med dem — og når forbruget går ned, vil også forbruget af importerede varer vise en nedadgående tendens. Derved opfylder forslagene det formål at lette valutasituationen. En nedgang i forbruget af dansk producerede varer vil formentlig i et vist omfang betyde, at de varer, der ikke længere forbruges herhjemme, vil kunne eksporteres; også herigennem opnås den valutariske virkning, som er tilsigtet med forslagene. Men i det omfang, hvori nedgangen i forbruget af dansk producerede varer ikke resulterer i en eksportstigning, vil den naturligvis betyde en produktionsnedgang og derved et fald i beskæftigelsen.

Det har med flid været fremhævet fra oppositionspressens side, at det traditionelle i de forslag, der nu foreligger for det høje ting, nødvendigvis må føre til, at der sker en nedgang i beskæftigelsen. Over for denne tendens til nedgang i beskæftigelsen som følge af den forbrugsnedgang, jeg her har nævnt, vil jeg gerne understrege, at derved, at statens finanser lettes eller bedres med ca. 400 mill. kr. årlig i henhold til den opgørelse, der foreligger fra den højtærede finansminister, vil der formentlig indtræde den situation, at staten ikke behøver at gå til det private kapitalmarked og dér søge optagelse af de lån, staten ellers måtte optage for at kunne klare sine udlånsforpligtelser. Gennem det sidste års tid har staten ikke, har finansministeren ikke trukket på nationalbanken og derigennem forøget, som man siger, købekraftmængden i samfundet. Statens finansiering har kunnet klares dels over de løbende indtægter, dels over lånoptagning på obligationsmarkedet. Med den forbedring af statens finanser, som disse forslag tilsigter, vil det ikke længere — formentlig ikke længere — være nødvendigt for staten at søge det private lånemarked, og selv om stabiliseringslånet ikke fører til en forøgelse i den samlede opsparing, der svarer til de 200 mill. kr. om året, lovgivningen omfatter, er det givet, at det samlede kompleks af lovforslag, der her er tale om, vil føre til en forøgelse af den samlede opsparing, som gør det muligt for staten som nævnt ikke at søge det private lånemarked. Når staten ikke skal søge det private lånemarked, vil resultatet heraf blive en lettelse for, skal vi kalde det det sædvanlige og normale kapitalmarked, og dermed også lettere kreditvilkår for det private erhvervsliv.

Der er for mig ingen tvivl om, at den virkning, der heraf opstår med lettere vilkår på lånemarkedet, vil have en større, en betydeligt større positiv beskæftigelsesmæssig virkning end den begrænsede negative beskæftigelsesmæssige virkning, som nedpresningen af forbruget ellers kunne føre til. Jeg tror derfor, at man har lov til at sige, at det fremsatte kompleks af forslag opfylder det, der må være hovedformålet med forslagene: at virkeliggøre en mere produktiv beskæftigelse, at stimulere til eksport og hæmme import og derigennem skaffe lettelse på vor valutabalance.

Dernæst er det min opfattelse, at sådan som forslagene er udformet, imødekommer de ikke blot dette, der må være det første forlangende til de foranstaltninger, der skal gennemføres over for den øjeblikkelige

[Per Hækkerup.]

situation, men de gør det desuden på en sådan måde, at der ikke herigennem sker nogen forøgelse af omkostningsniveauet herhjemme eller ikke nødvendigvis sker nogen forøgelse af omkostningsniveauet. Jeg tænker herved på, at forslagene sigter på at holde afgiftsforhøjelserne uden for pristallet, og at der samtidig foreslås gennemført en skærpelse af monopolloven, som sikrer, at den del af prisberegningerne og avanceberegningerne, der falder inden for monopollovens område, i hvert fald kontrolleres sådan, at unødige omkostningsstigninger kan undgås her. Tager man disse virkninger af forslagene i betragtning, tror jeg, man har lov til at sige, at regeringsforslagene tilgodeser hensynet til at holde omkostningsniveauet i ro og dermed bidrager til at opretholde eller forøge vort lands konkurrenceevne over for andre lande.

Den tredje hovedbetragtning, man må anlægge over for forslagene, er dernæst, hvorledes deres byrdefordeling er. Dér vil jeg gerne understrege, at det jo har været af en vis interesse at konstatere karakteren af den debat, der er foregået i oppositionspressen. Man har i denne debat udelukkende hæftet sig ved stabiliseringslånet, man har udelukkende interesseret sig for den talmæssigt begrænsede del af befolkningen, der skal yde bidrag til dette stabiliseringslån, medens man ikke har beskæftiget sig med de byrder, der pålægges den øvrige del af befolkningen. Jeg vil gerne understrege, at for mit parti er det ikke uden store principielle betænkeligheder, at vi er gået med til forslaget om, at de afgiftsforhøjelser, der nu foreslås, samt de tekstilafgifter, som tidligere blev modregnet ved udlevering af de sparebeviser, som jo nu foreslås fjernet, holdes uden for pristalsberegningen. Det betyder et indgreb over for indgåede overenskomster, som kun kan forsvares og kun kan godkendes i en situation, der gør det nødvendigt at foretage indgreb over for hele det økonomiske liv, og som også gør det nødvendigt, at lønmodtagerne yder deres bidrag til de fælles ofre, der skal bringes for at lette valutasituationen.

Jeg har med interesse bemærket den højtærede finansministers ord om de fremtidige problemer omkring pristalsreguleringen, og jeg vil gerne understrege, at der her naturligvis ligger betydningsfulde problemer, som fortjener en alvorlig overvejelse. Det er imidlertid andre spørgsmål, den højtærede finansminister her har beskæftiget sig med, end dem, det i det konkrete tilfælde drejer sig om; de problemer, den højtærede finansminister har rejst, og som han har ladet foretage en undersøgelse af, drejer sig om en varigere ordning, hvorefter man skulle tage beskatningen helt ud af pristalsberegningen og altså ikke, således som der her er tale om, undlade at omregne visse konkrete afgiftsforhøjelser, men helt fjerne skatteposten af pristalsbudgettet.

Hvorvidt dette vil betyde variationer i pristallet, der er større eller mindre end de nuværende pristalsvariationer, kan man naturligvis ikke have nogen begrundet formodning om, men det forekommer mig, at andre argumenter gør, at dette forslag fortjener at tages op til overvejelse. På samme måde, som lønmodtagerne ved afkald på pristalsregulering af afgiftsforhøjelserne — og det drejer sig alt i alt om 5 points i pristallet — er med til effektivt at yde et bidrag til bedringen af landets valutasituation, gælder det, at andre befolkningsgrupper, som bedre er i stand til at bære byrderne, kommer til at yde deres.

Det er urigtigt, når man i agitationen imod regeringsforslagene har søgt at give det udseende af, at der i disse forslag er tale om en ensidig foranstaltning vendt imod en lille befolkningsgruppe. Der er tale om foranstaltninger, som kommer til at omfatte hele befolkningen, og der er samtidig tale om foranstaltninger, som først og fremmest kommer til at lægge de største byrder dér, hvor man må gå ud fra at det private, individuelle forbrug ubestridelig er størst. Vi har jo alle sammen forud for valget erkendt, at når valget var overstået, lå problemerne der stadig væk, og at disse problemer måtte løses. Vi har fra socialdemokratisk side understreget, at vi var villige til at forhandle om metoder og fremgangsmåder, men det måtte være en forudsætning, at man, når byrdefordelingen skulle foretages, begyndte med at lægge byrderne dér, hvor forbrugsnedgangen lettest kunne bæres, d. v. s. dér, hvor der er det største individuelle forbrug.

Dette sigte er efter min opfattelse opnået

[Per Hækkerup.]
med lovforslaget om stabiliseringslånet. Jeg tror ikke, man bruger for stærke ord, når man siger, at den kampagne, vi har været vidne til i oppositionspressen i de sidste dage, har antaget en fuldstændig fantastisk karakter. Jeg synes, den i visse situationer har bevæget sig op på hysteriets højder og virker så uovervejet, som tilfældet ellers kun har været med en enkelt leder i Dagens Nyheder, medens regeringsdannelsen foregik.

Jeg vil gerne som eksempel på, hvorledes man i denne debat har bevæget sig, fremdrage et indlæg i går i Berlingske Tidende — det var slået stort op på forsiden — hvor man skildrede en erhvervsdrivende, der nu tilbyder, at de, der vil, gratis kan komme til at overtage hans virksomhed. „Gratis" viser sig nu bagefter at være for et beløb af 200 000, 300 000—400 000 kr., så helt gratis er det åbenbart ikke! Denne erhvervsdrivende forklarer, at nu er han så hårdt ramt, at nu vil han ikke længere. Vi får at vide, at han har en indtægt på 50 000 kr., hvilket formentlig svarer til en skalaindkomst på 30 000 kr. Det må betyde, at det, han skal præstere til stabiliseringslånet, antagelig vil dreje sig om en 3 000 kr. Man kan jo nok undre sig over, at en stor virksomhed i fremdrift, som han selv skildrer det, skulle være så stramt finansielt kørende og så svagt økonomisk stillet, at den ikke kan klare en opsparingsbyrde på 3 000 kr. Det er interessant at lægge mærke til, at den pågældende forretningsmand fuldstændig ser bort fra de øvrige sider af det kompleks af lovforslag, regeringen har fremsat. Alene forslaget om skattefri henlæggelse til investeringsfonds betyder, at han formentlig vil være i stand til skattefrit af sin årsindtægt at kunne henlægge et beløb på mellem 4 000 og 5 000 kr.

Det er ikke muligt med de oplysninger, der indeholdes i bladet, at afgøre, hvor store hans skattefri afskrivninger kunne være, men det er dog givet, at der også her må være tale om betragtelige beløb. Den pågældende ser fuldstændig bort fra — og det gør bladet altså også — at hvis man fulgte tankegangen og helt sløjfede det lovkompleks, der her er tale om, ville det ikke betyde, at han derved var de 3 000 kr., han måske skal betale i stabiliseringslån, gunstigere stillet. Han må ikke glemme, at også for de lønmodtagere, der er beskæftiget i hans virksomhed, betyder lovkomplekset, at de kommer til at afgive rundt regnet én dyrtidsportion i forhold til det pristal, der ville gælde, hvis man ikke havde bestemmelsen vedrørende pristalsreguleringen. Jeg ved ikke, hvor mange mennesker der er beskæftiget i hans virksomhed, men da han selv fortæller, at den er stor og har en millionomsætning, så skal der nok være beskæftiget en 10—20 mand. Det vil være ensbetydende med, at hvis dette lovkompleks ikke blev gennemført, måtte han regne med en merudgift i lønninger på mellem 2 000 og 3 000 kr., hvis der er 20 mand, og mellem 1 000 og 2 000 kr., hvis der er 10 mand. Over for den byrde, der pålægges ham, synes jeg, man med rimelighed og retfærdighed kan pege på, at det er dog et problem, hvor reel byrdestigningen er for ham, og det er et spørgsmål, hvor urimelig den byrde, der pålægges ham, er i forhold til den byrde, der pålægges de lønmodtagere, han beskæftiger. Det ville naturligvis være interessant, hvis man, når et sådant eksempel nu bruges som led i skrækpropagandaen, hos Berlingske Tidende kunne få de nøjagtige oplysninger frem, således at man virkelig kunne beregne, hvordan stillingen er for den pågældende forretningsmand og for de lønmodtagere, der er beskæftiget hos ham. Det kan Berlingske Tidende jo nemt undersøge uden at nævne navne. Hvis bladet bragte de rent faktiske oplysninger, tror jeg, man ville konstatere, at der ikke er megen realitet bag den påstand, der her er slynget ud, og som altså nyder det store konservative dagblads støtte.

Det har interesseret mig at se, at hele propagandaen mod regeringsforslagene føres i mellemstandens navn. Det turde vistnok være noget af en nydannelse i dansk sprogbrug at betegne de 150 000 største skatteydere i Danmark som mellemstanden. Når man ellers fra oppositionspartiernes side appellerer til mellemstanden, plejer det i hvert fald at omfatte andre, betydelig større indtægtsgrupper.

Man har altså koncentreret hele sin interesse om stabiliseringslånet. Jeg vil gerne understrege, at vi jo alle er enige om, at man ikke kan undgå at gennemføre foranstaltninger, der i en overgangsperiode

[Per Hækkerup.]
kommer til at lægge byrder på befolkningen. Ja, jeg har godt nok set, at Dagens Nyheder her til morgen bringer en sensationel meddelelse om, at nu har de to oppositionspartier fundet en løsning, der, som det hedder, skulle løse krisen uden at lægge nye byrder på befolkningen. Det ville være meget interessant at få at vide, hvorledes dette kan ske. Jeg tror nok, man kan gå ud fra, at det hører hjemme på propagandaens overdrev, når man taler om, at man kan klare det mir nichts dir nichts uden byrder overhovedet. Det ville da være virkelig spændende at se, hvorledes sådanne forslag skulle udformes. Jeg tror, det er farligt at udbrede den forestilling, at man kan klare disse problemer, som man står over for, uden nogen form for ubehageligheder.

Jeg vil gerne pointere, at hele denne propaganda, hele denne diskussion, har været ført ikke først og fremmest mod forslagenes effektivitet med hensyn til hovedformålet, men mod byrdefordelingen, og når man nu formentlig fra oppositionspartiernes side ikke vil nøjes med at kritisere den byrdefordeling, regeringsforslagene indeholder, men også vil stille forslag om, hvorledes byrdefordelingen efter oppositionspartiernes mening skulle være, ja, så vil jeg bede om, at man meget nøje lægger mærke til, hvad der er det egentlige indhold i diskussionen mellem oppositionspartierne og regeringspartierne. Jeg kan naturligvis ikke vide, hvilke forslag de to oppositionspartier vil møde frem med. Jeg har set omtalt i pressen, at man måske kunne tænke sig en nedsættelse af indtægtsgrænsen for betaling til stabiliseringslånet fra de nuværende ca. 20 000 kr., svarende til en skalaindkomst på 14 000 kr., til 6 000 kr. i skalaindkomst. Jeg ved ikke, om det er alvorlige overvejelser, der foregår i oppositionspartierne i denne henseende, men det ville i hvert fald svare til den byrdefordeling, man på forhånd må regne med at oppositionspartierne tilsigter.

Jeg har også bemærket, at det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen har skitseret et program — jeg ved ikke, om partiet venstre står bagved. Jeg kan kun med interesse konstatere, at vi ikke, når vi tidligere har drøftet økonomiske problemer, hos det liberale parti venstre har mødt den ringeste forståelse for tanker i den retning, som det ærede medlem har givet udtryk for i mandagskronikken i Dagens Nyheder. Men det ville være interessant at få at vide, hvilke varegrupper det ærede medlem tænker sig skulle bære en sådan forøget importafgift; det ville være interessant at vide, hvor stort beløb det ærede medlem mener der på denne måde via en importafgiftsforhøjelse skal inddrages, hvor stor importafgiftsforhøjelsen skal være. Med andre ord: hvilken reel byrde har det ærede medlem tænkt sig skulle pålægges befolkningen på denne måde, og hvilken byrdefordeling giver det i forhold til den byrdefordeling, regeringsforslagene indeholder? Jeg ved heller ikke, i hvilken udstrækning det overhovedet vil være muligt at gennemføre den tanke, det ærede medlem har udkastet, under hensyn til de internationale forpligtelser, Danmark er indgået i; men jeg vil lytte med interesse, hvis det ærede medlem under debatten finder anledning til at give os noget mere detaljerede oplysninger om sine tanker.

Der har mod stabiliseringslånet været fremført et argument, som jeg synes fortjener alvorlig overvejelse. Det er det argument, at det er uheldigt, at stabiliseringslånet principielt hviler på den skattepligtige indkomst, der er resultatet af en ligning, som ikke altid er lige effektiv. Det er derfor med så meget desto større glæde, jeg har set, at regeringen er enedes om at foreslå en skærpelse af kontrollovgivningen. En skærpelse af kontrollovgivningen er jo ikke bare en simpel retfærdighedshandling over for den gruppe af befolkningen, der ikke har nogen mulighed for at unddrage sig den fulde skattebyrde af sin indtægt, men det er efter min opfattelse også en foranstaltning, der er et betydningsfuldt led i den almindelige økonomiske politik. Det er nok rigtigt, at virkningerne af de skærpede kontrolforanstaltninger ikke vil være mærkbare i den øjeblikkelige situation, men de vil på lidt længere sigt efter min opfattelse meget væsentligt kunne indvirke på udformningen af den økonomiske politik. Når man erkender, at situationen gør det nødvendigt at dæmpe forbruget, tror jeg, de fleste vil være enige i, at det må være rimeligt at begynde ikke bare, som tidligere nævnt, ved storforbruget, men også ved det skjulte forbrug, som utvivlsomt findes i ly af den for lempelige kontrol med selvan-

[Per Hækkerup.]

givelserne. Jeg tror derfor, at det også ud fra en almindelig økonomisk-politisk betragtning er særdeles hensigtsmæssigt, at vi får sådanne skærpede kontrolregler og derigennem får et skjult forbrug frem, således at det kan beskattes på samme måde, som andre menneskers ikke skjulte forbrug kan beskattes. Men jeg erkender, at virkningerne her formentlig fortrinsvis er virkninger på længere sigt.

Jeg skal i spørgsmålet om byrdefordelingen kun gøre den yderligere bemærkning til det kommunistiske parti, som jo også har ladet sin stemme høre i debatten omkring forslagene, at det forekommer mig, at det kommunistiske parti og dets blad er ved at lægge op til en linje, som må siges at være overordentlig beklagelig og ikke gavnlig for danske lønmodtagere og danske arbejdere.

I en ledende artikel i tirsdags har Land og Folk beskæftiget sig med dette spørgsmål — jeg beder den højtærede formand om tilladelse til et kort citat. Denne ledende artikel bærer overskriften:

„Lov er lov — men lov skal ikke holdes".

Det hedder herefter videre, at regeringen og folketinget nu planlægger en ulovlighed, nemlig at holde afgifterne uden for pristallet, og så siges det:

„Herefter kommer arbejderne og fagforeningerne til at indrette sig på, at lovløsheden i det danske samfund inspireres fra selve lovgivningsmagten."

Det hedder lidt længere nede i artiklen, at når det er sådan,

„så er der ikke længere noget at sige til, at arbejderne tager skridt, man finder formålstjenlige, for at gavne sig selv."

Og lederen slutter:

„Heldigvis er det sådan, at i disse forhold er arbejderne ikke værgeløse ofre. Regeringen og folketinget kan lovgive i overenskomstforholdene, og de kan tilsidesætte gældende lov, men bestemme over, hvorledes den enkelte arbejdsplads eller fagforening skal stille sig i forholdet til arbejdsgiveren, kan man ikke. Og det vil være en logisk konsekvens af regeringens handlinger, dersom arbejdspladser og fagforeninger i den kommende tid sætter alt ind på at skaffe sig dækning for regeringens nedskæringsforanstaltninger."

Det forekommer mig, at man i så tydelige ord, som det er muligt, opfylder det, der står i overskriften: at lov skal ikke længere holdes. Jeg vil gerne understrege, at hermed angribes en af de hovedgrundsætninger, der har været gældende for dansk arbejderbevægelse. Jeg tror, man må erkende, at en sådan politik vil undergrave tilliden til overenskomsterne og dermed på længere sigt også undergrave den standard og det stade, danske arbejdere har. Jeg vil derfor stærkt advare imod, at man følger den lovløshedens taktik, som det kommunistiske parti tilsyneladende vil gå ind for.

Ud over de forslag, der sigter til at afhjælpe de øjeblikkelige valutavanskeligheder, ligger der i regeringserklæringen, som den er udformet i samarbejdet mellem de tre partier, tilkendegivelsen af en langtidspolitik. I det nuværende kompleks af lovforslag er optaget to forslag, der tager sigte på en sådan langtidspolitik. Jeg tænker på lovforslaget om skattefri afskrivninger og lovforslaget om skattefri henlæggelser til investeringsfonds. Jeg tror, man har lov til at sige, at vi med det program, der er skitseret i regeringserklæringen, har fået et konstruktivt fremtidsprogram, et program, der ikke skal og ikke kan gennemføres i løbet af 2-3 uger, men et program, som trækker linjerne op for de kommende års økonomiske politik.

Jeg har med interesse konstateret, at lovforslagenes hovedformål er at sikre stigende produktion og stigende beskæftigelse, og de forskellige enkeltheder, der fremgik af den højtærede statsministers regeringserklæring, viser, at vi kan vente en række lovforslag fremsat, der tager sigte på en sådan politik. Det drejer sig om ændringer i skattelovgivningen, hvor man formentlig vil få en overordentlig gunstig virkning frem, hvis man gennemfører den tanke, at der af indkomster inden for bestemte grænser skal betales en fast procent i indkomstskat; det vil betyde, at vi kommer ud over den hæmsko for initiativ og lyst til øget virke, som den nuværende hårde beskatning af indkomststigninger er.

Der er i erklæringen givet tilslutning til skattelettelser for opsparing. I fortsættelse

[Per Hækkerup.]

af de lettelser, der allerede under den forrige regering blev gennemført for opsparingen, vil det medvirke til at stimulere en frivillig opsparing, som på længere sigt er nødvendig for at bedre grundlaget for vor økonomi.

Erklæringen bebuder også det forslag til gennemførelse af grundstigningsskyld, som den tidligere regering fremsatte, og et forslag om frivillig overgang til fuld grundskyld. Der tales om en revision af byggestøttelovgivningen, og det er i den forbindelse værd at understrege, at det sigte, man inden for regeringen er blevet enig om ved denne revision, retter sig mod øget byggeri, og støtten vil få en stærkere social betoning, end den har i dag. Der er tale om en positiv beskæftigelsespolitik dels over for sæsonarbejdsløsheden, dels over for den arbejdsløshed, der er særlig voldsom i visse bestemte områder af landet.

Der er naturligvis derudover i regeringserklæringen antydet en række andre lovgivningsanliggender, som jeg ikke skal komme nærmere ind på her; men jeg vil understrege hovedindholdet af regeringserklæringen om den langsigtede politik, der er dette: at tilvejebringe en stabilisering af dansk økonomi på længere sigt.

De foreliggende lovforslag og de tanker for en langtidspolitik, som er omtalt i regeringserklæringen, har, som jeg tidligere har nævnt, den fordel at være udtryk for en flertalsregerings ønsker. Vi er måske endnu ikke helt vant til de parlamentariske arbejdsvilkår under en flertalsregering; det er så længe siden, vi har haft en sådan, at vi måske har levet os ind i lidt andre traditioner. Men jeg vil gerne understrege, at den erklæring, den højtærede statsminister og den højtærede finansminister har afgivet om, at man med velvilje vil gå ind i et samarbejde med oppositionspartierne om alt, hvad der kan betyde en konstruktiv forbedring af de lovforslag, der her er fremsat, kan socialdemokratiet slutte sig til. Vi håber, at de to store oppositionspartier ikke i en måske forståelig skuffelse over, at udgangen af valget og regeringsdannelsen blev, som tilfældet var, vil henfalde til en sådan bitterhed og negativitet, at de ikke er til at råbe op i en saglig forhandling.

Jeg understreger, at socialdemokratiet er villig til en saglig forhandling, og vi tror, det er rigtigt i denne situation at sætte hensynet til det bredest mulige grundlag for den økonomiske politik over eventuelle partitaktiske hensyn.

Erik Eriksen: Det egentlige arbejde for det folketing, der blev valgt den 14. maj, er nu begyndt, og vi skal tage stilling til den programerklæring og det kompleks af lovforslag, som er fremsat her i tinget; dele deraf er jo også på dagsordenen for dette møde. Men det må vist føles naturligt — jeg kunne også sige påkrævet — at jeg, inden jeg kommer nærmere ind herpå, knytter nogle bemærkninger til de højst besynderlige begivenheder, der gik forud for dannelsen af den nuværende regering, som jeg mener man har lov til at sige i enhver henseende er trekantet.

Jeg lagde nok mærke til, at det ærede medlem hr. Per Hækkerup, der talte som socialdemokratiets ordfører, gav udtryk for, at når jeg ikke havde dannet regering, skulle det være af skræk for opgaven. Nu er det ærede medlem jo noget kendt for at være den, man inden for socialdemokratiet bruger til at tale ud ad vinduerne. Jeg skal ikke argumentere mod det ærede medlems tale her i dag; jeg skal alene indskrænke mig til at konstatere, at noget sådant virkelig kan siges af socialdemokratiets ordfører.

Det er vel rigtigt at sige, at valgkampen begyndte allerede med den afsluttende debat i det gamle folketing. Socialdemokratiet havde igennem 3½ år haft regeringsmagten, dækket af radikale skjolde. Regeringspartiet selv var i det store og hele tilfreds med resultaterne af sin politik, og denne tilfredshed holdt sig valgkampen igennem. Alligevel blev det et dårligt valg for regeringen; men det var unægtelig også en overmenneskelig opgave at få vælgerne til at forstå grunden til denne tilfredshed. I regeringens kølvand var fulgt en betydelig arbejdsløshed, og der var, målt med det øvrige Vesteuropa, en for ringe produktionsfremgang.

Vi havde den højeste rente og den største prisstigning, investering og opsparing var holdt nede, og vi havde trods flere drøje kriseforlig en katastrofal nedgang i valutabeholdningen. Det var denne politik, rege-

[Erik Eriksen.]

ringspartiet var tilfreds med, og som vælgerne underkendte på valgdagen.

Jeg må måske også have lov at gøre et par bemærkninger om valgpropagandaen. Socialdemokratiets valgpropaganda var i flere henseender ualmindelig frimodig; jeg tænker her på brugen af statistisk materiale; jeg tænker på et forhold som dette, at den højtærede statsminister, når han skulle forklare årsagerne til, at det ikke gik helt godt herhjemme, havde en stående undskyldning, nemlig at det var Suezkrisens skyld. Han kunne endda berette, at krisen havde kostet os 250 mill. kr. i fremmed valuta alene på olie og benzin. Det var jo grumme mange penge, men det var da også gale oplysninger. Det er klart og tydeligt vist, at den store importstigning i årets første kvartal i alt væsentligt skyldtes en kraftig stigning i importens mængde. Det er yderligere dokumenteret, at Suezkrisens indvirkning på vore importpriser på flydende brændsel højst har medført en forhøjelse på mindre end ca. halvdelen af det beløb, jeg nævnte før. Heroverfor står så den kendsgerning, at skibsfragterne steg meget stærkt. Kyndige erhvervsfolk er tilbøjelige til at tro, at vi, alt taget i betragtning, ikke har haft noget valutaunderskud på krisen, og de forslag, som nu er til behandling, og som regeringen har fundet det fornødent at komme med, bekræfter vel også denne opfattelse.

Jeg vender mig så til det radikale venstres valgkamp. Den blev jo ført på kønne ord om samarbejde. Valgkampen igennem talte de radikale ledere om den store samling. Derved slap de for at tage et klart standpunkt; bekende kulør ville man ikke.

Landets tre store partier, socialdemokratiet, venstre og det konservative folkeparti, havde alle gjort klart, at de ikke ønskede en samlingsregering. De havde gjort det klart, at en sådan kun hører hjemme under særlige forhold, i nationale ulykkestider som f. eks. under besættelsen. I fredstid må det, som Hørup sagde, være folkestyrets mening, at vi deler os efter anskuelser. Ikke mindst årene efter krigen har jo vist, at der er to meget forskellige anskuelser, den socialdemokratiske og den liberale. Det er blændværk, når man fra radikal side foregøgler befolkningen, at der i principielle spørgsmål kan slås bro mellem disse to anskuelser. Det kan der ikke.

Den højtærede økonomiminister hr. Bertel Dahlgaard har under hele valgkampen vist sig som en meget dygtig balancekunstner. (*Økonomiministeren* [Bertel Dahlgaard]: Selvfølgelig!). Selvfølgelig, siger den højtærede minister. Det er først efter valget, at han er slumpet til at sige nogle mærkelige ting. Før valget var hans udtalelser bestandig formuleret således, at det radikale venstres opgave ikke var at støtte noget andet parti, men at føre en politik. Den omtalte politik var den, der kom til orde i det såkaldte Nyborgprogram. Hovedlinjen i dette program var den samme som hovedlinjen i de synspunkter, venstre og det konservative folkeparti til stadighed har gjort gældende. Men dermed er vel også sagt, at Nyborgprogrammet pegede på helt andre veje end dem, der førte til socialdemokratiet. Under den afsluttende folketingsdebat i april måned påviste jeg, at der var stor overensstemmelse mellem de tre liberale partiers synspunkter, at der — god vilje forudsat — var store muligheder for et frugtbart samarbejde.

Den højtærede økonomiminister, som dengang var sit partis politiske ordfører, bekræftede denne indstilling. Han sagde — jeg må bede den høje formand om tilladelse til et citat nu og senere nogle enkelte andre —:

> „Hvis venstre og de konservative vil være med til at gennemføre de ting, der blev fremført på Nyborg Strand, de programpunkter, om man vil kalde det sådan, og socialdemokratiet ikke vil, vil vi gennemføre dem sammen med venstre og de konservative."

Både medlemmerne af det høje ting og vælgerne måtte få det indtryk, at det radikale parti ikke længere var tilfreds med at støtte socialdemokratiet, men at man nu søgte sine egne liberale synspunkter gennemført. Radikale vælgere, der gerne så en sådan liberal politk, kunne føle sig trygge. Viste valget fremgang for de liberale synspunkter, måtte det naturligvis komme til en drøftelse mellem de liberale partier om mulighederne for en gennemførelse af disse fælles liberale synspunkter. Det indtryk måtte disse vælgere få, og dette måtte vel også være meningen med udtalelsen.

[Erik Eriksen.]
som jeg i øvrigt skal vende tilbage til i anden sammenhæng.

Rundt om på landets vælgermøder var det så overladt de radikale kandidater at forsvare balancekunsten. Den nuværende højtærede undervisningsminister hr. Jørgen Jørgensen var mere enkel i sin valgkamp; han er jo i det hele taget en mere enkel natur end den højtærede økonomiminister. Som ved alle tidligere valg samlede den højtærede undervisningsminister sine anstrengelser om at forsvare socialdemokratiets politik og angribe venstre og de konservative. Økonomiministeren kom dog for skade at true vælgerne en enkelt gang, idet han truede dem med, at de ville få højere skatter, hvis det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen blev finansminister igen. Sådan kan det gå, når man ikke er i stand til at se tre uger frem i tiden!

Det ærede medlem hr. Kirkegaard forklarede sine vælgere, at den radikale holdning ikke indebar noget ultimatum; partiet ville gennemføre sin politik i samarbejde med andre, også med venstre og konservative. I Vejlekredsen bekendte den radikale kandidat sig af hele sit hjerte til en liberal politik — og sådan kunne jeg blive ved. Men det får vel være nok at sige, at hvor forskellige synspunkterne end kunne være, var der ikke, så vidt jeg har kunnet se, nogen radikal kandidat, som afviste en bred liberal samling. Jeg tror, at hvis man havde afvist, er det sandsynligt, at en og anden, der nu stemte radikalt, havde betænkt sig en ekstra gang.

Retsforbundets valgkamp blev ført efter, hvad jeg må kalde den sædvanlige recept. Partiet var jo som hidtil i den lykkelige situation, at det ikke havde medansvar for noget som helst. Det skar de fire gamle partier over én kam. Mest gik det dog ud over socialdemokratiet og de radikale. Det er da også disse to partier, der indtil fornylig har stået retsforbundet fjernest på vigtige områder i den økonomiske politik.

Hvis man skræller veltalenheden af de bemærkninger, som den nuværende højtærede minister uden portefølje hr. Viggo Starcke fremsatte under den sidste politiske debat i folketinget, var hovedpunkterne: de indirekte skatte og afgifter fordyrer produktionen og forbruget; varedirektoratet må lukkes; handelsministeriet og boligministeriet må afvikles; pristalsfamiliens skatter må nedsættes og helt afskaffes for indtægter under 12 000 kr.; skattefrihed for overarbejde. Og dertil de sædvanlige betragtninger over toldens afvikling samt grundskyldens gennemførelse.

Jeg må have lov at nævne, at som et festligt punktum gjorde det daværende ærede medlem hr. Viggo Starcke det andet ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard til den hovedansvarlige for alle økonomiske ulykker her i landet. Det daværende ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard svarede med at anføre retsforbundslederens privilegium: at kunne køre på frihjul — for ikke at sige løbehjul — her i tinget, uden at hans mærkelige påstande blev taget alvorligt. Men den nuværende minister uden portefølje var ikke mundlam. Han ønskede aldeles ikke at lade den radikale ordfører i fred og spurgte direkte de radikale, om det virkelig var deres tanke, at der skulle samarbejdes om flere skatter.

Jeg nævner kun dette for at sige til den højtærede økonomiminister, at der virkelig var øjeblikke under denne debat, hvor jeg i hvert fald var naiv nok til at have følelsen af, at han og hans parti stod nærmere venstre og konservative, end han stod retsforbundet.

Statsministerens sammenstød med retsforbundets leder, hvorunder de to herrer i enkle og jævne ord gav udtryk for deres gensidige følelser, skal jeg helt forbigå. Jeg tror, der aldrig er sagt noget mere jævnt og letfatteligt her i tinget end det, de to herrer sagde til hinanden.

Se, under valgkampen fortsatte den nuværende højtærede minister uden portefølje hr. Viggo Starcke sine angreb efter samme melodi. Ministeren skrev f. eks.:

[Erik Eriksen.]

„Lammer man forbruget med afgifter, lammer man også produktionen. Forbrugs- og omsætningsafgifter betales af folk i bevidstløs, delvis kloroformeret tilstand, så staten ad den vej kan forøge skatterne ubegrænset . . . ".

I retsforbundets valgavis skrev den højtærede minister hr. Viggo Starcke:

„Indkomstskatten straffer og hæmmer produktionen, som vi lever af. Det er meningsløst. Formueskat, arveafgifter og kronenedskæringer ødelægger spareviljen og dermed velstanden. Skatter på bygninger, maskiner, skibe og lastbiler nedsætter kapitalinvestering og reducerer antallet af nye virksomheder og arbejdsmuligheder, så den fremtidige produktion forringes. Forbrugsskatter nedsætter købeevnen, så der bliver mindre omsætning i butikkerne og mindre produktion i fabrikkerne. Intet under, at vi ustandselig får kriser."

Og den gribende artikel sluttede:

„Der er intet at risikere ved at gøre retsforbundet stærkt. Det kan umuligt blive ringere end det, de gamle partier har rodet os ind i. Det kan tværtimod blive bedre, fordi vi ved, hvad vi vil. — Retsforbundets fremgang kan blive Danmarks redning."

Man kan jo ikke sige, at dette program savner klarhed!

Lad mig blot tilføje, at den samme valgavis krævede afvikling af de indirekte snigskatter, det kgl. assistenshus, tilskud til kaninavlens fremme og meget andet. Når socialdemokratiet under valgkampen angreb retsforbundet for at være det mest asociale og reaktionære parti, kan ingen være i tvivl om, at det var ment af et godt hjerte.

Jeg har forresten på min plads liggende et brev, jeg lige har fået fra en interesseret lytter, der spørger, om radioens valgmøder den sidste aften ikke var optaget på bånd, sådan at talerne kunne blive genudsendt. Det var virkelig en original tanke. Hvis det kunne lade sig gøre, ville det klare meget.

Endvidere vil jeg gerne fremhæve, at venstre og det konservative folkeparti gik til valg på en bred liberal samling. De to partier kunne henvise til deres samarbejde og til de gode resultater, der var nået under den liberale regering i de 3 år efter 1950. Partierne mødte med en positiv politik til sanering af vor økonomi, således at der blev grundlag for stigning i opsparing, investeringer, produktion og beskæftigelse. Det er ubestrideligt, at de to partier i gerning har vist, at en liberal politik har bærekraft herhjemme. Men den har også et videre sigte. Det har den blandt andet ved at lægge mulighederne over til den enkelte i stedet for at tvinge befolkningen ind under den formynderstat, der virkelig vil blive enderesultatet, om den politik, som den høje regering nu lægger op til, får lov til at udvikle sig.

Se, jeg har brugt en del af min tid til at understrege de enkelte partiers stilling under valgkampen. Det er nemlig en helt nødvendig baggrund for forståelsen af de senere begivenheder.

Man har vist lov at sammenfatte partiernes stilling derhen, at en stemme på socialdemokratiet ville være en stemme for en politik efter de linjer, vi har set praktiseret siden efteråret 1953. En stemme på venstre eller det konservative folkeparti var støtte til en liberal politik, medens retsforbundet bejlede til alle, der ønskede skattenedsættelser uden hensyn til den økonomiske baggrund. Derimod var det straks vanskeligere at sige, hvad de radikale stemmer skulle bruges til. Vælgerne måtte ikke få det at vide; men mon ikke de fleste alligevel troede, at de stemte for en liberal politik, i hvilken det radikale venstre var en ligeberettiget partner?

Resultatet af valget var et klart nederlag for socialdemokratiet. Vælgerne underkendte den førte politik og tilføjede partiet et tab på 4 mandater. Det siger sig selv, at kommunisterne måtte tabe — det skal jeg ikke komme ind på.

Fremgangen lå hos venstre med næsten 80 000 stemmer og 3 mandater samt hos retsforbundet med 47 000 stemmer og ligeledes 3 mandater. Det radikale venstre og det konservative folkeparti holdt begge stillingen, hvad antallet af mandater angår.

Valgets udfald var altså ganske klart, og det var alle enige om den 15. maj. Socialdemokratiet erkendte, at partiet havde tabt valget, medens venstre havde vundet. Og retsforbundets leder så klart, at vælgerne ønskede en liberal regering. For udenfor-

[Erik Eriksen.]

stående, som ikke kender det radikale venstre, måtte spørgsmålet om regeringsdannelse forekomme ret simpelt: det måtte ende med en liberal regering.

Men så begyndte det særeste koglespil i mands minde. Jeg skal ikke trætte med en gennemgang af alle regeringsforhandlingernes faser — det er jo i øvrigt kun visse af dem, jeg har kendskab til — men jeg vil gerne søge at kaste et strejflys hen over de forhold, der hindrede dannelsen af en liberal regering.

Udgangspunktet er her det kendte radikale, at partiet ikke ønsker befolkningen opdelt i to blokke. Man nævner her på den ene side socialdemokratiet, på den anden side venstre og de konservative. Men således skal det ikke forstås i praksis. Dér gælder det nemlig kun om at forhindre den ene blokdannelse, nemlig det gode samarbejde mellem venstre og det konservative folkeparti. Samarbejder det radikale venstre med socialdemokratiet, er der følgelig ikke tale om nogen blokdannelse, så er der tale om et samarbejde mellem brede lag i befolkningen, og hvad man i øvrigt kan finde på at sige. Tænkte man sig derimod et samarbejde mellem venstre, det konservative folkeparti og det radikale venstre, ja, så ville det netop være et led i blokdannelsen, således som det ærede medlem hr. Helge Larsen nærmere har beskrevet det i en artikel i Skive Folkeblad. Jeg er aldeles overbevist om, at vælgerne ikke kan se logikken i denne påstand, men den er en realitet, det kan jeg forsikre for. Derfor ønskede de radikale ikke at modtage et tilbud om en bred liberal regering. De afviste tanken blankt. På det grundlag ville de end ikke drøfte, om der var mulighed for at opstille et liberalt arbejdsprogram. En liberal regering, hvori det konservative folkeparti havde repræsentanter, var for det radikale parti en helt umulig tanke. Der var altså ingen realitet i den udtalelse, den højtærede økonomiminister som ordfører kom med, da vi havde den politiske debat her i tinget lige inden valget. Jeg må gentage den, for jeg synes, den er interessant:

„Hvis venstre og de konservative vil være med til at gennemføre de ting, der blev fremført på Nyborg Strand, de programpunkter, om man vil kalde det sådan, og socialdemokratiet ikke vil, vil vi gennemføre dem sammen med venstre og de konservative."

Jeg ved ikke, hvorfor den daværende radikale ordfører udtrykte sig således. Det kan da ikke være af ængstelse for at støde de vælgere, der ønskede en anden regering end den, vi nu har fået.

Jeg kunne til en vis grad forstå, hvis man fra radikal side ikke ønskede at indtræde i en bred liberal regering, men det kan ikke være saglige grunde, der tvang dem til at sidde valgdagens tale overhørig og modsætte sig, at venstre og det konservative folkeparti genoptog det saglige regeringssamarbejde, vi havde fra 1950 til 1953. Det har bestemt heller ikke været for at gøre venstre en vennetjeneste.

Måske kan vi under denne debat få en forklaring på, hvorfor det radikale venstre ikke ønskede så meget som at prøve mulighederne for en bred liberal regering, men hellere ville samarbejde med det socialdemokrati, hvis økonomiske politik er kommet så afgørende til kort i to regeringsperioder i efterkrigsårene.

De radikale var så venlige at henvende sig til mig og tilbyde mig regeringsledelsen, som det så magtfuldkomment er udtrykt, men de ville så sandelig bestemme, hvem jeg optog i den regering, jeg skulle danne. Jeg kunne være nok så enig med de konservative medarbejdere, som jeg havde lært at sætte stor pris på i det saglige politiske arbejde — de måtte ikke være med. Jeg måtte danne en regering, der direkte byggede på 46 mandater i folketinget, men ikke en, der byggede på 76.

Må jeg et øjeblik vende tilbage til artiklen af det ærede medlem hr. Helge Larsen. Han betvivler i denne artikel, at en venstrekonservativ regering ville have evnet — nu citerer jeg —: „at etablere det samarbejde med socialdemokratiet og arbejderbevægelsen, som dog må formodes at være væsentligt for, at en økonomisk saneringspolitik skal lykkes." Undskyld, jeg siger det, men det kan hverken det ærede medlem eller hans parti vide noget som helst om, for hans parti hindrede, at det overhovedet kom til et forsøg.

Hvis jeg et øjeblik må foregribe begivenhedernes gang, vil jeg gerne nævne, at der nu — sådan må jeg se på det — er

[Erik Eriksen.]

dannet en anden blokregering. Det må da blive mit spørgsmål, om den vil kunne samarbejde med venstre og de konservative, som jo tilsammen er større end socialdemokratiet. Men det spiller tilsyneladende heller ingen rolle, for — som det er hævdet i artikler af det radikale venstres pressebureau og af den højtærede økonomiministers søn — hvis et sådant samarbejde ikke kan bringes i stand, kan regeringen samarbejde med erhvervene hen over hovedet på venstre og de konservative. Må jeg i al stilfærdighed tillade mig at spørge: hvad ligger der i disse ord? Ligger der heri en formodning om, at medens erhvervslivet altid er loyalt over for den til enhver tid siddende regering, så er dette ikke tilfældet, når det gælder arbejderbevægelsen? Det er da værd at få klaret.

Dette var måske et sidespring, men jeg har nævnt det, for vi skal jo også have de radikales interessante argumenter med.

Selv om nu det radikale venstre ville bestemme over, hvem jeg måtte samarbejde med eller rettere ikke samarbejde med ved en eventuel regeringsdannelse, havde det endnu et tilbud i posen, nemlig den rene venstreregering. Navnlig radikale politikere og blade har i hårde vendinger bebrejdet mig, at jeg ikke tog imod dette tilbud. De radikale forhandlere strakte sig endda så vidt, at de tilsagde en sådan regering loyalt samarbejde. Men jeg sagde nej. Dette er så ubegribeligt, at selv en mand som redaktør Svend Thorsen har opgivet at forstå hvorfor. Og så er forklaringen endda så lige til, såre lige til.

Da jeg fik tilbuddet, orienterede jeg de radikale ledere om, at venstre og det konservative folkeparti så ens på den kommende tids opgaver, hvad tinget jo i løbet af dagen vil komme til at erfare, men jeg stod her over for en radikal mur. Den var faktisk ikke så stærk som før valget, men den blev stærk nok, da retsforbundet meldte sig.

Lad det være sagt lige ud: når det radikale venstre forkastede den venstre-konservative mulighed, men tilsagde en ren venstreregering loyalitet, så matte det have en ganske særlig årsag. Årsagen er ikke blot, at de radikale ledere ønskede at føle deres egen magtfuldkommenhed ved i den øjeblikkelige situation at støde de konservative ud i mørket. Nej, det radikale venstre forfulgte et politisk mål, som ligger dem meget på sinde, jeg kan oven i købet sige et langsigtet politisk mål.

Siden venstre og det konservative folkeparti har fundet hinanden i et snævert samarbejde, er det radikale venstres bevægelsesfrihed ikke helt den samme. Man ønskede at tvinge det konservative folkeparti over i en eller anden form for opposition til en venstreregering. Derved havde det radikale parti på kort sigt opnået eller håbede at opnå, hvad ved jeg, at en venstreregering måtte følge den politik, den kunne enes med socialdemokratiet og det radikale venstre om, Og på noget længere sigt kunne det så håbe på helt at bringe samarbejdet mellem venstre og konservative til ophør. Se, kom det først så vidt, ville vi være kommet tilbage til forholdene i 1930erne, da venstre og konservative stredes indbyrdes og derigennem muliggjorde en solid radikal-socialdemokratisk regering, for der ville ganske simpelt ikke være noget alternativ her i folketinget til denne regering. Vilkårene for en ren venstreregering, hvis den nu var blevet dannet, ville have udviklet sig til et afhængighedsforhold til de 14 radikale og på længere sigt også til socialdemokratiet. Jeg er ikke i tvivl om, at man ville yde venstre den øjeblikkelige nødtørftige støtte i saneringsarbejdet. Og derefter ville man afvente et tidspunkt, der var belejligt for de to partier til at skille sig af med venstreregeringen. Dertil kommer så, at der nu også er noget, der hedder politisk etik. Man kan ikke føre en valgkamp på den bredest mulige liberale samling og derefter se bort fra den. Havde venstre og jeg gjort det, ville vi ikke blot have ført vælgerne bag lyset, men vi ville også have kompromitteret fremtidsmulighederne for en liberal politik i dette land. Jeg har ikke et eneste øjeblik haft i tankerne at sælge disse muligheder for nogle ministertaburetter.

Jeg er i denne tid blevet tillagt de utroligste motiver. Det må jeg finde mig i. Men mine motiver er dem jeg har givet udtryk for. Jeg kan tilføje, at både mit syn på, hvad man kan og ikke kan, mine følelser,

[Erik Eriksen.]

min forstand, og jeg kan også sige min politiske erfaring, siger mig, at således måtte vi handle i den situation, vi var i.

Jeg kan jo da også se, at adskillige inden for det radikale venstre under de givne omstændigheder ville have foretrukket en venstre-konservativ regering. Men de radikale ledere ville det anderledes, og derfor greb de chancen for forhandlinger med socialdemokratiet og retsforbundet. At socialdemokratiet ville deltage, forstår jeg. De er modstandere af en liberal politik. De har deres socialdemokratiske linje, men de må være villige til at fire lidt hist og her, hvis de derigennem kan hindre en liberal politik og fremme deres egne politiske mål. Den højtærede statsminister har øjeblikkelig fat i den lange ende. Hans to partnere skal ikke have noget af at møde deres vælgere. Dette skal vente længst muligt.

Jeg tror ikke, at nogen medfølelse vil samle sig om den nuværende højtærede økonomiminister hr. Bertel Dahlgaard, selv om han på et tidligt tidspunkt af forhandlingerne udtalte, at han hellere ville dø en naturlig død end deltage i en regering med retsforbundet. Det var stærke ord, men de skulle ligesom så meget andet åbenbart heller ikke tages alvorligt. (*Økonomiministeren* [Bertel Dahlgaard]: Nej, det var spøg!). Ja men man spøger dog ikke med sin død. Jeg forstår godt, det er tanker på dette område, der i denne tid bevæger den højtærede minister.

Hvis min forståelse af udviklingen er rigtig, så er den nuværende regering en naturlig udvej for det radikale venstre. Jeg er derfor ikke helt sikker på, at de har ret, som hævder, at den højtærede fiskeriminister hr. Oluf Pedersen skulle have hele æren og ansvaret for, at den nuværende regering blev bragt i stand. Jeg er ikke sikker på det, og jeg ser da også, at en mand som redaktør Chr. Torpe, der har sin gang i, man må vel kalde det den radikale inderkreds, tilsyneladende er af samme opfattelse. Redaktøren skriver i en bladomtale af regeringsforhandlingerne:

„Jeg tror, at der er to hovedpersoner, der har sat tingene i skred, nemlig Bertel Dahlgaard og Oluf Pedersen. Hvem der var kaninen, der begyndte, kan jeg ikke vide — men mintro om det ikke var Bertel? Han øjnede en chance for at sætte venstre-konservative og først og sidst venstre og allerførst og allersidst Erik Eriksen skakmat."

Det er ikke det officielle radikale standpunkt, som her kommer til udtryk. Men derfor kan det godt være det rigtige. Og så meget er i hvert fald givet, at der ikke findes et eneste blad — de to lederes hoforgan naturligvis undtaget — uden at de ytrer den allerstørste betænkelighed ved det, der nu er sket. Stærkest er dette kommet til orde hos redaktør Nygaard i Middelfart, som altid har været en højt anset forkæmper for en socialt betonet liberal politik. Jeg drømmer ikke om at tage redaktør Nygaard til indtægt for venstres synspunkter i almindelighed, for jeg ved, at han er radikal venstremand i ordets bedste og egentlige forstand, men jeg forstår hans følelser over for den regering, der nu skal videreføre socialdemokratiets politik. Når redaktør Nygaard taler om det „usleste" i forbindelse med det, der skete efter valget, tør jeg med det kendskab, jeg har til ham, dristigt påstå, at hvis de radikale ledere ikke helt har mistet evnen til at lytte til stemninger i befolkningen og blandt deres egne vælgere, vil de vide, at redaktør Nygaards synspunkter har vid tilslutning. Der er slet ingen tvivl om, at mange radikale og retsstatsvælgere føler på samme måde. Det er noget, vi alle har erfaret, også igennem breve. Vi har vist aldrig oplevet noget lignende som det, der nu er budt vælgerne, det, som ikke mindst retsforbundet byder de vælgere, der gav det tre nye mandater. Det må anstændigvis bære straffen i sig selv.

Når man læser regeringserklæringen igennem, vil man se, at den på væsentlige punkter afspejler, at det er socialdemokratiet, der er storebror i regeringen. På ét punkt forekommer dette mig at være glædeligt. Det er i spørgsmålet om vor udenrigspolitik. Herom hedder det, at den vil blive fortsat uændret. Men har det radikale parti hermed opgivet sit særstandpunkt på dette område? Har alle dets medlemmer gjort det? Medmindre det udtrykkelig bliver erklæret, vil jeg gå ud fra, at det ikke er tilfældet. Når jeg læser ordene om forsvarspolitikken, må jeg indrømme, at med det kendskab, jeg gennem mere end en snes års arbejde her i tinget har erhvervet mig til radikal politik, forekom-

[Erik Eriksen.]

mer den mulighed nærliggende, at de radikale for indrømmelsen i udenrigspolitikken vil tage sig betalt på forsvarspolitikken.

I beskrivelsen og vurderingen af vore økonomiske vanskeligheder er det ikke helt let at spore ophavsmanden. Kan det være en socialdemokrat? Når jeg spørger, er det, fordi der er en væsentlig forskel mellem programerklæringens forholdsvis nøgterne ord og den socialdemokratiske valgpropaganda, hvor man under valgkampen hæftede betegnelsen „barnlig" på oppositionens talsmænd, når de dokumenterede valutastillingens alvor.

Det siger sig selv, at retsforbundet ikke kan have ydet noget større bidrag til dette afsnit. Jeg tænker her på den højtærede porteføljeløse minister hr. Viggo Starcke og hans iver for at fastslå, at hans parti ikke ønskede afgifter — de skulle tværtimod nedsættes. Nu efter valget, da man foreholdt den højtærede minister dette, sagde han: vi vidste ikke, at det stod så dårligt til. Dette bør også med i Folketingstidende. Det må være svært at få arbejdstøjet på, når man hidtil har været så optaget af at bygge luftkasteller, at man slet ikke har haft tid til at følge med i, hvad der er gået for sig i den hjemlige økonomi.

Det er selvfølgelig muligt, at afsnittet om økonomien er skrevet af den tidligere formand for samordningsudvalget. I modsætning til de tre andre radikale ministre har han i sin rapport vist klar forståelse af, at vanskelighederne i meget høj grad skyldes de senere års fejlslagne økonomiske politik, og desuden er den højtærede handelsminister i modsætning til sine øvrige radikale ministerkolleger uden ansvar for, at denne politik har kunnet følges til den bitre ende.

Når vi så kommer til de foranstaltninger, som nu ønskes iværksat, tager det førende regeringsparti revanche. Jeg ser på disse foranstaltninger på en helt anden måde end den ærede foregående taler. Det er for mig at se de gammelkendte socialdemokratiske metoder, der tages i brug. Men lad det nu være. Det spørgsmål melder sig: vil disse foranstaltninger føre til det eftertragtede mål? Der er i allerhøjeste grad grund til, således som Berlingske Tidende forleden gjorde det i en leder, at spørge: vil disse foranstaltninger have den tilsigtede virkning? Vil de det? Eller er de som de hidtidige blot en station på vejen? Når det ærede medlem hr. Per Hækkerup nu udtalte en sikker forvisning om effektiviteten i disse love, vil jeg gerne også på denne baggrund spørge, om vi ikke kan få en virkelig tilkendegivelse fra regeringen herom.

Hvis nu regeringen får gennemført disse skatter, og hvad den i øvrigt foreslår — og det gør den jo, da den har sit absolutte flertal — hvilken sikkerhed har man så f. eks. for, at den høje regering vil sige nej til nye udgifter? Hvilken sikkerhed har den i forvejen hårdt ramte skatteyder, som skal yde meget store ofre, for, at der kommer besparelser på statens udgifter, og hvad bliver det for besparelser? Det, der foreslås, er jo ingenting.

Må jeg her gøre en bemærkning i parentes. Den eneste reelle besparelse er for mig at se 10 mill. kr. på vejtilskuddene.

Jeg har haft lejlighed til at læse et udmærket blad, der hedder Ugens Politik, for den 18. januar i år. I det blad kan man læse den tale, som den højtærede økonomiminister hr. Bertel Dahlgaard holdt på Nyborg Strand for partiets kandidater. Denne tale omtales i bladet som valgprogrammet. Heri forlangte den højtærede økonomiminister besparelser på mellem 200 og 300 mill. kr. Om skatterne fastslås det med de enkle ord og de klare sætninger, som kun den højtærede minister kan det, at den samlede beskatning ikke bør forøges. Det er valggrundlaget.

Der nævnes også loven om 30 pct.s skattenedsættelse af merindkomster. Sammenligner man nu disse ting med forslagene om tvangslån og afgifter, kan man så se logikken? Nej, for den er der ikke. Så er det vel nok, som man siger i Vestjylland; jeg tror virkelig, jeg er i overensstemmelse med et meget stort tal også uden for denne sal, når jeg siger, at det er en dyr siddeplads, den højtærede økonomiminister har erhvervet sig.

Det er i det hele taget en alvorlig svaghed ved regeringens lovkompleks, at det slet ikke anviser noget som helst til begrænsning af statens opgaver, statens udgifter og investeringer.

Jeg synes heller ikke, regeringen gør noget for at skabe tillid. Der er nok nogle, der kan smile lidt, når f. eks. fiskerimini-

[Erik Eriksen.]

steren udtaler sig om, hvad han i regeringen venter at opnå på grundskyldsområdet. Det er netop dette område, der er helt afgørende for det ene af flertalsregeringens partier. Man kan smile lidt, men jeg vil gerne understrege, at oppositionen ser på disse planer ikke blot med den allerstørste ængstelse, men også med den allerstørste mistillid. Det er ikke noget, der giver tillid, hverken her eller andet sted, når man taler om at ville inddrage grundværdierne og lade formueejerne levere pengene til statens overtagelse af jorden. Det giver ikke tryghed, når man således taler om at afskaffe privat ejendomsret til jorden. Hvis den højtærede statsminister ønskede at vinde tillid hos os, gav han en erklæring om, at dette led i regeringsaftalen ikke skulle tages så højtideligt, det skulle kvitteres. Jeg synes, at regeringen langt mere udførligt skulle have orienteret os om disse og andre forhold.

Vi er nødt til at betragte disse forslag, som nu er fremsat, som en helhed. Det gjorde den højtærede finansminister også i sin fremsættelsestale. I modsætning til den tidligere taler stiller jeg mig meget tvivlende over for, om forslagene skulle være i stand til at løse valutaproblemet. Derimod er det åbenbart, at de vil have stærkt forstyrrende virkninger i erhvervslivet. Jeg er ikke et øjeblik i tvivl om, at de vil hævne sig hårdt både på investeringen og dermed på beskæftigelsen. Tvangsopsparingen lægger altfor urimelige og ensidige byrder på et lille bitte udsnit af befolkningen. Det nytter ikke at lukke øjnene for det urigtige i næsten udelukkende at sigte på folk, der i forvejen sparer op. Det vil ikke mindske forbruget væsentligt, men den private opsparing vil gå ned, og statens indtægter vil gå op. Man vil med andre ord overføre endnu flere millioner fra den private opsparing og investering til de offentlige kasser. Man bebuder også, at aktieudbytterne skal nedsættes. Også herigennem vil man ramme den private opsparing. Jeg kan ikke se rettere, end at dette mere drejer sig om socialdemokratiske formål end om at bekæmpe valutakrisen.

Når vi kommer til de mere vage punkter i programerklæringen, dem, der sigter på fremtiden, synes det, som om de små regeringspartier har fået lov til at opstille deres ønskesedler. Der er lidt af hvert. Hvor meget det betyder, vil tiden vise.

Jeg kan ikke lade være at nævne, at som rosinen i pølseenden vil man undersøge, om varedirektoratet kan overføres til handelsministeriet. Det kan det ganske sikkert. Man kan flytte alle varedirektoratets kontorer, men man kan være sikker på, at nissen, den nisse, som retsforbundet har bekæmpet i så mange år, følger med. Restriktionerne på importen afhænger nemlig ikke af, hvilket navn man giver varedirektoratet, men af, om man vil føre en politik, som skaber grundlaget for at gøre det. Også det vil den højtærede minister uden portefølje komme til at tage standpunkt til inden ret længe.

Det kunne være fristende at gå nærmere ind på programerklæringen og de konkrete forslag, men det skal jeg afstå fra. Jeg kan dog ikke afslutte disse bemærkninger uden nogle ganske enkelte principielle betragtninger over den nydannelse, vi har fået med ministeriet H. C. Hansen - Oluf Pedersen - Jørgen Jørgensen, eller hvordan man nu skal betegne det.

Det er vist første gang, at vi på én og samme tid har en flertalsregering og en enig opposition, som tæller mere end $^2/_5$ af tingets medlemmer. Jeg er principielt tilhænger af, at en regering kan bygge på et flertal i folketinget, men jeg er, for at sige det mildt, temmelig sikker på, at den nuværende regering ikke vil have sin styrke i en fast politik og i klare linjer. På lidt længere sigt kan regeringen ikke holde til et virkelig alvorligt, sagligt arbejde.

På ét punkt er der dog ingen tvivl om, at vi får klare linjer efter dannelsen af de tre partiers regering. Hidtil har en del vælgere åbenbart haft vanskeligt ved at placere det radikale venstre og retsforbundet i den politiske farveskala. Derfor er der også adskillige vælgere, der er kommet til at stemme for en politik, som de ikke ønskede at have del i. Dette vil undgås i fremtiden.

Nu sagde den højtærede statsminister i sin tale nogle smukke ord om samarbejde, og disse ord har jeg mærket mig, men samtidig har vi også noteret os en udtalelse af den højtærede fiskeriminister hr. Oluf Pedersen. Han er vel en af dem, der må formodes at tegne firmaet i denne tid.

[Erik Eriksen.]

Han har i en bladudtalelse fremhævet, at ministeriet er en flertalsregering, der kan gennenføre sit program uden at skele til højre eller venstre. Ministeren er jo kendt for at have en frodig hjerne, og han elsker politisk strategi. Vi kender jo hinanden fra gamle dage. Hans udtalelser er da heller aldrig kedelige; men navnlig i de sidste uger har de været overmåde interessante, og hans fastslåen af, at denne regering ikke behøver at skele til nogen side, dækker jo en realitet.

Men hvorledes er regeringen så stillet? Er det således, at dens tre partier står frit over for ændringsforslag fra oppositionen, eller skal den samlede regering tage stilling til dem og derigennem binde de tre partiers medlemmer? Det er dog af betydning at vide det. Når jeg spørger, er det også, fordi det af forskellige bladmeddelelser fremgår, at der foreligger en højtidelig protokol, som regeringspartierne har underskrevet, og som danner grundlaget for deres politik. Jeg forstår, at denne protokol indeholder adskilligt mere end det, der er kommet til udtryk f. eks. i programerklæringen. Nu kan man smile, når det f. eks. siges, at der er bestemte regler for, hvorledes retsforbundets repræsentanter er stillet. Men der kan jo være den realitet i denne aftale, at den faktisk, så længe denne flertalsregering sidder, er Danmarks „økonomiske grundlov". Derfor må det være rigtigt, at regeringen snarest gør offentligheden bekendt med det fulde indhold af denne protokol. (*Stats- og udenrigsministeren* [H. C. Hansen]: Det skal jeg love!). Så får vi den altså. Det er ikke rimeligt, at man kun får kendskab til regeringens politik i småbidder. Lad os få protokollen offentliggjort i dens helhed; det må også være i regeringens egen interesse, at det bliver gjort. (*Stats- og udenrigsministeren* [H. C. Hansen]: Det er den faktisk!). Den højtærede statsminister siger, at protokollen er offentliggjort, men jeg synes, han gør en tankestreg og siger „faktisk". Men lad os se den. Jeg er meget interesseret i den. (*Stats- og udenrigsministeren* [H. C. Hansen]: Der er mange interessante ting i den!). Ja, det er der sikkert, men jeg takker også for tilsagnet om, at denne protokol offentliggøres.

Så lidt som vi fra venstres side er gjort bekendt med regeringens hensigter og planer, kan vi naturligvis ikke fremsætte nogen endegyldig udtalelse om vor stilling, men lad mig sluttelig sige, at regeringens hidtidige udtalelser og forslag giver os ingen grund til tryghed. Jeg kan imidlertid tilsige vor loyale opposition. Det burde vel egentlig være overflødigt at sige, og jeg nævner det også kun, fordi det radikale venstre synes at lægge vægt på og fremhæver som noget særligt, at det under visse omstændigheder ville være loyalt.

Vi vil ud fra vore egne synspunkter tage stilling til regeringens forslag. Hvis disse forslag fremmer den liberale linje, der er vor, vil vi selvfølgelig stemme for dem. Hvis vi skønner, at vi har en ærlig mulighed for at ændre forslag, således at de kan løse opgaverne i liberal ånd, vil vi af al vor kraft arbejde for sådanne ændringer. Men jeg vil med det samme understrege, at vi ikke på noget område agter at medvirke til forslag, der virker fremmende på den socialistiske formynderstat.

Med henblik på regeringens kompleks af lovforslag, som det nu foreligger, kan jeg sige, at det hverken sagligt eller principielt er udtryk for en linje, vi kan acceptere. Det fylder os med den dybeste mistillid. Vi ønsker at følge helt andre principper og veje. Venstre og det konservative folkeparti er på alle afgørende punkter enige i fordømmelsen af regeringsforslagene, og vi har — disse to partier — ligesom regeringen anlagt et helhedssyn på problemerne og udviklingen, hvorom de to partier også er enige. Det helhedssyn og de midler, som vi derefter mener må bringes i anvendelse, vil det høje tings medlemmer om et øjeblik på vore gruppers vegne høre fremsat af de ærede medlemmer hr. Axel Kristensen og hr. Aksel Møller.

Axel Kristensen: Da den højtærede finansminister fremsatte det lovkompleks, vi nu skal behandle her i tinget, gav han udtryk for, at det sidste halvårs særlige økonomiske vanskeligheder ikke havde varig karakter. Han mente dog, at stillingen var så dårlig, at vi måtte forøge statens indtægter med ca. 400 mill. kr. årlig ligesom ved kriseforliget i 1955, og gav faktisk hermed oppositionen ret i dens bedømmelse af landets økonomi. Endvidere betegnede fi-

[Axel Kristensen.]

nansministeren disse lovforslag som en samlet helhed. Jeg vil gerne dertil sige, at det eneste virkelig positive med henblik på at skabe udvikling og fremskridt findes i lovforslagene om skattefri afskrivninger og om henlæggelser til investeringsfonds, og disse sager var alligevel til behandling i tinget; hvis man fjerner disse forslag, der forelå i forvejen, fra komplekset, bliver der kun dem tilbage, der tager sigte på at forøge statens indtægter. Når man nu holder dette sammen, er det naturligt her ved første behandling af lovforslaget om stabiliseringslån, der er hovedhjørnestenen i disse forslag om forøgelse af statens pengemængde, at gøre nogle principielle bemærkninger om denne lovforslagssamling og om vor stilling til de opgaver, der foreligger, og det er naturligt for mig at gøre det ud fra det, jeg som ordfører for venstre sagde under radiodiskussionen aftenen før valget. Det er ikke nogen skade til, at der er sammenhæng mellem det, der siges forud for valget, og de standpunkter, man tager senere.

Jeg fastslog dengang, at de midler, den socialdemokratiske regering havde brugt, havde ført til en uheldig udvikling på alle felter. Årsagen hertil lå i, at man ikke respekterede den kendsgerning, at kun i det omfang, hvori vi sparer op til den nødvendige betaling, kan vi bygge flere boliger, fabrikker, lader og værksteder, fordi opsparing er det, vi producerer ud over vort daglige forbrug. Videre fastslog jeg, at kun de lønstigninger, der kan gives uden efterfølgende prisstigninger, fordi de kan betales af en produktivitetsstigning, er et gode, medens lønstigninger, der skal betales af prisstigninger, forringer vor konkurrenceevne og er skadelige for alle, fordi de skaber arbejdsløshed. Endvidere fastslog jeg, at man ikke kan få befolkningen til at udføre det arbejde, der skal opspares — og opsparing er arbejde, der udføres, og som ikke forbruges straks — at man ikke kan få folk til at præstere dette arbejde, hvis man tager udbyttet af arbejdet fra dem, og at der derfor ikke ligger nogen mulighed i at forøge statens indtægter ud over, hvad staten selv skal bruge, og derefter finansiere erhvervslivet ved udlån. Jeg sagde, at derfor vil venstre opnå den nødvendige opsparing ved at gøre det fordelagtigt at spare op, ved at give skattelettelser for opsparing, således at opsparingen kan stige, hvorved de kapitaler, der skal til for at finansiere udviklingen, kan komme til stede. Det ærede medlem hr. Erik Eriksen fremhævede allerede for 3 år siden, at hvis man kunne nå så vidt, at man kunne give skattefrihed for det, der opspares af årsindtægter på indtil 20 000 kr., ville meget være nået.

Jeg har her gengivet væsentlige ting af det, vi sagde forud for valget, og det må da stå enhver klart, at det må være ud fra disse synspunkter, venstre vil føre sin politik. Når nu regeringen taler om samarbejde, må vi straks fastslå, at der med venstre kun kan opnås samarbejde i overensstemmelse med, hvad vi gik til valg på, og ikke på det modsatte. Vi vil ikke nøjes med kun at sørge for, at det forkerte bliver mindre forkert.

De lovforslag, regeringen har fremsat, er, taget som en helhed, i skarp modsætning til, hvad vi finder rigtigt — og erfaringen viser jo også, at regeringens metode ikke fører til gode resultater. Vi kan ikke fortsat gennemsnitlig hver 15. måned gennemføre kriseordninger, hvis eneste middel er at tage udbyttet af arbejde og initiativ fra befolkningen og dermed nedbryde befolkningens lyst og evne til produktion og opsparing, der jo er forudsætningen for at komme videre.

Jeg sagde før, at forslaget om tvangslån var hovedhjørnestenen i den foreliggende helhed, og dette forslag demonstrerer klart den forkerte linje i regeringens politik. Det, at der nu er radikale og retsstatsmænd i regeringen, har ikke haft synderlig gode virkninger. Man gør i virkeligheden fejlene og uretten grovere end før. Lovforslagets idé er for det første ganske i strid med det, der skulle være folkestyrets idé, det, som

[Axel Kristensen.]
skulle gøre folkestyret til noget fornemt, nemlig at man skal tage sit politiske standpunkt ud fra en retsopfattelse og ikke ud fra rent egoistiske synspunkter. Det ærede medlem hr. Per Hækkerup talte næsten udelukkende om byrdefordelingen og afslørede dermed tendensen i det hele. Aldrig før i dansk folkestyres tid har man set et så skamløst forsøg på at lade nogle få bære alle byrder, og det skuffer mig virkelig, at den højtærede undervisningsminister hr. Jørgen Jørgensen, der altid taler så smukt om folkestyret, her helt har svigtet kravet om, at der skal være en vis lighed.

Vender vi os derefter til lovforslagets praktiske virkninger for den enkelte, må disse erkendes at være helt urimelige og urimeligst over for dem, der i deres hidtidige handlemåde har handlet mest forsvarligt. Det må jo huskes, at det er mellemstandsfolk, der her kommer i maskinen, og ikke rigmænd, som vi desværre har alt for få af her i landet. De mellemstandsfolk, som har vist sparsommelighed, derefter har anbragt de opsparede midler i produktionsanlæg, landejendomme, boliger o. s. v. og altså har været nyttige borgere, har jo alle samtidig måttet påtage sig betydelige gældsforpligtelser og afdragsforpligtelser. Denne store gruppe af mennesker er ofte et helt liv om at få sparet sammen til og betalt det, de har erhvervet, og nu stilles de pludselig over for dette, at de i stort omfang ikke vil kunne opfylde deres forpligtelser. Folk, der har påtaget sig store årlige ydelser for at sikre deres alderdom, vil komme i vanskeligheder. Forældre, der har sparet og undværet for at lade deres børn påbegynde et studium, vil stå over for den nødvendighed, at uddannelsen må afbrydes — det er jo ikke billigt at have børn, der studerer ved universiteterne. Det er en dårlig tak, man giver for god og nyttig indsats, en indsats, som også har været til betydelig gavn for samfundet.

For dem, der er kommet lidt højere op i indtægt, vil der ske det, at påbegyndt rationalisering og udvidelse af virksomheder må opgives, og det i langt større omfang end angivet ved de beløb, man nu fratager dem, fordi der ved finansiering af udvikling og fremskridt kræves, at den, der vil optage lån, selv råder over så mange penge, at disse dækker en vis risikomargen — ellers kan man ikke få lån; derfor vil i mange tilfælde langt mere arbejde og omsætning gå tabt, end hvad der svarer til selve det opsparingsbeløb, man fratager den enkelte.

Det ærede medlem hr. Per Hækkerup taler om, at der vil blive pengemidler til rådighed ved denne foranstaltning, og mener, at der skulle kunne blive tale om kreditlettelse. Hvis det er rigtigt, skulle det forrige kriseforlig, der udelukkende byggede på forbrugsafgifter, altså i endnu højere grad have betydet, at der blev en større samlet opsparing, fordi man tog pengene direkte fra forbruget; så skulle det have givet betydelige kreditlettelser, men det så vi da minsandten ikke noget til.

Man holder aktieselskaberne uden for denne tvangsopsparing, men dermed holder man ikke erhvervslivet uden for den. Det er forkert at tro, at Danmarks erhvervsliv er de store aktieselskaber alene. De har selvfølgelig deres meget store betydning, men de hundredtusinde jævne selvstændige erhvervsdrivende, der her rammes alvorligt, har en afgørende betydning for beskæftigelsen og produktionen i Danmark. Derfor betyder dette lovforslag formindsket produktion og større arbejdsløshed. Man svækker lysten til og muligheden for at begynde de små selvstændige virksomheder, der så ofte har været begyndelsen til de større. Alle virkningerne af dette lovforslag er skadelige. Denne lovgivning er uretsindig, den stiller borgerne ulige, og de sparsommelige og de mest initiativrige behandler man dårligst; den vil volde mange mennesker uovervindelige vanskeligheder; den vil forsinke rationaliseringen, formindske produktionen, forøge arbejdsløsheden og vil ikke i afgørende grad overflytte kapital fra forbrug til investering . . .

Formanden: Der må være mere ro i salen.

Axel Kristensen: Dette lovforslag vil så lidt som de øvrige foranstaltninger, hvorved der jo ikke opnås nævneværdige besparelser i statens udgifter — jeg har ligesom det ærede medlem hr. Erik Eriksen ikke kunnet finde mere end 10 mill. kr. virkelig besparelse, alt det andet er indtægtsforøgelse — ændre den udvikling, vi er inde i, og som gentagne gange har krævet

[Axel Kristensen.]

indgreb, fordi inflationen har været stærk og vi har haft et for stort valutaforbrug. Vi kan derfor, når alle forslagene tages som en helhed, ikke anse dem for heldige, men derimod det modsatte.

Der er skrevet meget om, at oppositionen nu ikke må nøjes med kritik, men bør angive, efter hvilken linje den ville have løst opgaverne. Hertil er dog at sige, at man kan ikke se bort fra, at vi har en flertalsregering. Det er ikke nok, at de midler, der anvendes, i den givne situation er de rigtige. Vi må kræve, at der skabes sikkerhed for, at de byrder, der eventuelt lægges på befolkningen, ikke bæres forgæves, fordi regeringen i kraft af sit flertal bagefter kan begå afgørende fejl, som et mindretal ikke kan hindre. Det må derfor være en absolut forudsætning for, at en opposition kan tage et ansvar sammen med en flertalsregering, at denne i fremtiden undlader udgiftsforhøjelser og ikke opgiver statsindtægter uden efter aftale med oppositionen. Dernæst er det klart, at oppositionen, belært af erfaringerne, måtte have bindende tilsagn fra finansministeren om, at han ikke vil forøge sit overtræk i nationalbanken. Dette har jo været en afgørende fejl i fortiden. Endvidere måtte de andre inflationskilder standses. Vi kan ikke medvirke til, at foranstaltninger, der måtte være gavnlige, bringes i miskredit, fordi man kun går halvvejen og stædig stadig lader andre inflationskilder flyde.

Det må være ganske klart, at vi ikke fortsat kan have en pristalsordning, der indeholder åbenbart inflatoriske virkninger. Det forhold, at man giver dyrtidstillæg for nogle måneder senere at tage disse penge fra lønmodtagerne gennem forbrugsafgifter, kan ikke fortsætte. Når regeringen erkender, at forbrugsevnen må nedsættes ved statsindgreb, har man faktisk erkendt, at man har ret til at gribe ind i overenskomstforholdene, og så må det være rigtigere at foretage sådanne korrektioner ved pristalsordningen, at den inflatoriske virkning begrænses, og at det virkelige formål med pristalsordningen sker fyldest; det virkelige formål må være at sikre lønmodtagerne imod at blive sorteper under en inflation i den periode, hvor overenskomsterne gælder. Jeg understreger stærkt, at der i disse bemærkninger ikke ligger noget om, at det, der skal ske, skal være til skade for lønmodtagerne. Disse har så lidt som andre nogen interesse i ødelæggelse af vort pengevæsen eller i et valutaunderskud, der skal betales i nye skatter.

Endvidere ønsker jeg at gøre opmærksom på, at det er absolut nødvendigt, hvis vi skal have en høj beskæftigelse med overflytning af beskæftigelse fra forbrugsproduktion til investeringsproduktion, at løsne de bånd, der binder arbejdets frihed. Der er allerede nu et skævt forhold mellem antallet af ufaglærte og faglærte, og det vil blive endnu værre, hvis det ikke lykkes at komme ind i en bedre udvikling med mindre forbrugsproduktion i forhold til investeringsproduktionen. Vi har allerede gennem mange år haft en helt urimelig arbejdsløshed blandt de ufaglærte.

Som ved mine bemærkninger om pristalsordningen ønsker jeg også her at præcisere, at dette kan ordnes på en for arbejderne fuldt tilfredsstillende måde. Det har formanden for den socialdemokratiske folketingsgruppe, det ærede medlem hr. Einer-Jensen, vist i det fag, han er formand for. Dér er disse spørgsmål bragt i orden på fuldt tilfredsstillende måde for arbejderne, og det må også kunne gøres andre steder; man må kunne ordne det sådan, at lønnen betales for en given mængde arbejde og for en vis kvalitet, ikke efter hvem der har retten til at udføre arbejdet.

Den finansieringsform, vi har for boligbyggeriet, har gang på gang ført os ud i vanskeligheder. Som jeg sagde i begyndelsen af denne tale, kan vi ikke bygge mere end det, vi sparer op til at betale med. Det er ikke nok at gå ud på vælgermøderne og love et stort antal boliger eller at vedtage dem her i folketinget; hvis vi prøver på at bygge mere, end opsparingen kan finansiere, får vi kriserne. Vi må derfor kræve, at forbindelsen mellem statskassen og boligfinansieringen ophæves derved, at man overlader en kreditinstitution i lighed med kredit- og hypotekforeningerne at finansiere på samme måde, som det nu sker ved første- og andenprioritetslån. Da disse lån naturligvis i den foreliggende situation vil gå højt op, er vi villige til at give statsgaranti for sådanne tredjeprioritetslån. Herved vil boligbyggeriets mængde blive bragt

[Axel Kristensen.]

i overensstemmelse med den kapital, der er til rådighed, og ikke være knyttet til ønskedrømme om, hvad man gerne ville have. Endvidere ville man ikke årlig behøve at flytte nogle hundrede millioner kroner over i statskassen. Statens formue vil herefter vokse mindre og borgernes mere, hvad der under hensyn til det, jeg før sagde om, at der må være en risikomargen, for at folk kan vise initiativ — optage lån til forøgelse af deres egen kapital til udvikling af erhvervslivet — vil virke produktionsfremmende, idet en udvikling, hvorigennem formuerne ikke samles i statskassen, men fordeles på de mange hundrede tusinder jævne mennesker i samfundet, vil være produktionsfremmende og initiativfremmende. Da der, så vidt vi forstår, er givet tilsagn om byggelån dækkende væsentlige dele af 1958, må man nu straks holde op med at give flere tilsagn efter gældende lov. Det kan da ikke haste at give tilsagn om lån til boliger i øjeblikket, når der er givet, hvad der skal bruges de første halvandet eller to år. Det må kunne standses nu, medens vi overvejer andre former, så vi ikke er bundet længere tid frem til en forkert ordning.

Skal der kunne blive tale om et samarbejde mellem regering og opposition om en økonomisk politik, kan det, som det fremgår af det, jeg her har sagt, ikke begrænses alene til den akutte situation, fordi man vil være i stand til at ophæve virkningerne bagefter. Det må omfatte også, hvad der i øvrigt skal ske. Vi kan ikke have truslen om de ødelæggende ejendomsbeskatninger, som er betingelsen for regeringsdannelsen, hængende over hovedet på os.

Samarbejdet på det økonomiske område må kræve, at der træffes aftale om loft over ejendomsskatterne, og at dette også kommer til at give rimelige beskatningsvilkår for de mennesker, der dyrker jorden i omegnen af byerne, og som i øjeblikket har helt urimelige vilkår; vi kan ikke acceptere, at det skulle gøres endnu værre ved den aftale, der måtte være truffet mellem regeringspartnerne.

Vi må kræve, at det offentlige formindsker sit forbrug af penge i den almindelige administration. Jeg skal aldeles ikke lægge skjul på, at det er svært for mig at angive konkrete ting; det vil let kunne blive taget som en frase, men det er alvorligt ment. Man må med det eksisterende uhyre budget kunne skaffe nogle beløb frem, og man må i de nærmeste år ved anlægsarbejderne både i stat og kommune kunne fremskaffe et formindsket pengeforbrug af virkelig betydning, ligesom statens udlån må kunne begrænses. Der må endvidere kunne tages en naturligere rente af de penge, staten har udlånt i en række tilfælde, således at det behov, som nu er udækket i forhold til den øjeblikkelige stilling, og som er angivet til 400 mill. kr., kan bringes væsentligt ned, og sådan at man, hvad jeg senere skal komme til, kan få sikkerhed for, at der kan finansieres gennem statsobligationer, indtil vi har fået en ny form for finansiering af boligbyggeriet, der ikke går over statskassen.

Økonomiministeren talte i Nyborg, således som det ærede medlem hr. Erik Eriksen sagde, om besparelser på op imod 300 mill. kr. Kunne man blot nå det halve i virkelige besparelser, ville det behov, som nu er udækket, og som ikke dækkes, så længe vi finansierer boligbyggeriet over statskasen, komme ned på 250 mill. kr. eller et par hundrede millioner kroner. (*Afbrydelse* af *økonomiministeren* [Bertel Dahlgaard]). Det er ikke besparelser.

Formanden: Jeg henstiller, at man ikke afbryder.

Axel Kristensen: Det er aldeles ikke besparelser. Der er tale om indtægtsforøgelser; det er afgiftsforhøjelser; det er forøgede omsætningsafgifter på biler. Der er kun 10 mill. kr. reelle besparelser. Det andet er at bruge en forkert terminologi, som kun kan forvirre befolkningen. Der er ikke ét menneske i Danmark, der forstår, at det er besparelse, at statskassen får større indtægter.

Men jeg mener altså, at det må være muligt ved en fornuftig gennemgang af budgettet at standse investeringer, som i og for sig kan være nyttige, og som i og for sig alle gerne vil have, men som er mindre nyttige end at skaffe arbejdspladser og en rationalisering af vor produktion og derved få en frist, så vi ikke behøver at hente den kapital ind, som ude i befolkningen bruges til det arbejde, der skal gøres.

[Axel Kristensen.]

Jeg har nu angivet nogle forudsætninger for den økonomiske politik, og jeg har afvist regeringens forslag betragtet som en helhed, og derefter må jeg naturligvis angive principperne ikke alene for den øjeblikkelige løsning af de vanskeligheder, vi er i, men, hvad der er endnu vigtigere, også for løsningen på længere sigt, der skulle kunne skaffe den varige bedring.

Som middel i den øjeblikkelige situation er vi villige til at forhandle om en deponeringsordning ved import af færdigvarer. Færdigvaregruppens importbeløb ligger på godt 2 milliarder kr., og det vil igen sige, at fordi denne gruppe er så stor, vil man uden urimeligt fordyrende virkning kunne få meget store beløb indsat i nationalbanken, der ved at disponere over disse midler efter behov kan begrænse købeevnen efter vor valutabalances stilling, således at den begrænsning, der kommer i købeevnen, til enhver tid kan afpasses efter de muligheder, der er. Vi vil altså faktisk lave kreditindskrænkning for import af færdigvarer og overføre disse beløb til almindelig finansiering.

Vi må formode, at en kreditindskrænkning med hensyn til færdigvarer vil forplante sig helt ud til forbrugernes kredit gennem de handlende, og at vi således vil få en forbrugsbegrænsning uden beslaglæggelse af produktiv kapital modsat det, som regeringen faktisk vil gøre. En sådan foranstaltning vil virke meget stærkt på den øjeblikkelige import. Det er da klart, at i samme øjeblik vi forlanger deponering ved hver import af færdigvarer, vil folk bruge deres varelager op til mindste størrelse, og vi vil få en lettelse i situationen, hvor vi står foran at skulle betale det store importoverskud, vi har haft i de forløbne måneder. Det er de kommende måneder, der bliver værst, og denne foranstaltning vil virke straks på disse områder.

Vi vil hermed opfylde et løfte til vore vælgere om liberalisering, idet det er en selvfølge, at samtidig med at man indfører denne ordning, skal man ligesom for metervareordningen i sin tid, som havde en overordentlig gunstig virkning, foretage en frigivelse af importen for de varegrupper, for hvilke man forlanger en deponeringsordning.

Derefter vender jeg mig til det for os afgørende område. Hovedårsagen til vore vanskeligheder ligger i den for lille opsparing i Danmark, og vi kommer ikke ud af vore vanskeligheder, før dette ændres. Alle har interesse heri, også de, der er økonomisk svagest stillet, som ikke selv kan foretage opsparing, fordi det altid er de økonomisk svagest stillede, som lider mest under økonomisk uheldige forhold; det er dem, der bor dårligst, det er dem, der får lav løn, det er dem, der trænger til en væsentlig forbedring af deres status. Når man gennem en opsparing, som de sikkert ikke selv kan deltage i, fremskaffer kapital til rationalisering, forbedring af vort produktionsapparat, fremskaffer kapital til bedre boliger, vil disse menneskers vilkår væsentlig forbedres, fordi man vil få lønstigninger i kraft af rationalisering uden prisstigninger, og dette er selvfølgelig et gode, og det er det, man må stræbe efter.

Der må derfor i eventuelle forhandlinger mellem regeringen og os indgå forhandlinger om en væsentlig præmiering af opsparing. Det nytter ikke med nogle småtterier til mennesker, der får en skattelettelse for renteindtægten af en kapital, der allerede er opsparet. Jeg tror, at hvis det virkelig skal virke, må ordningen være af en betydning, der næsten kan virke chokerende.

En opsparing skal ikke alene kunne finde sted gennem banker og sparekasser; der må også være tale om pengemidler, som investeres; det må kunne være gældsbetaling; det må kunne være dette, at man forøger landets samlede driftskapital, og derfor må opsparingsbeløbene stilles rimeligere med hensyn til skatter. Det må være sådan, at det menneske, som præsterer en indsats og ikke selv bruger hele udbyttet deraf, men stiller det til rådighed for samfundet til finansiering af en sund udvikling, får lempeligere skattevilkår end den, der bruger det, ellers er der ikke mening i tingene. Hvor højt man kan nå, kan blive svært at sige, men vi vil stile mod noget væsentligt, og jeg er ikke bange for at sige, at vi kunne ønske at stile mod en skattelettelse på 20 pct. af det samlede opsparingsbeløb. Jeg ved, at det er et stort mål at sætte sig, men hvis man ikke sætter sig store mål, når man ingenting.

Ligesom regeringens forslag bør betragtes

[Axel Kristensen.]
som en helhed, må også de synspunkter, jeg her har fremført, ses som en helhed, og vi er meget interesseret i at se, om regeringens tale om samarbejde er så vidtgående, at den også omfatter det principielle. Regeringen kan ikke vente, at vi skal modtage dens indbydelse til et samarbejde efter retningslinjer, som forekommer os at være principielt forkerte.

Aksel Møller: Jeg skal gøre nogle bemærkninger om det konservative folkepartis stilling til det, der har fundet sted siden valget, og ikke mindst til de forslag, som er blevet fremsat, for så vidt angår deres sigte, og nogle bemærkninger om den udvej, som jeg ligesom det ærede medlem hr. Axel Kristensen og ikke mindst naturligvis det ærede medlem hr. Erik Eriksen mener ud fra de to oppositionspartiers synspunkt må træde i stedet for det kriseprogram, regeringen har lagt.

Den fortræffelige oversigt, som det ærede medlem hr. Erik Eriksen gav om regeringsdannelsen og valgkampen, der gik forud, savnede alvor på et enkelt punkt. Det er nu også betydeligt lettere ifølge det ærede medlems mentalitet at lade smilet glide hen over steder, hvor vi andre vil være mere sammenbidte; når det ærede medlem med et smil talte om, at en genudsendelse af de taler, der er holdt under radiovalgkampen, kunne være ganske opmuntrende og oplysende, vil jeg gerne sige, at set fra mit synspunkt er der sandelig grund til at stille et positivt forslag derom. Hvorfor er der grund til at stille et positivt forslag? Fordi efter min mening er de taler, som holdes i radioen til hele den danske befolkning umiddelbart før et valg, af nok så stor politisk betydning og vægt som de taler, der holdes i det høje ting, nok så angivende for den politiske retning, der skal følges.

Det glæder mig, at den højtærede statsminister har placeret sig på en sådan måde, at man ikke ser, at den højtærede undervisningsminister ikke er til stede, for min anmodning er stilet til den højtærede undervisningsminister og går ud på at foreslå ham, at radioen nu genudsender de taler, der blev holdt i radioen før valget. Taler, der er holdt her, kan vi læse i Folketingstidende — men de taler, der er holdt i radioen før valget, og som er opinionsdannende langt ud over, hvad de taler, der holdes her, er, som er løfteord til vælgerne, angivende og bindende for den politiske situation fremover, er de kun skrevet i sand? Kan de viskes ud som ingenting og glemmes? Jeg tror, det ville være overmåde klogt, om man anså dem for at være seriøse taler, taler, som virkelig egnede sig til at blive forelagt befolkningen igen, og jeg opfordrer den højtærede undervisningsminister til at sørge for, at disse radiotaler genudsendes. Det ville i hvert tilfælde give os anledning til at spekulere på, om den højtærede minister uden portefølje hr. Viggo Starcke herefter kan glæde sig over, at hans indsats betyder, at sindssygehospitalerne affolkes, narkomanerne bliver færre og skilsmissetallet mindre, alt, hvad han i slutningen af sin tale aftenen før valget skildrede som fejl i dette folk og som fejl, retsforbundet kunne rette.

Jeg er nærmest tilbøjelig til at tro, at skilsmissehyppigheden i disse dage er ved at tage overhånd igen. Når man tænker på den behandling, som sambeskattede får ved det tvangslån eller den tvangsskat — for et stort stykke af en skat er der også i det — er jeg overbevist om, at den højtærede minister hr. Viggo Starcke er kommet meget, meget langt fra det, han sagde ved den lejlighed, ikke bare på det punkt, men praktisk taget fra alt, hvad han sagde.

Det, som vælgerne har krav på hos partier og folketingskandidater forud for et valg, er oprigtighed. Det er det, disse kvinder og mænd siger til vælgerne om, hvad de vil gøre i de afgørende spørgsmål, som ligger foran dem, hvis de vælges. Det afgørende spørgsmål forud for dette folketingsvalg var: hvilke politiske synspunkter skal man støtte i den nærmest kommende tid. Havde partierne vist oprigtighed i dette spørgsmål, vejledt vælgerne i overensstemmelse med det, som de nu har gjort, så er jeg aldeles overbevist om, at valgets udfald var blevet et ganske andet, end det blev. Det var vel også derfor, man ikke vejledte oprigtigt; men har jeg ret i denne sidste bemærkning, så er det for mig at se således, at man har fortiet væsentlige politiske omstændigheder for de danske vælgere for dermed at sikre sig en bevægelsesfrihed bagefter. Jeg tilføjer, at ingen kan være i

[Aksel Møller.]

tvivl om, hvad det ærede medlem hr. Erik Eriksen ville før valget; ingen kan være i tvivl om, hvad det konservative folkeparti ville før valget. Hele vor propaganda, hele vort arbejde under valgkampen for at oplyse vælgerne gik ud på, at landet befandt sig i en alvorlig økonomisk situation, og at denne alvor krævede en ny regering, en regering af samme karat som regeringen 1950-53. Hvis derimod den højtærede økonominister eller hans partis daværende formand, den højtærede undervisningsminister, eller den højtærede minister uden portefølje hr. Viggo Starcke åbent havde erkendt, at de ville støtte en socialdemokratisk regering, gå ind i en socialdemokratisk regering, efter at socialdemokratiet havde lidt et valgnederlag, uanset at dette valgnederlag betød en fordømmelse af den økonomiske politik, der var blevet ført i landet, havde vi i dag været ganske fritaget for at skulle diskutere problemer af den karakter og forslag med det sigte, som her foreligger for os.

Der er jo ingen af os, der behøver at være i tvivl om eller er i tvivl om, at dette er sandheden. Man kan bare tage, jeg kunne næsten sige et forklarelsens bad i, hvad aviserne i Danmark skriver i dag, prøve på at stifte bekendtskab med de læserbreve, der er skrevet af vælgere af de partier, der nu har besluttet sig til trods deres valgkamp eller takket være den uoprigtighed, de lagde for dagen under valgkampen, at gå ind i et regeringssamarbejde med socialdemokratiet.

Det er vist nok disse artikler, disse ledende artikler, som det ærede medlem hr. Per Hækkerup i dag betegnede som hysteriet i pressen. Ja, jeg indrømmer, at der er røre i pressen. Jeg har ingen erindring om, at der har været så stærkt røre nogen sinde, og jeg har dog været med til at arbejde for gennemførelsen af grundloven på et tidspunkt, hvor mange havde en anden opfattelse af den sag. Jeg har set store politiske begivenheder i den tid, jeg har været her, men jeg har aldrig set et røre som det, der nu er vakt. Det ærede medlem siger, at det er hysteri. Var det hysteri, som fik Holbæk Amts Venstreblad til i ledende artikler at advare imod det, der skete? Vil det ærede medlem stemple som hysteri, hvad Middelfart Venstreblad skriver? Er det hysteriets stempel, han vil sætte på læserbreve fra venner af de radikale som dommer Lund-Andersen i Kalundborg og dyrlæge Knud Kristensen i Skive? Jeg skal fortælle det ærede medlem, hvis han ønsker at opretholde denne betegnelse, at det, der sker, er faktisk kun, at man er ved at så det, man har høstet. Aldrig har man nogen sinde i Danmark set ..... (*Munterhed*). Jeg indrømmer, at jeg i en forsamling med så mange kyndige med hensyn til, hvad der kommer først, høst eller såning, burde have udtrykt mig omvendt. Men det tilslører dog alligevel, håber jeg, ikke meningen med, hvad jeg sagde, nemlig at man har sået det vejr og fået den høst, som nu står der.

Det er jo, for at nævne det radikale venstres hovedorgan i hovedstaden og i det ganske land, Politiken, ikke lutter gratulationer, der bringes det radikale venstre. Det var ikke lutter gratulationer til den udgang, regeringsforhandlingerne fik, det er heller ikke lutter gratulationer til de forslag, regeringen har fremsat. I dag svarer Politiken en indsender, der nærmere efterlyser bladets stilling til tvangsopsparingsforslaget:

> „At nogen, efter hvad vi har skrevet, kan tro os enige med regeringens, herunder det radikale venstres, tvangsopsparingsforslag, forekommer os simpelt hen forbløffende".

Nej, det har været — det må indrømmes — ganske utvetydigt, hvad Politiken har ment om dette. Men den radikale presses bedømmelse af den politik, der førtes forud for regeringsdannelsen, er også, når man ser nærmere til, utvetydig. Det er vel naturligt for mig på samme måde som for det ærede medlem hr. Erik Eriksen at minde om, hvor stærkt denne kritik er kommet til orde i Middelfart Venstreblad. Jeg skal såmænd ikke læse op af den artikel, der hed „Spildt mælk", en artikel, hvori en mand ligesom nedlagde kvintessensen af sit livs arbejde i det radikale venstres tjeneste og antydede, så stærkt som det overhovedet kan antydes, hvor ængstelig han var for, at hans arbejde havde været forgæves. Det er nok at sige, at han betegnede udgangen af de overvejelser, som endte med den trekantede flertals-

[Aksel Møller.]
regering, således, at det var et misfoster af en regering, der kom ud deraf. Et misfoster af en regering! Det er altså en radikal mands, og ikke nogen tilfældig radikal mands, ord.

Hvem er nu den glade far til det misfoster? Ja, for nogle dage siden ville der vel nok have været flere til at kappes om æren; i dag er der måske ikke slet så mange. Er den højtærede fiskeriminister mon lige så stolt i dag, som han var forleden i et interview i Politiken, over sin andel i det? Får han mon stadig lige mange smil i anledning af sin ophøjelse? Går den højtærede minister uden portefølje hr. Viggo Starcke i dag rundt med en svulmende fornemmelse af at stævne frem med skumsprøjt om stævnen? Eller er vi kommet til det stadium, hvor kvalmen begynder at melde sig? Retsforbundet, som har så megen andel i, at denne regering kunne komme til verden, startede egentlig regeringsdannelsen med megen beskedenhed trods den smukke valgdag, partiet havde. Retsforbundets formand, den nuværende højtærede minister uden portefølje hr. Viggo Starcke, sagde, at retsforbundet savnede krop til at give noget råd angående regeringsdannelsen. Desværre havde det netop så meget hoved, at det kunne tabe det!

Hvad er nemlig det, der er sket? Det er, at retsforbundet har udleveret sin fortid og sin politik til socialdemokratiet og det radikale venstre. Jeg skal ikke afsløre, at den højtærede økonomiminister har et skjult smil omkring læberne. Hvad mener jeg med, at disse to partier har taget magten fra retsforbundet? Jeg mener, at retsforbundet den 21. maj, tror jeg det var — jeg er ikke helt à jour med de datoer, hvorpå disse buntmagermøder har fundet sted, men lad os sige den 21. maj — har henvendt sig for at optage forhandlinger og altså ved den lejlighed har forhandlet netop så meget for langt, at der ingen mulighed længere var for en selvstændig tilværelse, for et selvstændigt retsforbunds politik. Jeg tror, det var som reddende engel, den højtærede fiskeriminister kom til at optræde dengang — selv om der i og for sig aldrig har været noget engleagtigt ved ham! Men det er så åbenbart, når man ser på retsforbundets politik, før valgkampen begyndte, under valgkampen og under forhandlingerne, at forhandlingerne den 21. maj var bragt til et punkt, hvor det radikale venstre måtte give op. Ja men tapperhed bagefter giver jeg ikke spor for. Når man først har fået hjælpetropperne frem, så kan man stå sig, så kan man spille med musklerne.

Den 21. maj var situationen for andre at se den, at der ikke kunne dannes nogen flertalsregering i Danmark. Stillingen var åbenbar. Den højtærede stats- og udenrigsminister, som dengang ledede forhandlingerne, havde for sit vedkommende erklæret, at forhandlinger på dette grundlag ikke kunne føre til en løsning under en eller anden form. Der var kun den eneste mulighed tilbage — nej, jeg indrømmer, der var to, der var to, ja, og det er jo spændende at få at vide, om den første overhovedet eksisterede. Der var den mulighed tilbage, at det radikale venstre kunne have tilbudt at danne en mindretalsregering sammen med socialdemokratiet. Den højtærede økonominister ryster på hovedet. Nej, det ville også have været en grim antagelse. Altså var der ikke flere muligheder igen, hvis ikke retsforbundet havde meldt sig til tjeneste. Da retsforbundet meldte sig til tjeneste, lykkedes den politik, det radikale venstre igennem lange tider bevidst har ført, nemlig at forhindre det i og for sig ganske naturlige, et led i en historisk udvikling, at venstres og det konservative folkepartis samarbejde blev stærkere og stærkere og førte dem sammen ind i en regering under det ærede medlem hr. Erik Eriksens ledelse.

Jeg har den opfattelse, og deri støttes jeg af meget af, hvad der er sagt fra radikal side, at man i det radikale venstre i virkeligheden havde tænkt sig, at der skulle dannes en flertalsregering bestående af socialdemokrater og de radikale, en tanke, der var levende før valget. Jeg erindrer tydeligt, at den højtærede økonominister erklærede, at et tab eller en forskydning på to mandater på valgdagen behøvede jo ikke at være afgørende, så længe det drejede sig om en regeringsdannelse. Jeg har altså den opfattelse. Men det, som hindrede, at dette umiddelbart kunne føres ud i livet, var, at de to partier tabte det faktiske flertal, de havde tilsammen i det forrige folketing, idet jeg godt ved, at de ikke havde noget matematisk flertal. Da valgets

[Aksel Møller.]

resultat var gjort op, lagde man imidlertid mærke til, at det radikale venstre ikke uden videre og efter gammel parlamentarisk tradition bøjede sig for sejrherren og for valgresultatet. Det berettes, at kong Erik blev myrdet i Finnerup lade Skt. Cæcilie nat 1286, man kender ikke klokkeslættet; morderne var foregivne venner. Det ærede medlem hr. Erik Eriksens naturlige vej til ledelsen af dette land som ny statsminister blev barrikaderet af det radikale venstre den 16. maj kl. 15 på Amalienborg; her kender vi klokkeslættet for de foregivne venners indsats, for da rådede det radikale venstre til, at forhandlinger om dannelsen af en bred regering blev overladt ikke til valgets sejrherre, men til den, der tabte valget. Da fraveg det radikale venstre grundsætningerne i parlamentarismen. (*Stats- og udenrigsministeren* [H. C. Hansen]: Det var pokkers!). (*Økonomiministeren* [Bertel Dahlgaard]: Det er vanvittigt!). Jeg kan ikke vente på forhånd, at den højtærede økonomiminister eller den højtærede stats- og udenrigsminister skal være enige med mig; når de protesterer fra deres pladser, har jeg nærmest fornemmelsen af, at de synes, der her røres ved noget centralt.

Hvad skete den 16. maj andet end netop dette, at det radikale venstre spærrede vejen for den, der havde vundet valget, for det ærede medlem hr. Erik Eriksen? Og på intet tidspunkt lod det radikale venstre ledelsen af disse forhandlinger slippe ud af hænderne på den nuværende statsminister, der da var fungerende statsminister. Det var altså først henimod slutningen, da det var ved at glippe, eller da det allerede var glippet, at ordningen kom i form af den politiske kortslutning, der skete i retsforbundet. Jeg forstår ikke, hvorfor den højtærede økonomiminister hr. Bertel Dahlgaard, er så interesseret i at protestere mod denne fremstilling, mod denne opfattelse af det, der skete. Den højtærede minister hr. Bertel Dahlgaard har jo aldrig nogensinde hjulpet nogen borgerlig regering til magten i Danmark, aldrig nogen sinde undtagen i situationer, hvor socialdemokratiet ikke var til at drive til regeringen eller ligefrem havde nedlagt regeringsmandaterne. Det være langt fra mig at ville lære den højtærede minister det radikale venstres historie; men af denne enkle sandhed vil han ikke udstede noget dementi.

Vi ved jo, hvilket forsvar man har stillet op for det, der skete den 16. maj og de følgende dage, da de radikale bevidst vendte deres politik mod det ærede medlem hr. Erik Eriksen, mod venstre og mod det konservative folkeparti; forsvaret er deres tilbud om en ren venstreregering. Dette tilbud skal være den knage, hvorpå de hænger deres tøj. Om det vil jeg gerne gøre en enkelt bemærkning. Jeg tror ikke, at nogen, der kender det ærede medlem hr. Erik Eriksen, kan mene, at hans handlefrihed kan deponeres uden for ham selv.

Jeg er overbevist om, at enhver, som kender hans politik, og især alle, der kender samarbejdet mellem det konservative folkeparti og hans parti, venstre, vil vide, at det konservative folkeparti ikke kunne og ikke ville modsætte sig dannelsen af en ren venstreregering under hans ledelse, naturligvis, der er ingen hemmelige protokoller her, ikke noget om, at nogen har skrevet under på fostbroderskab med blod; der er bare en enighed om, hvad der er den rigtige politik, og der var i den situation enighed imellem os om, at det for fremtidens som for øvrigt også for øjeblikkets skyld ikke ville have været rigtigt at danne en ren venstreregering. Netop fordi vi har givet disse råd på grundlag af disse synspunkter, har det konservative folkeparti sit ansvar — og er parat til at bære det — sit ansvar for, at udgangen på den situation blev, at der ikke blev dannet en ren venstreregering.

Man kan så diskutere, hvordan en ren venstreregerings stilling var blevet. Jeg tror, at den var blevet fange hos det radikale venstre. Jeg tror kun, den kunne være dannet under den forudsætning, at den

[Aksel Møller.]
skulle medvirke til en politik, som socialdemokratiet ville godkende, og hvordan den politik ser ud, formidlet af det radikale venstre, det ser vi i dag i de lovforslag, der nu er til behandling. Hele serien viser ganske tydeligt, at det radikale venstre, som har den fantastiske opfattelse, at dets indsats har været at forhindre socialdemokratiet i at få flertal i Danmark, igen har været parat til og nu er i færd med at forhindre socialdemokratiet i at få flertal i Danmark ved at gennemføre de væsentligste ting i socialdemokratiets politik. En sådan forsvarskamp giver jeg ikke meget for, den har været tabt gennem mange år.

Dertil kommer, at jeg tror, at det — som det ærede medlem hr. Erik Eriksen så klart skildrede det for et øjeblik siden — var samarbejdet mellem venstre og det konservative folkeparti, angrebet var rettet imod; man håbede at få skilt de to partier fra hinanden. Den højtærede økonominister har gentagne gange talt for fornyelse i dansk politik. Han har med megen stringens påvist, hvordan partiskellene ikke havde den samme vægt som før og i høj grad er historisk præget. Men så snart en naturlig udvikling fører til et samarbejde mellem det konservative folkeparti og venstre, gælder denne betragtning ikke; så er der ikke nogen glæde over, at partisystemet i dette land tilnærmer sig løsningen af de aktuelle opgaver, som står for.

Men hvad var nu det middel, det radikale venstre anvendte under forhandlingerne om regeringsdannelsen for at opnå det, som var dets inderste mål: at bane vejen for, at magten kunne blive i socialdemokratiets hænder? Det var netop at opstille et skel mellem det konservative folkeparti og det øvrige folketing. Aldrig nogen side har man set et så krampagtigt forsøg på at få en politik til at passe som det, det radikale venstre gjorde for at motivere dette. Man kunne lige så godt tænke sig en tilværelse, hvor kastemærkerne er det afgørende, og hvor de 180 000 radikale vælgere er af en højere kaste end de ulyksalige 384 000, der har stemt på det konservative folkeparti.

Det må have været en forfærdelig besmittelse for den højtærede økonominister og hans formand, den nuværende højtærede undervisningsminister, at arbejde sammen med konservative ministre fra 1950 til 1953 ... Den højtærede minister ryster på hovedet; ja, jeg kan heller ikke se, at han er blevet mindreværdig af den grund, men jeg kan heller ikke se, at han under det samarbejde har hentet erfaringer, som gjorde, at han måtte gennemføre den politik, han gennemførte nu ved denne lejlighed. Jeg må hævde, at han skylder os en forklaring: hvad var det for en politik, det konservative folkeparti sammen med venstre i regering og som ministre førte, således at den højtærede minister og hans parti herefter ikke kan regne med dette parti, det konservative folkeparti, for værdigt til at indtage en plads bare ved fodskammelen, dér hvor den højtærede minister og hans kollega, den højtærede undervisningsminister, er placeret? Jeg har ingen erindring om det. Når jeg ser ud over det, der sker i landets byråd mange steder, så er det samarbejde mellem det konservative folkeparti, venstre og det radikale venstre, somme steder kun mellem det konservative folkeparti og det radikale venstre.

De radikale har naturligvis måttet søge at stille en forklaring op. Vil de da sige, at det konservative folkeparti skulle holdes udenfor på grund af vor stilling til udenrigspolitikken? Så er de sandelig kommet fra asken og i ilden, når de nu befinder sig i regering sammen med det parti, som er initiativtager til NATO-pagten og har båret den gennem store vanskeligheder og mange påfristelser. Eller på grund af forsvarspolitikken? Jeg beder den højtærede økonominister veksle nogle ord med den højtærede minister uden portefølje hr. Viggo Starcke om hans syn på den nedskæring af forsvarsbevillingerne, som fandt sted i det forrige folketing umiddelbart før valget, nedskæringen med de 60 mill. kr. Og dog kan han være sammen med ham. Vi konservative er, det indrømmer jeg, måske noget uenige med det radikale venstre i vort syn på statens udlånsvirksomhed, idet vi mener, at når staten er kommet så langt ud økonomisk, at den skal tvangslåne hos befolkningen, tvinge pengene ud af den i to år trods det, at det kan komme til at ramme landets erhvervsliv meget, meget hårdt og i alt fald i flæng, er det ikke rimeligt, at staten påtager sig andre ud-

[Aksel Møller.]

lånsforpligtelser end dem, den allerede har. Men jeg kan jo forstå på det hele, at dér har den højtærede økonomiminister fundet sig i at være i samarbejde med retsforbundet, der havde den samme opfattelse i denne sag som vi. Jeg kunne måske tilføje, at jeg er ikke engang sikker på, at det radikale venstre længere er enigt med sig selv i det standpunkt, det havde modsat os i denne sag. Hvad kan nemlig ønsket om at få hele spørgsmålet om udlånsvirksomheden udvalgsundersøgt — hvad der vel måtte være meningen i de bemærkninger, den højtærede stats- og udenrigsminister gjorde i sin regeringserklæring derom — betyde andet, end at den højtærede økonomiminister er i tvivl om, hvorvidt denne politik er rigtig.

Jeg når derfor til det resultat, at den højtærede minister ikke med nogen som helst ret kan henvise til sine erfaringer, heller ikke når man ser på vor antiinflationsplan, der jo interesserede ham så meget, at den gentagne gange skulle sendes tilbage til udvalget. Jeg kan heller ikke tænke mig, når vi ser på vor stilling til skolelovsforslagene, at han i den henseende er kommet lykkeligere igennem med de makkere, han nu har. Retsforbundet er, så vidt jeg husker, i hvert fald for et flertals vedkommende enigt med det konservative folkeparti i vor modstand mod den skolelovgivning, der blev lagt op til. Og hvis det endelig er sådan, at det er toldlovgivning og toldsynspunkter, der skræmmer den højtærede økonomiminister, ønsker jeg ham til lykke med, at han nu er sammen med socialdemokratiet, der sammen med os havde en ganske præcis opfattelse af, på hvilke områder man burde forhøje tolden i Danmark.

Men sandheden — for alt dette her var jo kun omsvøb under de forhandlinger, der blev ført, undskyldninger, forklaringer — sandheden er, at kun ved hjælp af denne underfundighed kunne det radikale venstre bane vej for, at socialdemokratiet, der havde tabt valget, vendte tilbage til magten.

Jeg skal ikke forlænge udredningen af denne bedømmelse. Jeg er overbevist om, at det radikale venstre, som er et parti, der bekender sig til folkestyret, og som formentlig vil være enig med mig i, at valgdagen er noget højst alvorligt, har gjort, hvad det kunne for at forfuske det, der kom ud af valgdagen. Det er nu ikke så meget, fordi den højtærede økonomiminister hr. Bertel Dahlgaard og den højtærede minister uden portefølje hr. Viggo Starcke har bragt den højtærede stats- og udenrigsminister, i alt fald ikke den højtærede udenrigsminister, tilbage til hans portefølje. Vi er virkelig ikke blinde for den styrkelse, det kan være af landets udenrigspolitik og forsvarspolitik, hvis det virkelig er sådan, at det radikale venstre som sin pris for at gå ind i denne regering, eller rettere som sin adgangsbillet, har måttet efterlade sine skarpe våben mod landets udenrigspolitik i våbenhuset, slet ikke. Men det, som harmer os, er, at man har bragt den socialdemokratiske politik til magten igen, den socialdemokratiske politik, som blev dømt på valgdagen. De lovforslag, som her er til behandling, er jo et godt vidnesbyrd om det, som Middelfart Venstreblad har kaldt „statsmagtens herredom".

Jeg indrømmer, at den største overraskelse, jeg har fået, var ingenlunde, at det radikale venstre handlede, som det handlede, men at retsforbundet handlede, som det handlede. Under behandlingen af udskrivningsloven i dette høje ting sagde den nuværende højtærede indenrigsminister hr. Søren Olesen — Folketingstidende 1956-57, 1. samling, sp. 3189 — vendt naturligvis imod den nuværende højtærede økonomiminister, det daværende ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard:

> „det, jeg lige ville anholde, var, at det" — altså det ærede medlem hr. Viggo Starckes tale — „mundede ud i, at man skulle søge at skabe større enighed her i tinget, dels vel nu, men særlig efter valget. Se, det kommer jo meget an på, hvad man vil skabe enighed om. Hvis man vil skabe enighed om at pålægge befolkningen større byrder, hvis man vil skabe enighed om at skaffe staten større magt og forøge statens udgifter på forskellige områder, så vil i hvert fald retsforbundet melde fra; en sådan enighed mener vi hverken vil gavne det politiske liv eller befolkningens selvstændige ansvar for dens egne forhold."

Har den højtærede indenrigsminister meldt fra? . . . (*Fiskeriministeren* [Oluf Peder-

[Aksel Møller.]

sen]: Men der er jo ingen nye udgifter!). Nej, det kan det godt være, der ikke er, de 2 000 kr. til Ceylon faldt jo, og der spares måske også nogle andre småpenge hist og her. Men én ting er, at der er stillet forslag om større byrder på befolkningen, en anden ting er — og det er overhovedet uden for diskussionen — at sådan som man har foreslået disse byrder, betyder det større magt til staten, og hvis fiskeriministeren stadig vil kaste snøren i vandet, henviser jeg ham til bassinet her udenfor. Nej, de erklæringer, vi har fået af retsforbundet før valget, dem er der slået en streg over.

Jeg kunne ønske, at det høje ting havde en taler af den højtærede minister uden portefølje hr. Viggo Starckes format her på denne side. Tænk, hvad han ville have kunnet få ud af et emne som en minister uden portefølje. Det har vi ikke, og vi er vel også, når alt kommer til alt, så forstående, at vi lader det fare med denne antydning af, at det kunne have været ganske interessant at høre, hvad han ville have sagt i en sådan situation. Hvordan skulle man nu på baggrund af de taler, som retsforbundet har holdt og har fået sine vælgere på — og der er jo ingen, der er i tvivl om, at den højtærede minister uden portefølje hr. Viggo Starcke virkelig er i stand til at tale til folks hjerter og virkelig i stand til at få deres følgeskab, og at han har et mægtigt ansvar, når han har et sådant redskab som disse talegaver til sin disposition — hvordan skulle man på baggrund af de taler have ventet, at han ville handle, som han har handlet? Hvad er motivet? — det er i alt fald altid det, man spørger om, når en forbrydelse konstateres. Hvad er motivet til at gøre noget andet, end man lovede vælgerne? Andre, der bruger stærkere ord end jeg, ville måske have antydet: det forræderi mod vælgerne, som retsforbundet har gennemført. Hvad er motivet? Hvad har retsforbundet opnået? Hvor er stemplet for retsforbundets indsats? Nå, det får vi jo at vide senere.

Og nu har vi altså en flertalsregering. Vil den lade folk være i fred? Mon den vil gøre det billigere end andre? Ja, jeg har mine tvivl, og jeg synes nok, at de forslag, der foreligger, tyder på, at den allerede nu er i færd med at skrive en meget alvorlig regning ud, i alt fald en regning, der, når den skal betales, ikke lader de mennesker, det drejer sig om, i fred, heller ikke dem, der rammes indirekte deraf. Når det ærede medlem hr. Per Hækkerup som ordfører for sit parti taler om, at det kun er en begrænset kreds, der rammes deraf, er det en af disse kortsynede økonomiske betragtninger, som er så farlige. Det forplanter sig langt ud over denne kreds. Da man i 1955 pålagde befolkningen byrder i anledning af en af de valutakriser, vi da havde, til et beløb af 400 mill. kr. årlig, steg arbejdsløsheden i løbet af 1955, så vidt jeg husker, fra ca. 8 pct. til ca. 11 pct. Hvad tror man dette vil betyde? Jeg er da ikke et øjeblik i tvivl om, at det vil forplante sig. Den mand, der skal betale denne tvangsopsparing og den skat, der ligger deri, vil være nødt til ikke bare at begrænse sin egen udfoldelse — det kunne endda være — men også til at begrænse sig på områder, der betyder produktion og beskæftigelse.

Nu har vi altså en flertalsregering, og det karakteristiske ved denne flertalsregering er, at den ikke vil lade folk være i fred. Det, der derefter er karakteristisk ved den, er, at de tre partier, hvoraf den består, uopfordret af oppositionen har påtaget sig ansvaret for Danmarks ledelse.

Hvordan er så oppositionens stilling over for en sådan ny foreteelse i vort politiske liv som en flertalsregering? Oppositionens stilling må være, at den herefter, principielt i alt fald, er fritaget for at være medregent. Jeg stiller den højtærede statsminister et spørgsmål. Jeg ved ikke, om den hemmelige protokol, som det ærede medlem hr. Erik Eriksen omtalte, vil blive offentliggjort, men jeg spørger den højtærede statsminister, om samarbejdet mellem de tre regeringspartier betyder, at der intet kan ændres i lovforslagene, uden at alle tre partier er enige derom. (*Stats- og udenrigsministeren* [H. C. Hansen]: Ja, mon ikke?). Mon ikke, siger den højtærede statsminister. Så har oppositionen den oplysning om, hvor langt den kan komme med sine synspunkter. (*Stats- og udenrigsministeren* [H. C. Hansen]: Det siger da sig selv!). Ja, men det var rart at få det bekræftet, ikke blot for det høje ting, men for det ganske Danmark, at kun hvis oppositionen kan overbevise alle tre

[Aksel Møller.]

partier om det rigtige i at foretage noget andet end det, regeringspartierne har foreslået, er betingelsen til stede for at få ændringer. (*Stats- og udenrigsministeren* [H. C. Hansen]: Naturligvis!). Naturligvis, siger den højtærede statsminister. Mener den højtærede minister uden portefølje hr. Viggo Starcke det samme? Mener den højtærede økonomiminister det samme? I så fald er der meget små udsigter for det udvalgsarbejde, der forestår. Vi har ikke noget ønske om at være medregenter, hvis vi ikke føler os overbevist om, at det arbejde, som udføres, altså de beslutninger, som tages, virkelig er af en sådan karakter, at de kan klare Danmarks økonomiske vanskeligheder og ikke rendes over ende af nye udgifter kort efter eller ved gennemførelse af eksperimenter, hvis virkninger vi ikke kender noget til.

Jeg har set den mærkelige tanke om frivillig grundskyld sat i verden. Det bliver helt spændende engang at se, hvad den indeholder. Noget kunne tyde på, at den frivillige grundskyld skulle finansieres ved en formueafgift. Ak ja, når man ved, at det er opsparingen i dette land, der er for lille, vær så god, så er det nok den rigtige vej at true befolkningen med en ny formueafgift. Jeg har også forstået, at der var den mulighed, at man kunne finansiere den frivillige grundskyld ved, at staten ud af sit såkaldte kapitalbudget — der findes ikke noget med så stort et hul i som statens kapitalbudget — kunne udrede de beløb, som indløsning af grundværdien betinger. Hvis man gør noget lignende, risikerer man at sætte nøjagtig den samme udvikling i gang, som man satte i gang i 1946 med boligstøtteloven, et stadigt, stort og vedvarende pres på statens forpligtelse til at fremskaffe kapital. Jeg advarer bare. Jeg tror nu heller ikke, det går så galt, for jeg tror såmænd ikke, at det er alvor, at retsforbundet skal have lov til at få gennemført fuld grundskyld. Det ville i alt fald overraske mig. Jeg kender jo den højtærede økonomiminister hr. Bertel Dahlgaard, og jeg er selvfølgelig i de sidste dage blevet skuffet over, hvor meget galskab man kan få ham med til, men jeg tror, der vil være en grænse.

Vi tror ikke på, at de forslag, regeringen har fremsat, vil hjælpe. Vi tror oven i købet, at disse forslag i virkeligheden forfølger andre hensigter end blot at bekæmpe valutakrisen. Det, der for os er så karakteristisk ved situationen, er, at en mægtig del af samfundets opsparing, hvis forslaget om tvangsopsparing gennemføres, skal overføres til staten. Jeg ved godt, at hurtige indgreb er nødvendigt. Jeg gør opmærksom på, at det vidste vi også før valget, og det sagde vi. Vi talte om nødvendigheden af, at der blev grebet ind over for landets valutanød inden Skt. Hans. Regeringen havde sværere ved at se denne valutanød. Regeringen var optaget af at fortælle os om den beskæftigelse, der var steget, om den produktion, der var blevet forøget, og om den eksport, som var vokset, men den var ikke optaget af at fortælle befolkningen, at der samtidig dermed var et kolossalt aftræk over importen på fremmed valuta. Hvad foreslår så regeringen? Forslag, høje ting, som er af samme karakter som dem, vi har kendt fra 1950 frem til i dag, bare hårdere, mere ensidige, mere fjendtlige over for produktion og opsparing. Det er det, den høje regerings forslag går ud på.

Jeg vil gerne have lov til at give den danske befolkning en undskyldning for, at mit parti i fjor stemte for, at 30 pct. af merindtægt ikke skulle beskattes. Hvis det har betydet, at nogle mennesker er blevet lokket til at gøre en ekstraordinær arbejdsindsats for at vinde fordelen ved denne bestemmelse, er det beklageligt, for nu er den taget af bordet igen. Det er i det hele taget en af de mest fundamentale fejl ved det regeringsarbejde, vi har oplevet gennem de senere år, at regeringen ligesom foregøgler folk, at den vil være venlig over for en forøget arbejdsindsats og en større opsparing, men når den skal til at handle, handler den stik imod, hvad den har foregøglet folk. Hvordan skal folk få tillid til, at det gælder om at gøre opsparingen større her i dette land, når stillingen åbenbart er den, at regeringen gør, hvad den kan for at forhindre opsparing? Tvangslånet, udbyttebegrænsningen er to karakteristiske eksempler på det.

Ja men der er jo det, som regeringen forhåbentlig har overset, og som kloge folk inden for regeringen formentlig kan overbevise den om, at denne fremgangsmåde er ensbetydende med produktionens stagna-

[Aksel Møller.]

tion, måske tilbagegang, og med arbejdsløshed. Hvad kan man gøre over for denne helt ud traditionelle, men bare hårdere fremgangsmåde end den, der hidtil er blevet anvendt. Den kunne anvendes fra 1950 til 1953, fordi vi var i en akut situation, men den kan ikke anvendes fra valutakrise til valutakrise, når disse ligger så tæt som sild i en dåse. Det fører blot til, at man over forbrugsbegrænsning og kreditstramning kvæler erhvervslivet, skaber et relativt mindre og mindre indtægtsvolumen, hvoraf ny produktion kan finansieres.

Hvad kan man gøre? Hvad lyder opgaven på? Nu vel, vi er enige om, at den lyder på, at vi skal standse valutagældens vækst og se at få den vendt i modsat retning til tilgodehavende. Det er rigtigt, at dette må være målet, og det må være målet denne gang uden at skabe den stagnation, som vi har skabt ved tidligere foranstaltninger. Det er det, det konservative folkeparti og venstre er blevet enige om at fremsætte nogle synspunkter om. Vi fremsætter dem i synspunktform, så alle kan få lov at arbejde med på deres fuldkommengørelse.

Den øjeblikkelige vanskelighed for Danmarks økonomi ligger i, at importen er af den karakter og den størrelsesorden, at vi med vor valutalikviditet ikke er i stand til at finansiere den. Det naturlige er derfor at begynde med at dæmpe importen. Hvis man gennemfører en deponeringsordning sat i forhold til det beløb, som importøren eller andre, der skal bruge fremmed valuta til færdigvarer eller til personlige tjenesteydelser, køber, og dette beløb bindes hos den autoriserede valutahandler på en konto, som tilhører køberen, og som efter et åremål frigives til køberen og undervejs forrentes til køberen, så vil man uden at behøve at gå tvangslånets og forbrugsafgifternes vej straks have dæmpet importen.

Kom nu ikke og fortæl mig, at de internationale klausuler vil forhindre et land, der er i en nødsituation, som vi er det, i at benytte den udvej — jeg tror ikke engang, der findes sådanne klausuler. Se, hvad Frankrig har måttet gøre. Hvis man vælger denne udvej og bygger loven op således, at der er en aftrapning af deponeringsprocenten, så vil det være at animere køberen til at tære på varelagrene og udskyde sine indkøb til senere, alt under hensyn til den prisudvikling, som i øvrigt er i gang. Har det nogle prismæssige følger på det indenlandske marked? Nej, der kan kun være tale om, at det kan få prismæssige følger, hvad angår forrentningen af beløb, der er deponeret. Det har den højtærede økonomiminister fra den tid, da deponeringen af tekstilafgifter blev lavet, et meget godt indseende i, og så let, som det gled, tror jeg, den højtærede minister vil være taknemlig for at få denne mulighed for at forlade tvangsopsparingslånet.

Dernæst må målet være at forbedre statens likviditet. Det kan ske på flere måder, men det må først og fremmest ske på den måde, at statens udgifter nedsættes. Det virker imidlertid helt urimeligt, når man hører den højtærede finansminister holde en fremsættelsestale, hvori han siger: nu tager staten 400 mill. kr., og dermed er statens kapitalbehov dækket, og så må fanden hytte sine, eller hvordan man ellers kan karakterisere den situation, som opstår, når erhvervslivet i den samme kasse, hvoraf finansministeren har trukket dette millionbeløb, skal prøve på at finde midler til at finansiere sin udvikling. Det er ingen god statsmoral, at staten får først og borgerne senere. Jeg synes, man skulle nedsætte en del af statens udgifter. Derom er både det konservative folkeparti og venstre ganske enige.

Jeg nævner i denne forbindelse, at man bør begrænse anlægsarbejderne. Må jeg sige, at det gør heller ikke noget, at man begrænser kommunernes anlægsarbejder. Hvad nationalbankdirektør Svend Nielsen sagde derom i sin tale før valget, er såre klogt og fornuftigt. Hvad ligner det, at vi bygger en række sekundære anlæg på et tidspunkt, hvor vi skal tvangslåne 200 mill. kr., hvoraf en del går direkte ud af det produktive erhvervsliv?

Må jeg i øvrigt sige — jeg var lige ved at glemme det, men da jeg så ned på ministeren uden portefølje hr. Viggo Starcke, kom jeg i tanker om det — at vor tankegang går ud på, at deponerede beløb overlades til nationalbanken. Vi har mærket os den højtærede ministers ønske om, at det blev nationalbanken, der kom til at bære ansvaret, formentlig også blev udstyret med midlerne til at lede landets økonomiske

[Aksel Møller.]
politik, også landets kreditpolitik. Jeg er sikker på, at til ham vil finansministeren kunne henvende sig om optagelse af de lån, der er nødvendige, når først denne fremgangsmåde er sat i gang.

Jeg er villig til at medvirke til, at byggeriet af lufthavnens bygninger udsættes. Jeg er villig til at medvirke til, at statens udlånsvirksomhed ophører, for så vidt angår en række sekundære formål. Jeg finder det ubegribeligt, at vi i dette land for fuldt alvor skal drøfte udgifter til løsning af vejproblemer ved Vintappersøen på et tidspunkt, da vi har de økonomiske vanskeligheder, vi har, vanskeligheder, der er så store, som den lånepolitik, regeringen har givet udtryk for i sine forslag, viser.

Men samtidig med, at dette går i gang, må vi løse opgaverne på længere sigt. De ligger på to områder. Det er først en opgave at ændre boligbyggeriets finansiering, og det tror jeg ikke den højtærede regering vil være uenig i, når jeg ser på regeringserklæringen. Hvor meget den vil være enig i, når vi først kommer til enkelthederne, kan man have sine tvivl om. F. eks. kunne jeg tænke mig i denne forbindelse at spørge den højtærede finansminister, der forleden dag talte om forhøjelse af statslånsydelser for lån i visse huse, om han med ydelser mener renter eller afdrag. Det er jo dog ikke uvigtigt, om man gennem afdrag vil forære boligforeninger og private bygherrer en meget, meget betydelig formuedannelse.

Dernæst er det opgaven at gennemføre ændringer i skattelovgivningen, således som det ærede medlem hr. Axel Kristensen skildrede det, ændringer, som må gå ud på at fremkalde ny opsparing. Det er jo ulykken, at opsparingen er utilstrækkelig til at finansiere alt det, man nu vil have den skal finansiere, og den bliver ikke større af de krumspring, man foreslår lavet. Det, vi må gøre, er at forøge opsparingen, men så må fingrene rigtignok tages væk fra folk, så må folk have lov til at være i fred; ellers tror de ikke på, at de opsparede beløb nogen sinde kommer dem til gode. Det er måske muligt, at denne opfattelse er det mest vidtgående krav, jeg overhovedet kan stille i denne tale til den fremtidige økonomiske politik, for det kræver en ny regering. Jeg tror ikke, den nuværende regering kan regne med så megen tillid i befolkningen, at man vil spare under dens anvisninger, når man ser, hvor let denne opsparing kan komme til at forsvinde igen.

Et vigtigt problem er selvfølgelig også, at der skaffes tilstrækkelig bevægelighed til at forsyne en udvikling af vor produktion med arbejdskraft.

Det, som er det konservative folkepartis opfattelse af den situation, Danmark befinder sig i, er, at de lovforslag, som den højtærede regering har fremsat, ikke egner sig til at løse problemerne, at de blot vil betyde, at vor aktivitet og vore økonomiske muligheder formindskes, at der må findes helt andre udveje, mere positive udveje, som går til ondets rod, som f. eks. forslaget om at knytte den bundne opsparing, som skal finde sted, til importen, til forbruget af færdigvarer. At der samtidig må ske en liberalisering af hele færdigvaregruppen, er ikke noget uartigt ord længere, efter at man har læst den høje regerings erklæring og lyttet til de udtalelser, der er faldet derom før regeringserklæringen.

Hvis der i ordet samarbejde kun ligger, at oppositionen kan få lov til at rette en sats hist og her eller få lov til at få indført en dispensationsbestemmelse eller noget lignende i den lovgivning, der foreligger, er det ingen invitation til samarbejde. Hvis regeringspartierne har lænket sig til hinanden, så de ikke kan komme ud i en fri forhandling, ser jeg ikke, hvor vejen går til et samarbejde, men hvis den høje regering mener, at der i de synspunkter, der er fremført fra oppositionen, er muligheder for at bygge en helt anden politik op end den, den gik i byen med, skal jeg for mit vedkommende lykønske Danmark til dette.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet til kl. 14.

I skrivelse af gårs dato meddeler ministeren for udenrigsøkonomi, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af statut for Den internationale Atomenergi-Organisation, undertegnet i New York den 26. oktober 1956.

Skriftlig fremsættelse af forslag.

Ministeren for udenrigsøkonomi *(Krag):* Jeg har herved den ære for det høje ting at fremsætte *forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af statut for Den internationale Atomenergi-Organisation, undertegnet i New York den 26. oktober 1956.* Idet jeg i øvrigt tillader mig at henvise til de til forslaget knyttede bemærkninger, skal jeg udtale følgende:

Formålet med oprettelsen af Den internationale Atomenergi-Organisation er at skabe grundlag for et verdensomspændende samarbejde om den fredelige udnyttelse af atomenergien. Atomenergiorganisationen skal virke som formidler af materialer og teknisk viden på atomenergiområdet mellem de teknisk fremskredne og de teknisk tilbagestående lande. Fordelen herved er først og fremmest, at særlige betingelser, som kunne tænkes knyttet til teknisk bistand på bilateral basis, ikke vil komme på tale, når bistanden formidles gennem en international organisation. Endvidere er det af største vigtighed, at der etableres kontrol med anvendelsen af den gennem organisationen formidlede bistand med det formål at forhindre, at atombrændsel m. v. anvendes til fremstilling af atomvåben.

Set fra et dansk synspunkt må oprettelsen af organisationen alene af hensyn til de her nævnte forhold hilses velkommen. På tærsklen til den nye industrielle revolution, som udnyttelsen af atomenergien bærer kimen til, er det af største vigtighed, at der tages skridt til at hindre, at uligheden mellem de teknisk udviklede og de teknisk tilbagestående lande øges.

Det var ikke mindst erkendelsen af disse forholds betydning, som førte til det i FNs historie enestående resultat, at 82 lande den 24. oktober 1956 enstemmigt vedtog den statut, som nu ligger på folketingets bord, og at 70 af disse lande — deriblandt samtlige stormagter — to dage efter så sig i stand til at undertegne statutten.

Jeg skal kort omtale statuttens vigtigste bestemmelser.

Atomenergiorganisationen skal mod betaling erhverve atombrændsel, reaktorer samt teknisk viden fra de medlemslande, som erklærer sig rede til at yde sådanne leverancer. De medlemslande, som ønsker bistand, kan mod betaling opnå denne fra organisationen, men skal samtidig forpligte sig til ikke at anvende de modtagne ydelser til fremme af militære formål og skal i overensstemmelse hermed underkaste sig organisationens kontrol. Bestemmelserne om denne sikkerhedskontrol var genstand for meget indgående drøftelser på konferencen i New York i september—oktober f. å. Fra dansk side støttede man forslaget om gennemførelse af en effektiv og omfattende kontrolordning. Vi anså det for uheldigt, hvis der gennem organisationens arbejde skulle kunne skabes grundlag for en udvidelse af den landekreds, der kan producere atomvåben. Dette ville være i modstrid med FNs politik. Bestemmelserne om sikkerhedskontrollen er dog udformet på en sådan måde, at der tages behørigt hensyn til medlemslandenes suveræne rettigheder og til hemmeligholdelse af den viden, som de af organisationen udsendte kontrolinspektører måtte erhverve. Disse inspektører skal til enhver tid have adgang til alle lokaliteter og data samt til alle personer beskæftiget med atomenergispørgsmål i de lande, der modtager bistand fra organisationen, i det omfang, det er nødvendigt for at holde regnskab over det atombrændsel, der er leveret af organisationen. Inspektørerne skal dog udpeges i samråd med vedkommende medlemsstat, og hvis medlemslandet ønsker det, skal de ledsages af nationale repræsentanter. Såfremt der gennem kontrollen konstateres en tilsidesættelse af modtagerstatens forpligtelser, kan yderligere bistand blive indstillet og leverede materialer kræves tilbageleveret.

Organisationens kontrolinspektører skal imidlertid ikke direkte kunne udøve nogen form for myndighed over for virksomheder eller personer i modtagerlandene. Deres opgave vil alene være at undersøge faktiske forhold, og der er ikke tale om at overdrage organisationen nogen beføjelse, som efter grundloven tilkommer danske myndigheder. Fra dansk side er der således ingen betænkeligheder ved disse bestemmelser i statutten. Tværtimod er stillingen den, at eftersom Danmark i alt fald i den overskuelige fremtid vil være afhængig af tilførsler udefra af atombrændsel m. v., som af leverandørlandene vil kræves kontrolleret, så kan det kun være i vor interesse, at der tilvejebrin-

[Ministeren for udenrigsøkonomi.]

ges internationale bestemmelser på dette område. Det er også af stor betydning, at der tilvejebringes internationale normer for de sundhedsbeskyttende foranstaltninger, som må træffes imod de radioaktive virkninger af atombrændsel.

I henhold til statuttens organisatoriske bestemmelser skal der oprettes en generalforsamling, hvor hvert medlemsland har én stemme, samt et styrelsesråd med en snes medlemmer, der skal varetage det løbende arbejde. Dette styrelsesråd sammensættes efter temmelig komplicerede regler med henblik på dels at sikre medlemskab for de lande, der er mest fremskredne på atomenergiområdet, og dels tilgodese ønsket om den videst mulige geografiske repræsentation. Fra dansk side søgte man på konferencen i New York at få reglerne om styrelsesrådets sammensætning forenklet og bl. a. undgå, at der sikres visse producentlande fast sæde i rådet. De foreslåede regler stod imidlertid som udtryk for et kompromis, som ikke lod sig ændre. Styrelsesrådet har en større kompetence, end det normalt er tilfældet i internationale organisationer, men derved skulle atomenergiorganisationen også have mulighed for at blive mere effektiv og handlekraftig.

I organisationens budget sondres mellem administrative og operative udgifter. De administrative udgifter, inkl. udgifterne til sikkerhedskontrol, skal betales ved bidrag fra medlemslandene efter en fordelingsskala udarbejdet på basis af den bidragsskala, som gælder for De Forenede Nationer — i denne er Danmarks bidrag sat til 0,66 pct. af FNs budget. De operative udgifter skal dækkes ved de afgifter, som betales af de medlemslande, der modtager hjælp. Organisationens eventuelle udgifter til bygning af egne atomenergianlæg tænkes i første omgang finansieret gennem optagelse af lån.

Fra dansk side fremhævede man på konferencen, at den forventede hurtige udvikling på atomenergiområdet kunne nødvendiggøre ændringer af statutten, ikke mindst for så vidt angår bestemmelserne om styrelsesrådets sammensætning, og der indsattes en bestemmelse om, at spørgsmålet om statuttens revision skal tages op af generalforsamlingen efter 5 års forløb.

Organisationen vil få fast tilknytning til De Forenede Nationer, men vil bevare en mere selvstændig stilling end FNs andre særorganisationer bl. a. derved, at atomenergiorganisationen skal kunne referere direkte til FNs plenarforsamling og til sikkerhedsrådet.

Statutten træder i kraft, så snart 18 stater har ratificeret den, forudsat at der blandt disse er mindst 3 af følgende stater: Canada, Frankrig, USA, USSR og Storbritannien. Et land, som er blevet medlem af organisationen, kan tidligst udtræde fem år efter statuttens ikrafttræden.

Der foreligger officiel meddelelse om, at Schweiz, USSR, Den bjelorussiske Sovjetrepublik, Rumænien, Guatemala, Pakistan og Østrig har deponeret deres ratifikationsinstrumenter. I Sverige og Norge er forslag om ratifikation blevet godkendt af henholdsvis riksdagen og stortinget. Det forventes, at de fleste lande, der har undertegnet, vil ratificere i løbet af sommeren 1957. Afholdelsen af den første generalforsamling er fastsat til først i oktober måned i år i Wien, hvor organisationen skal have sit hovedsæde. Dansk deltagelse i dette første vigtige møde i organisationen forudsætter, at vi har ratificeret statutten, og regeringen har derfor fundet at burde indhente det høje tings samtykke hertil under indeværende samling.

Selv om det endnu er for tidligt at forsøge at bedømme organisationens fremtidsmuligheder, synes det allerede nu sikkert, at de i atomteknisk henseende videst fremskredne lande er indstillet på at stille ikke ubetydelige mængder atombrændsel til rådighed for organisationen. De Forenede Stater har erklæret at ville stille 5 tons uran til rådighed for atomenergiorganisationen af de 20 tons, som er blevet frigivet til brug uden for De Forenede Stater i henhold til præsiden-

[Ministeren for udenrigsøkonomi.]

tens erklæring af 23. februar 1956. Samtidig har den amerikanske regering forpligtet sig til yderligere at stille en lige så stor mængde fissilt materiale til rådighed for organisationen som alle de øvrige medlemsstater tilsammen i tidsrummet indtil den 1. juli 1960.

For Danmarks vedkommende vil medlemskab af organisationen øge vore muligheder for at sikre os atombrændsel, materialer, teknisk viden m. v. Vor tilslutning til organisationen vil således indebære et særdeles værdifuldt supplement til de bilaterale aftaler, vi allerede har indgået med England og USA, samt til vor deltagelse i det regionale europæiske atomenergisamarbejde, der planlægges inden for Den europæiske økonomiske Samarbejdsorganisation, OEEC. For et land som Danmark, der er henvist til at dække næsten hele sit energibehov ved import — således at ca. 20 pct. af vor samlede import udgøres af kul og olie — er det af stor vigtighed, at et internationalt samarbejde som det foreslåede iværksættes om udviklingen af den nye kraftkilde.

Med disse bemærkninger skal jeg tillade mig at anbefale det foreliggende forslag til det høje tings velvillige behandling.

Mødet udsat kl. 12²⁰.

Mødet genoptaget kl. 14.

Forhandlingen om dagsordenens punkt 1-4 genoptoges.

A. C. Normann: Nu har folketinget hørt, hvad tre partier mente måtte være det afgørende for bedømmelsen af dagens situation. Da jeg for min del gav mig til at overveje, hvilke formål denne første principielle debat i det nye folketing efter valget burde have, hæftede jeg mig især ved to ting.

For det første: tilvejebringelse af en større overensstemmelse i opfattelsen af, hvilke handlinger og kræfter der førte til den nye regerings dannelse. Dette er dels rimeligt af historiske grunde, dels nødvendigt af hensyn til, at uklarhed på dette punkt ikke bør kunne medføre for stor en sænkning af agitationens niveau i den kommende tid.

For det andet: opnåelse af den størst mulige klarhed over partiernes og regeringens hensigter i den nærmest kommende tid.

Der består jo i befolkningen interesse ikke alene for de tre regeringspartiers politik, men i høj grad også for oppositionens holdning. Efter at regeringen har afgivet sin erklæring og fremsat sine lovforslag med henblik på den nærmeste tids aktuelle situation, er det ubesvarede spørgsmål de øvrige partiers stilling. Jeg synes, det er berettiget — selv efter at vi nu har hørt de to ordførere for de ærede partier til højre i salen — at sige, at spørgsmålet stadig er delvis ubesvaret. Medens spændingen i det mindste foreløbig er udløst med hensyn til regeringens planer, venter altså nu befolkningen spændt på at komme til større klarhed over, hvilken nyttevirkning vi kan vente af de to partiers holdning, og da især om de i højere grad end i den afvigte regeringsperiode kan og vil stille deres partier i landets tjeneste.

Med hensyn til regeringsdannelsen, herunder de forskellige partiers større eller mindre harmoni med deres udtalelser før valget — det er et emne, der allerede har været stærkt fremme her i dag — har vi været vidne til en ivrig forpostfægtning i pressen. Jeg tror imidlertid, at vi for at få luften renset bør søge den mest omstridte del af handlingsforløbet verificeret her i folketingets lidt mindre lidenskabelige atmosfære.

Over for den kanonade af bebrejdelser fra presse, fra partifæller, fra erhvervsledere og andre, som venstre nu udsættes for, fordi det forspildte mulighederne for en ren liberal regering, over for al den bitterhed, der strømmede venstres formand i møde fra forbitrede og skuffede mennesker, fremkom det ærede medlem hr. Erik Eriksen til sidst i denne pressedebat med den forklaring, at det radikale venstre under regeringsforhandlingerne havde stillet sådanne vilkår — og det ærede medlem lagde ikke skjul på, at han tænkte på politiske vilkår — at venstre ikke kunne være tjent med at basere sin eksistens på vort tilsagn om grønt lys. Denne debattens sidste nødhjælps-

[A. C. Normann.]

påstand — jeg kan næsten sige fortvivlede nødhjælpspåstand — har mit partis daværende formand, den højtærede undervisningsminister hr. Jørgen Jørgensen, pure tilbagevist, og på dette kritiske punkt standsede da diskussionen. Det undrede mig lidt, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen ikke tog den op her i formiddags, men jeg foreslår nu for den historiske sandheds skyld det ærede medlem, at han over for folketinget og sine daværende forhandlingspartnere gør rede for, hvad det er for vilkår, han sigter til, eller hvad det er for udtalelser, han har opfattet som politiske vilkår. Befolkningen har krav på, at klarhed på dette afgørende punkt tilvejebringes.

Af den øvrige vældige rigdom af uholdbare fabuleringer omkring regeringsdannelsen skal jeg kun tage yderligere en enkelt påstand frem til rensning, og det er påstanden om, at det radikale venstre har skuffet sine vælgere ved at indgå i trepartiregeringen i stedet for at stille sine mandater til rådighed for en ren liberal regering. Temaet berørtes i øvrigt i dag af oppositionens to ordførere, men jeg tror, jeg tør sige, at hvis der er vælgere, der er skuffede over os, må de findes i de andre partier, altså i så fald vælgere, hvis opfattelse vi aldrig har lovet at føje os efter. Vort partis egne vælgere kan ikke føle sig svigtet. For det første havde de, før de gav os deres stemme, fået at vide uden omsvøb, at en regering med det konservative parti som regeringspartner ikke ville få vor billigelse. Jeg skal senere komme lidt ind på årsagen til dette standpunkt, men det, det i denne forbindelse drejer sig om, er, at vælgerne vidste besked forud. For det andet så vore vælgere os næsten hver dag i en uge med en hånd rakt ud til venstres afvisende leder, før vi gav op. Og endelig, for det tredje, er det grundlag, vi nu er enedes med de to andre regeringspartier om, så vidt jeg kan se, ikke på noget som helst punkt i strid med det økonomiske program, vi gik til valg på.

Der kan højst gøre sig meningsforskelle gældende med hensyn til, om kriseplanen indeholder så stor en tilslutning til partiets synspunkter, som visse radikale vælgerkredse havde håbet; men jeg tror slet ikke, at resultatet i den henseende vil blive opfattet som dårligt. Dels ved vore folk jo intet om, hvilke konkrete ting vi kunne have opnået i et venskabeligt forhold til en venstreregering, simpelt hen fordi venstre omhyggeligt har undgået bestemte anvisninger i den henseende; dels erindres det vel også nok, at partiet ikke har en talmæssig styrke, der overflødiggør hensyntagen til andre partier, uanset med hvem vi henvises til at samarbejde. Jeg kan også godt sige til de ærede medlemmer hr. Erik Eriksen og hr. Aksel Møller — og jeg håber, de tror mig, når jeg siger det — at de møder, vi har haft med vore tillidsmænd før og efter regeringsdannelsen, klart viser, at vor stilling er godkendt af vore kompetente forsamlinger og af vore vælgere. Råder der så trods alt nogen skuffelse, skyldes den ene og alene, at tilbuddet til venstre om at danne regering, enstemmigt billiget af vor folketingsgruppe og vor hovedbestyrelse, ikke blev modtaget af det ærede medlem hr. Erik Eriksen.

I diskussionen om skuffede, desillusionerede eller endog svigtede vælgere tror jeg der er to ting, som vil udkrystallisere sig af al diskussion og af alle analyser, og det er for det første, at venstre ikke i forvejen havde gjort det klart for vælgerne, at det ikke ville danne en regering alene, og dernæst, på den anden side, at det radikale venstre havde erklæret uden omsvøb, at en venstre-konservativ regering ville de radikale ikke støtte.

Det må formentlig derefter være indiskutabelt, at enhver, der stemte for et af vore partier ud fra ønsket om en liberal regering, kun havde muligheden af en ren venstreregering at regne med og altså ikke kan føle sig skuffet af det radikale venstre, der virkede for, at denne mulighed skulle blive udnyttet. Men det må erkendes, at disse vælgere regnede galt, ikke fordi den mulighed, de ønskede, ikke var til stede, men fordi venstre nægtede at opfylde den eneste mulighed, der på forhånd forelå for en liberal regering — ordet „liberal" her anvendt i venstreforstand: en regering uden socialdemokrater. Senere fremsatte udtryk fra venstres side for krænkelse over selv at have fejlvurderet spillets muligheder kan vi måske nu i dag betragte som umente ved nærmere overvejelse, erindrende med Ho-

[A. C. Normann.]

rats, at begavede folk ikke bliver fornærmede, men kun bedrøvede, og erindrende et udtryk vistnok af samme forfatter, at det gælder i modgangens dage at bevare et roligt sind.

Naive udtalelser om, at valget viste, at landet skulle have en venstre-konservativ regering, altså at 75 af folketingets 179 medlemmer skulle bestemme stik imod hele restens indflydelse, viser hen til parlamentariske begreber, hvis rester uddøde med Estrups forlig i 1894. Venstre og retsforbundet kan begge med rette påberåbe sig fremgang ved valget, men blokken på de 75 kan ikke samlet gøre det. De konservative kan ikke i den forbindelse påberåbe sig noget som helst overhovedet. De holdt ikke engang deres stemmeprocent, hvad det radikale venstre dog gjorde. Jeg kunne måske også minde venstre om, at i det gamle venstre var det et højt respekteret krav, at en regering, der etableredes, måtte have et flertal for sig i folketinget. Forholdstalsvalgmåden har nu gjort det nødvendigt at nøjes med det krav, at en regering ikke har et flertal imod sig.

Men selv nu efter at den nye regering er dannet, mener det radikale venstre stadig, at venstre på baggrund af valgresultatet ikke burde have ignoreret de selvskabte forventninger. Det skuffede mange — det tror jeg ikke jeg tager fejl i — at venstre ikke ville, ikke kunne eller ikke evnede at overtage føringen. Det er en ringe trøst for de skuffede at tænke på, at store dele af venstres vælgere sammen med fremtrædende venstrepolitikere og ledende erhvervsfolk åbent udtaler deres beklagelse herover, en beklagelse, der i øvrigt også, ser det ud til, samler rig konservativ tilslutning.

Jeg ved jo nok, at spørgsmålet om radikal støtte til en regering med konservativ deltagelse holdtes åbent i den moderat-konservative presse op til valget. Man havde interesse i at holde denne fiktion i live, ud fra den forestilling vel, at befolkningen nok kunne indse, at denne magtfulde sammenslutning var en mulighed, som de, der ønskede det, kunne støtte sig til. Men denne sæbeboble kan det radikale venstre ikke hæfte for; den var ikke kommet fra vor pibe. Men selv om venstres og de konservatives talere og presse holdt denne konservative forhåbning i live til efter valget, tror jeg dog, mange af deres vælgere nok på forhånd kunne indse det tvivlsomme i et sådant forehavende, som vi altså tydeligt havde afvist. Ikke fordi det konservative parti ikke var et højst respektabelt parti at stå i samarbejde med... (*Aksel Møller:* Nå dog!). Absolut, det vil jeg dog til enhver tid erkende over for det konservative partis ordfører i dag, at det synes jeg partiet er. Heller ikke fordi dets ledere og folketingsmænd ikke er forhandlingsdygtige og ordholdende folk eller på grund af personlig uoverensstemmelse eller lignende besynderlige grunde, som nu og da dukker op i bladenes læserbreve. Nej, de faktiske grunde var især to: det radikale venstre måtte med den alvor, der efterhånden måtte præge alle de økonomiske overvejelser, erkende nødvendigheden af en politik, som befolkningen, eller den størst mulige del af befolkningen, kunne stå bag ved. Derfor måtte vi lægge afgørende vægt på, at der ikke på forhånd etableredes hindringer for en politik på bredt grundlag. Nu kan man bagatellisere dette hensyn med en henvisning til, at det er tilstrækkeligt med et flertal i folketinget, hvad til enhver tid også formelt er rigtigt.

Jeg tror alligevel, at når en sådan indsnævring ikke er absolut nødvendig, er der ikke politisk visdom i at gennemføre den, tværtimod, og mulighederne for det brede demokratiske samarbejde i folketinget ville altså efter vor opfattelse være blevet stærkt formindsket ved, at den såkaldte liberale regering på forhånd bandt sig til i alle detaljer at skulle være afhængig af det konservative parti. Partiets deltagelse i regeringen måtte, forekommer det mig i alt fald, gøre det vanskeligt i mange situationer at få de øvrige demokratiske partier inddraget i samarbejdet. Det er også en ting, jeg tror erfaringen siger de fleste, der har siddet i denne sal en årrække. Den krisepolitik, der skal føres — det må man huske — har en side, der vender ud mod begge parter på arbejdsmarkedet, en side, der gerne skulle forstås af flertallet af lønmodtagerne, en side, der berører store befolkningskredse, som aldeles ikke føler sig repræsenteret af noget af de to partier til højre. Og skal den nødvendige økonomiske politik kunne føres med rimelig kraft og

[A. C. Normann.]

virkning, er det af afgørende vigtighed, at så stor en del af folketinget som muligt står bag den, naturligvis da især under en sådan regering, som ikke selv råder over et flertal.

I det, jeg her har sagt om årsagerne til, at vi måtte lægge så stor vægt på en liberal regerings bevægelsesmuligheder i forhold til de øvrige demokratiske partier, er indeholdt alt, hvad det radikale parti sagde før valget, og alt, hvad vi har handlet efter valget, og heri ligger også svar på det ærede medlem hr. Erik Eriksens forsøg på nu i formiddags at fremstille det, som om det radikale venstre ikke har holdt sine løfter over for befolkningen.

I øvrigt måtte vi sætte et spørgsmålstegn ved selve holdbarheden af en venstrekonservativ regering som følge af den forskel, der er mellem det konservative partis traditionelle og aktuelle synspunkter og de to venstrepartiers indstilling. Den afvigte folketingssamling viser — det tror jeg ikke det ærede medlem hr. Aksel Møller vil benægte — en række klare eksempler på grelle modsætninger her, og det har måske også været forståelsen af de saglige vanskeligheder, der fik det ærede medlem hr. Aksel Møller til over for pressen efter det første besøg hos kongen at udtale sig imod et regeringssamarbejde med det radikale venstre.

Jeg har sagt disse ord om årsagen til, at vi måtte afvise at bidrage til en delvis konservativ regering — denne mulighed, der har afstedkommet så mange funderinger så længe, fordi den bevidst har været holdt åben af partier, der har været interesseret deri — i håb om derved at undgå mytedannelser og også for at undgå en skærpelse af tonen imellem vore partier.

Det kan jo dog ikke være krænkende for de konservative, at vi påberåber os rent saglige grunde for vor stillingtagen, og at der i øvrigt bortset fra det, der umuliggør denne regeringsdannelse, forhåbentlig stadig også vil være en række saglige områder, hvor vi som hidtil kan samarbejde trods den frie og uafhængige stilling, vi fortsat kan glæde os over at stå i til hinanden.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen havde nogle bemærkninger, der lød lidt frygtindgydende, om den såkaldte hemmelige protokol. Jeg tror nu, det er et spøgelse, der er bedst egnet til at skræmme børn med. Jeg tænker mig også, at det ærede medlem i og for sig finder det en selvfølge, at der under slige forhandlinger gøres nogle notater om det, man efterhånden når frem til enighed om, og indholdet af disse notater har den højtærede statsminister gjort rede for i sin regeringserklæring. Alt, hvad der har den mindste interesse, er jo kendt af alle i den danske befolkning. Der er derfor ingen grund til at stille sig op med fordægtige miner og med antydninger om hemmelige aftaler, som måske endog kan have den betydning, at de skal udgøre landets økonomiske grundlov. Jeg tænker mig uden at have spurgt den højtærede statsminister, at den højtærede statsminister, hvis nogen føler sig udsat for den gysen, som denne udtalelse kunne berettige til, måske ville være i stand til at berolige dem til en vis grad.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen gjorde også — og det samme gjorde det ærede medlem hr. Aksel Møller — enkelte bemærkninger om udenrigspolitikken, og jeg forstod begge de to ærede ordførere sådan, at de havde indtryk af, at det radikale venstre ved at indgå i dette samarbejde og stå bag den regeringserklæring, som den højtærede statsminister for nogle dage siden fremsatte i det høje ting, i virkeligheden havde intet mindre end afskrevet det grundlag, hvorpå vi hidtil har ført vor udenrigspolitik.

Der er imidlertid ikke i denne regeringserklæring eller på anden måde givet nogen som helst indikation for en ændring i det radikale venstres stilling til det udenrigspolitiske spørgsmål, og det ville heller ikke være berettiget at uddrage en sådan opfattelse af regeringens erklæring. Vi har hele tiden erkendt, at De Forenede Nationer og NATO er grundlaget for Danmarks udenrigspolitik, et grundlag, der selvfølgelig måtte respekteres. Vi giver ydermere i svaret til Bulganin, som det radikale venstre har godkendt, udtryk for, at den nordatlantiske aftale var grundlaget for Danmarks politik — i forbindelse med FN — men det, der her interesserer ordførerne for de to partier, er jo spørgsmålet om Atlantpagten. Brevet til Bulganin afsendtes før valget. Dette har altså ligget ganske

[A. C. Normann.]

klart forud for valget, og derfor er der ingen grund til, at man af regeringens erklæring, og hvad der siden er hændt, uddrager noget og gør sig nogen som helst forhåbning om, at det radikale venstre skulle have solgt sin politik, som det er udtrykt i forskellige blade.

Det andet spørgsmål, som denne debat bør bidrage til at afklare, da det trods alt er det væsentligste for øjeblikket, er spørgsmålet om, hvilken politik partierne i det ny folketing vil føre i den kommende tid, og her rettes opmærksomheden i dag og senere under behandlingen af de enkelte lovforslag især imod oppositionspartierne, efter at regeringens oplæg nu er kendt af alle.

Det vil være fremgået af, hvad jeg har sagt hidtil, at det radikale venstre ikke har opgivet håbet om, at de to partier til højre i salen vil bidrage til, at folketinget med den størst mulige styrke kan gå ind i bekæmpelsen af likviditetsmangelen i forhold til udlandet og i størst mulig enighed kan søge spørgsmålet om Danmarks placering i forhold til de nye europæiske handelsområder løst på den for Danmark gunstigste måde.

Det forekommer mig berettiget at sige, at den indtil nu åbenbarede del af regeringens planer på så mange måder er i overensstemmelse med tanker, der er udtrykt fra venstres og konservativ side, at der skulle og burde være en rimelig mulighed for at nå til enighed på en række områder, selv om det ikke gælder alle punkter. Jeg ved, at det ærede medlem hr. Poul Møller i Dagens Nyheder har talt om en positiv og saglig konservativ holdning, og jeg har da også forstået på udtalelser fra indflydelsesrige venstrepolitikere, at der i det radikale venstres såkaldte Nyborgprogram var skitseret et grundlag, som venstre ville forhandle på. Det samme, som Nyborgprogrammet tilstræbte, er for en stor del søgt opnået i den plan, der nu foreligger, og som regeringspartierne principielt har godkendt, men som selvfølgelig ikke har nogen ultimativ karakter.

Det mest afgørende i Nyborgprogrammet var jo ønsket om en bremsning af omkostningsniveauets bevægelse opad gennem en koordinering af forskellige interesser, forbrugerinteresser, lønmodtagerinteresser og erhvervsinteresser, der skulle bøjes ind under ét hensyn, som alle kredse på lang sigt må være solidariske om. Hensynet til bremsningen af omkostningsopgangen og overførelse af flere midler fra forbrug til investering i produktionen, hvorved der også bidrages til oprettelse af nye arbejdspladser, er søgt varetaget i regeringsforslagene.

Af den højtærede finansministers opstilling over de fremsatte lovforslag fremgår en fast sammenhæng: 6 af forslagene tager sigte på en begrænsning af det private forbrug og samtidig på en lettelse af presset på den kreditreserve, der i mere direkte grad er til rådighed for investering, og som vel navnlig hidrører fra den del af sparerne, der køber obligationer eller aktier, eller som traditionelt hensætter deres midler i pengeinstitutterne. Det kan naturligvis altid diskuteres, i hvor høj grad en politik lægger beslag på midler, der alligevel ville være blevet opsparet. Det er klart, det vil jeg erkende, at en bræmme af en eller anden bredde udgøres af midler, der bare flyttes fra den ene sparemåde til den anden, men det er formentlig en indvending, der kan nævnes i forbindelse med enhver form for sparefremmende politik, og derfor tror jeg ikke, man af den grund skal udelukke en betydelig virkning af forslagene.

Andre af lovforslagene tager sigte på at forstærke motivet til frivillig opsparing, og jeg kan vanskeligt tænke mig, at denne del af planen vil møde nævneværdig principiel modstand.

Endelig er der lovforslaget om en forstærket kontrol med selvangivelsen, et forslag, hvis popularitet næppe i alle kredse vil være så stor som dets nødvendighed, men som dog vel nok de fleste vil finde rimeligt.

Lovforslagene om ændringer i loven om ulykkesforsikring og arbejdsløshedsforsikring, som vi mener indeholder en rimelig ajourføring, tror jeg ikke man bør betragte som et led i den økonomiske kriseplan, da den lettelse, forslagene medfører for statskassen, jo tages lige ud af investeringerne uanset disses rimelighed i øvrigt. Vi er i det radikale venstre meget tilfreds med, at regeringen har undtaget mestre og principaler fra betalingspligten for lærlinge, ud fra den opfattelse, at næsten alt, hvad der

[A. C. Normann.]

kan lette lærlingetilgangen for tiden, er gavnligt og påkrævet.

Det er rigtigt, når det er sagt, at det er meget følelige, ja, endog meget stærke beskæringer af de private indkomsters fri anvendelse, regeringen foreslår, og det ville måske være et forsonende træk i denne tid, om regeringen straks gjorde det klart, at dens hensigter vedrørende offentlige besparelser er lige så alvorligt ment som for de private besparelsers vedkommende.

Hidtil har kun det civile offentlige forbrug figureret i spareplanerne. Jeg vil gerne sige til den høje regering, at det radikale venstre ønsker, at overvejelserne med hensyn til militære besparelser snart må kunne flyttes fra de hidtidige udvalgsforhandlinger herhjemme i forsvarsudvalget og fra de internationale forhandlinger over i folketinget. Vi tror, at der stadig er mulighed for militære besparelser allerede under de nuværende rammer, og vi håber, at de nye nedrustningsforhandlinger herudover vil give sig udslag, der bliver meget følelige for Danmarks økonomi. Jeg håber, at regeringen ikke vil forsømme nogen lejlighed til på Danmarks vegne at gøre dette ønske klart for de lande, som vi er i NATO-samarbejde med.

Der er fra kredse, som er interesseret heri, kunstigt fremkaldt en voldsom kritik af stabiliseringslånet. Kritik vil der jo altid komme i forbindelse med forslag af denne art, navnlig hvis de er ret indgribende — det er de to oppositionspartier heller ikke ukendt med fra deres egne kriseforlig — men der er dog næppe tvivl om, at som helhed vil ordningen opfylde sin hensigt i meget betydelig udstrækning. Selvfølgelig kan der altid, når man står over for valget mellem den ene eller den anden form, gøre sig forskellige meninger gældende. Det må nu blive folketingets opgave at skønne bl. a. over sådanne ting som skalaens rigtighed, grænserne for dens begyndelse og afslutning og en eventuel skillelinje mellem forsørgere og ikke-forsørgere. Regeringen har da også givet udtryk for sin vilje til hensyntagen til partiernes ønsker vedrørende lånets opbygning og enkeltheder.

Det ærede medlem hr. Axel Kristensen gav i sin tale i formiddags udtryk for den opfattelse, at forslagene rammer ensidigt, og han slutter sig dér til en kritik, som har været stærkt fremme. Jeg havde så småt håbet på, at dette synspunkt ikke ville blive ført frem på den måde, som det er blevet det i formiddags, af den grund, at man kan ikke tage en enkelthed ud af forslagene. Forslagene rammer ganske vist hårdt — deri har kritikerne ret — men de rammer til alle sider, og det er for uansvarligt at lade, som om kun en enkelt snæver kreds rammes. Både tjenestemænd og lønarbejdere kommer jo til at opgive ca. én portion dyrtidstillæg, som de ellers havde ret til; alligevel kommer der ingen protester fra arbejderne, jeg har i alt fald ikke lagt mærke til, at sådanne protester er fremkommet, og det er der grund til at glæde sig over. Men i denne diskussion mellem oppositionspartierne og os andre om statslån og om dette, at det rammer så ensidigt . . . (*Aksel Møller:* Og dagbladet Politiken!). Jeg erindrer ikke dagbladet Politikens stilling med hensyn til ensidigheden, men det er muligt, at også Politiken har været inde på det.

Men hvad nu, hvis landbrugerne i 1951 — eller var det i 1952 — da den daværende regering gennemførte 200 mill. kr. i landbrugsbindinger, havde sagt: dette her er alt for galt, det er en foranstaltning, der ensidigt rammer os; det må være en forskrækkelig regering, der tilrettelægger en økonomisk politik sådan, at et bestemt udsnit af befolkningen på 200 000 mennesker — hvor der her er tale om 150 000, det er hele forskellen — alene skal rammes? Mon ikke den daværende regering i så tilfælde ville have mindet om, at der også hørte andet til forliget dengang, at der også knyttede sig andre forslag til hele forliget, som gjorde, at forligets byrder blev båret af alle grupper af befolkningen?

En anden påstand under denne debat har været, at stabiliseringslånet i nogen grad kommer til at modvirke det, der var hensigten med forslaget. Det er min opfattelse, at vedrørende investeringen er det ikke tilfældet. Det er i hvert fald givet, at der for en del spareres vedkommende vil blive ført købekraft bort fra det private forbrug; mange af dem bruger jo deres indtægt i stedet for at spare. Man kan diskutere omfanget af forslagets virkninger, men det gælder jo alle ordninger. Jeg skal ikke nægte, at der kan fremføres mange

[A. C. Normann.]

grunde til at nære betænkeligheder ved sider af dette forslag, men forslaget virker ikke modsat sin hensigt vedrørende renten af den grund, at lånet ikke vil skade renteniveauet, fordi lånet overflødiggør, at staten skal låne et tilsvarende beløb på lånemarkedet.

Det ærede medlem hr. Axel Kristensen mente også, at lånet vil ramme dem, der lever mest fornuftigt og forsvarligt, altså dem, der i forvejen sparer op; men det samme kan vel faktisk til enhver tid siges om alle skatter og alle former for bunden opsparing.

Det ærede medlem hr. Aksel Møller sagde om stabiliseringslånet, at når staten er i en situation som den, vi nu befinder os i, og hvori den skal optage tvangslån, er det ikke forsvarligt samtidig at yde lån til bestemte erhvervsgrupper — sådan forstod jeg det ærede medlem. Men også i venstres og de konservatives regeringsperiode var landet i den situation at skulle optage tvangslån, og i den tid florerede statsudlånene som ingen sinde før.

Oppositionens ordførere har nu i dag fremført deres anskuelser. De har anført en række synspunkter vedrørende den politik, som de tænker sig skulle føres. Det var hovedsagelig synspunkter i al almindelighed, bortset fra tanken om en deponeringsordning omfattende betydelige vareområder. Såvel denne tanke som de øvrige synspunkter må nu indgå i de kommende overvejelser, men der kan dog måske være grund til med det samme at gøre opmærksom på, at en sådan deponeringsordning i hvert tilfælde i begyndelsen vil betyde yderligere kreditstramning og renteforhøjelse og tillige en forhøjelse af priser og omkostninger. Vi har ikke alle her i tinget glemt, hvordan aviserne under den tidligere deponeringsordning var fyldt med annoncer fra folk, der ville give 15 og 20, ja, op til 30 pct. i rente for at skaffe sig midler til at klare deponeringsordningen med.

Hvis nogen spurgte mig, om jeg nu også turde garantere for, at denne samlede regeringsplan er tilstrækkelig virkningsfuld til at sikre stabile valutaforhold, ville jeg formentlig uden omsvøb svare benægtende. En sådan garanti kan ingen ansvarlig politiker udstede, for vi kender ikke den kommende tids økonomiske bevægelser ude i den øvrige verden. Men uanset disse bevægelser vil hvert enkelt led i planen efter min opfattelse få sin egen nyttevirkning, som sammenlagt og alt andet lige skulle have mulighed for at øve en sådan indflydelse på opsparingen og dermed på investeringerne og eksporten, at et håb om fremgang må være berettiget.

I agitationen imod de sidste to regeringers kriseforlig har et almindeligt og vist desværre virkningsfuldt tema været det, som nu ser ud til at skulle genoptages i agitationen imod den her foreliggende kriseplan, nemlig at nu har de to sidste regeringer bebyrdet befolkningen med alle disse ubehagelige ting, og det har ikke hjulpet noget, det kan enhver se deraf, at vi stadig har valutavanskeligheder. Vi er ikke kommet ud over vort besvær, og altså har befolkningen båret de byrder, regeringen har væltet ud over den, forgæves. Hvis man nu sagde til en privatmand i tilsvarende vanskeligheder, en privatmand, som også huggede i det, og som havde besvær med at få rettet sin økonomiske stilling op: alle dine anstrengelser for at klare dine økonomiske problemer, alle dine forbrugsindskrænkninger og din opsparing har ikke hjulpet noget, du er stadig i vanskeligheder, du er ikke kommet videre, du er ikke kommet ud over dine besværligheder — mon han så ikke ville smile lidt ad den problemstilling og svare: ja men når jeg har stået i de vanskeligheder — og I kender årsagerne til det — hvordan ville det så ikke være gået, hvis jeg ikke havde indskrænket mit forbrug? Hvis jeg ikke havde gennemført de foranstaltninger over for min egen økonomi, så var jeg kommet ud i den rene armod.

Det samme gælder i samfundsøkonomien; det isolerede offer er ikke forgæves, men man bør selvfølgelig søge at pålægge sig sådanne ofre, at det virker i tilstrækkeligt omfang efter hensigten. Vi må i den forbindelse ikke glemme, hvor lang tid der end er hengået, siden vi sidst havde en respektabel valutareserve, at det stadig må være målet at tilvejebringe en rimelig reserve af udenlandske betalingsmidler.

Det radikale venstre finder det glædeligt, at der nu synes at være enighed om, at det

[A. C. Normann.]

ikke længere må overlades til det snart klassiske middel kreditstramning at klare vanskelighederne. Kreditstramning kan have været rimelig som et kortfristet middel, både da venstre og socialdemokraterne anvendte den, men på lang sigt indebærer kreditstramning spiren til en krise, der er stabilere og farligere end den aktuelle, og den er udemokratisk i sine virkninger. Derfor håber vi, at det må lykkes for regeringen inden alt for længe at få adgangen til den produktive kredit lettet noget. Det er min opfattelse, at selv en beskeden begyndelse efter alle disse år vil have en selvforstærkende virkning.

Det er også det radikale venstres ønske, at det må blive muligt at øge liberaliseringsområdet, ikke blot ved at ophæve biltildelingen, sådan som det nu sker, men også ved at give friere adgang til import inden for de færdigvaregrupper, der er billigere i andre lande. Atter her er det omkostningsniveauet, vi må have i tankerne.

De fremsatte lovforslag vil ikke være populære alle steder. Var de det, måtte det jo forudsætte, at de var virkningsløse. Alligevel mener det radikale venstre, at hovedparten af befolkningen vil billige forslagene, dels fordi de fordeler byrderne rimeligt på alle hovedgrupper, dels og især fordi alle grupper i Danmark nu må være interesserede i opbremsning inden for omkostningsniveauet.

Se blot på hovederhvervenes interesser. Landbruget må have en overvældende interesse deri, fordi dette erhverv er berøvet alle muligheder for kompensation for stigende omkostninger. Vi har nu i en årrække set vort landbrug gennemføre en meget stærk produktionsstigning og navnlig en overordentlig stærk stigning i eksporten. Når dette er sket samtidig med, at der har været færre udøvere af erhvervet, altså færre om at tilvejebringe disse værdier, skulle man tro, at de måtte være blevet rige alle sammen; men det er der sikkert mange landmænd der ikke synes de er, og det har, når man ser på det samlet, sin forklaring deri, at i den periode, hvor denne udvikling har fundet sted, er omkostningerne steget lige så meget som, i perioder hurtigere end, produktionen og eksporten er steget.

Industrien har samme interesse. Omkostningerne truer konkurrenceevnen og hindrer udbygning og modernisering. Det kan efter min opfattelse næsten ikke siges for stærkt, hvor livsvigtigt det er for industrien, for produktionen og for beskæftigelsen, at denne erhvervsgruppe opnår en formindskelse af den pengenød, den nu har været ude for så længe.

Handelen, hvordan er det med den? Den må være brændende interesseret i, at der bliver valuta til import af varer, den kan handle med, at der bliver øget hjemmeproduktion af varer og øget omsætning.

Håndværket må være interesseret i lettere adgang til finansiering, interesseret i investering til udbygning og ombygning af erhvervsvirksomhederne og i øget byggeri. Fiskeriet må være interesseret i flådens forøgelse og modernisering og så fremdeles. Den samme interesse er altså til stede hele erhvervskompasset rundt.

En ganske tilsvarende interesse har — hvis den ikke tilsløres af agitatoriske hensyn — funktionærer, tjenestemænd og arbejdere. De kan ikke fortsat holdes i kampstemning imod de andre grupper for opnåelse af værdiløse nominelle indtægtsforbedringer. Hvad de forstandigste inden for lønmodtagergruppen ønsker, er større tryghed i beskæftigelsen, holdbarhed i lønværdien og sikring af en rimelig andel i produktionsfremgangen.

Men når vore reale interesser falder så stærkt sammen som nu, burde den psykologiske baggrund for folketingets samling om den rette politik også være til stede. Ved et tilbageblik over de sidste ti år må vi vel nu erkende, at folketinget for ofte er veget tilbage for en tilstrækkelig konsekvent konsolidering af betalingsbalancen. Lad de enkelte dele af de tre foregående regeringers

[A. C. Normann.]
krisepolitik have være fornuftige og rigtige i det givne øjeblik; de har dog ligesom i for høj grad været præget af det korte sigte: kommer vi blot ud af det besvær, vi i øjeblikket står i, så går det nok i fremtiden. Det er, som om denne tankegang har været fremherskende alt for længe. Det er, som om vi har været for langsomme til at indse, at vanskelighedernes dybere årsager var meget vedholdende i Danmark, og at de fordrede en behandling med varigere virkninger. Vi opførte os, som om det gode gamle bytteforhold fra før 1930 var rettet op, og som om krigen ikke havde gjort os fattigere. Hver gang skyerne spredtes for en kort stund, opgav vi for hurtigt de upopulære krisemidler i stedet for at anspænde udholdenheden, indtil en sådan stødpude var tilvejebragt, at vi havde råd til at gøre det rette, råd til en kreditlempelses kortvarige pres på valutaen, råd til nogle få måneders valutaforbrug efter en liberalisering af færdigvareområdet og så fremdeles.

Jeg minder ikke det høje folketing om denne grundfejl i den hidtidige politik for at rette en polemisk brod imod nogen. Mit eget parti har i denne henseende sit ansvar at bære sammen med de øvrige partier. Nej, jeg peger på vore hidtidige fejl i håb om, at både regeringen og folketinget denne gang vil vise mere fasthed og mere udholdenhed end tidligere i nogen situation siden 1947. Den lettelse i valutastillingen, som der nu synes at være visse udsigter til, skulle nødig friste regeringen til for megen optimisme; så udsættes den for samme fristelse, som de foregående regeringer var udsat for, fristelsen til at slippe taget for tidligt.

Jeg for min del håber inderligt, at de mennesker har ret, der siger, at nationalbankdirektør Sv. Nielsens advarsler er overdrevne, men jeg ængster mig for, at de ikke har ret.

Jeg håber derfor fremfor alt, at regeringen i den kommende tid vil være modig, at den vil lade de små hensyn, også partihensynene, vige for en beslutsomhed og en udholdenhed, der går videre, end tilfældet har været under samtlige regeringer siden den sidste krig.

Må jeg så til slut sige, at med hensyn til eageringsforslagenes enkeltheder må det rrdikale venstre forbeholde sig sin stilling, indtil udvalgene kommer i funktion, og da vil vi deltage i behandlingen ud fra den opfattelse, at der bør tages de størst mulige saglige hensyn til de øvrige partiers ønsker, naturligvis under loyalitet imod det principielle fællesgrundlag, regeringens partier er enedes om.

Helge Madsen: Der har under debatten i formiddags været talt meget om fortiden, og jeg skal også komme med nogle bemærkninger derom. Mit parti er imidlertid mere interesseret i fremtiden, i det, der fremover skal ske. Vi førte ikke vor valgkamp på, om regeringen skulle have den ene eller den anden signatur, men på, at den skulle føre en ny politik, og fremtiden vil vise, om vi får ret heri.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen kom med nogle spøgende bemærkninger om varedirektoratets overflytning til handelsministeriet og mente, at nissen fulgte med. Jeg for mit vedkommende er nu godt tilfreds med aftalen i regeringen om, at varedirektoratet fremtidig skal henlægges direkte under en minister, som har skrevet, at han anså det for overflødigt.

Om den måde, vor stilling under forhandlingerne er blevet modtaget i vore kredse og inden for vore kompetente forsamlinger, kan jeg i øvrigt sige, at den er blevet modtaget med tilslutning, akkurat på samme måde som det ærede medlem hr. A. C. Normann anførte at det var sket for det radikale venstres vedkommende. Retsforbundet står imidlertid sammenlignet med de andre partier i den ulige vanskeligere situation, at vi ikke har en dagspresse, hvorigennem vi over for videre kredse kan redegøre for de betragtninger, som ligger til grund for det, vi har foretaget os, og derfor er vi naturligvis glade for at få denne lejlighed til at tale til en større kreds.

Det vil være rimeligt ved denne lejlighed, hvor retsforbundet begynder et nyt afsnit af sit politiske arbejde her i folketinget, at fremsætte nogle betragtninger både om vor deltagelse i regeringen og i regeringsdannelsen, om vor stilling til de aktuelle foreliggende lovforslag og om vort syn på de reformer på længere sigt, som den højtærede stats- og udenrigsminister redegjorde for i regeringens programerklæring her i tinget den 29. maj, en programerklæring,

[Helge Madsen.]

som vi naturligvis står bag. Hvad vi fik, og hvad vi måtte betale under disse forhandlinger ligger jo åbent i denne erklæring, og det vil i øvrigt vise sig, efterhånden som regeringsperioden skrider frem. Jeg har ingen interesse i at fremhæve de og de punkter, hvor vi har måttet betale, men skal dog vende tilbage til enkelte af dem senere.

Der har fra forskellig side været udtrykt undren over vor deltagelse i regeringsforhandlingerne og i regeringsdannelsen. Denne vor deltagelse kan dog ikke være kommet som en overraskelse for dem, der har fulgt med i det politiske liv; de må jo vide, at tanken om en såkaldt grundskyldsregering også var fremme i 1947 efter retsforbundets fremgang ved valget dengang, da vi også vandt tre mandater. Den højtærede fiskeriminister hr. Oluf Pedersen skrev dengang en pjece, som hed „Fattigmands ret", om det danske folks ret til fædrelandets jord, og heri omtalte ministeren netop vort ønske om en grundskyldsregering som den, vi nu er nået til, og vor beklagelse af, at man ikke allerede havde kunnet danne en sådan. Det var ikke grundskyldsspørgsmålet, der skilte de samme tre partier, som nu har dannet regering, men vi kunne ikke dengang få tilstrækkeligt tilsagn fra socialdemokraterne om at gå videre med en afskaffelse af restriktionerne. Vi fik dengang nedsat grundskyldskommissionen til undersøgelse og forberedelse af fuld grundskyld; den blev nedsat umiddelbart efter valget eller ganske kort tid efter.

Efter valget denne gang lå forholdet således, at vi kunne komme målet: fuld grundskyld i Danmark, et afgørende skridt nærmere ved dannelsen af den nuværende regering. Vi føler det som en pligt at gøre vort til, at de ideer, som vi tror på, og som vi har arbejdet for gennem en menneskealder, bliver virkeliggjort, så snart der er politisk mulighed derfor, og det er der nu. Vi har mange gange peget på, at denne reform måtte vi gennemføre sammen med socialdemokraterne, og det kan derfor ikke komme som en overraskelse, at vi gjorde, hvad vi kunne, for at bane vej for denne reform, som vi altid har peget på som afgørende, og som vi altid har fremhævet som det punkt, hvor man skulle begynde afviklingen af monopolerne. Det er denne bundsikring af det økonomiske liv, som Hans Hansen (Rørby) her i tinget mange gange har nævnt, der først må bringes i orden, og derfor er vi gået ind i regeringen.

De foreliggende lovforslag vil blive behandlet af en anden ordfører for vort parti, så jeg skal indskrænke mig til følgende bemærkninger herom: vi ser på lovforslagene som dækningslove for forpligtelser, som tidligere regeringer har påtaget sig. Men vi har erkendt, at vilkårene for i øvrigt at få indflydelse på den politiske udvikling her i landet var, at vi meldte os til arbejdet mod de øjeblikkelige vanskeligheder, at vi ville hjælpe med til at gøre de indgreb, som jo måtte foretages af en hvilken som helst regering, så lempelige som muligt under de givne omstændigheder, og at vi ville påse, at fordelingen mellem de forskellige befolkningsklasser blev rimelig — og det mener jeg at den er blevet.

Det er allerede nævnt fra forskellig side, at forslagene naturligvis kan undergå ændringer efter forhandlingerne her i tinget og i det kommende udvalg. Jeg er således blevet gjort opmærksom på et par punkter, som jeg vil bede udvalget se på — jeg tænker ikke, at jeg selv bliver valgt ind i det. Jeg er blevet gjort opmærksom på, om det ikke ville være rimeligt, at man som ved tidligere lejligheder af lignende art indsatte en aldersgrænse for dem, der skal yde stabiliseringslånet, og om ikke en hensyntagen til, hvor stor familien er, kunne komme i betragtning. Det er ting, som man kan tale om i udvalget, men det skal her erklæres, at vi erkender vilkårene for regeringssamarbejdet med hensyn til disse love. Besparelserne kunne vi have ønsket kraftigere pointeret. Der var én, der nævnede for mig, at de minder lidt for meget om det, som venstre og konservative nåede til, da de skulle finde 100 mill. kr. i besparelser til dækning af den folkepension, som de selv havde stemt for. Men vi sidder nu i administrationen, og ad denne vej — og der er eventuelt også en anden vej — skal vi nok finde frem til flere besparelser.

Hvad angår reformerne på længere sigt, så hænger de for os uløseligt sammen med løsningen af de aktuelle problemer. Jeg minder om den franske nationaløkonom Bastiats ord om den dårlige politik, som kun arbejder med det enkelte forhold og

[Helge Madsen.]
tænker kort, medens den gode politik er den, som ser den samlede virkning på lang sigt. Jeg mindes også Huxleys bog „Mål og midler" om de farer, som truer målene, når midlerne er de urette. Vi er opmærksom på disse farer og vil søge at undgå dem i vor politik.

Det er hensynet til reformerne på lang sigt, som har dikteret vore handlinger under regeringsdannelsen, og som også leder os under behandlingen af de aktuelle lovforslag.

Det er erhvervslivets frigørelse, vi vil. Vi erkender, at der under den socialdemokratiske regering blev nået længere ad denne vej end under den tidligere venstreregering, og jeg er fast overbevist om, at retsstatsindslaget i den nye regering og tidens krav vil betyde forøget tempo i liberaliseringen. Det toldstop, som regeringspartierne er enedes om, den revision af toldloven og forenkling af satserne med eventuelle nedsættelser for øje, som man også er enig om, tør vi nok stille op på dette område over for de forslag, som har været luftet fra anden side. Jeg tænker hermed på den tale, der er ført om omsætningsafgifter, midlertidige toldforhøjelser og valutaafgifter.

Med hensyn til et andet af retsforbundets programpunkter, statsmagtens begrænsning — der er jo retsstatsfolk, som mener, at vi på alle vore programpunkter skulle kunne fremvise resultater, hvilket ikke har været nemt under de givne vilkår, hvor der vel var tre partier, men hvor der dog var forskel i størrelsen — er det dog således — det har også nogle af de ærede oppositionsordførere været inde på — at sporene skræmmer i så høj grad, at regeringen vil kunne enes om at begynde en afvikling af statsfinansieringens mange forskellige områder. Det første skridt er jo taget ved beslutningen om at klarlægge hele statens finansieringsområde, således som det skal ske i det udvalg, der er nedsat herom inden for regeringen.

Og så er der grundskyldsspørgsmålet. Jeg behøver ikke igen at understrege, hvor højt vi vurderer dette, men jeg vil i denne forbindelse sige et par ord om de protester og angreb, som fra mange sider rettes imod os. Man protesterer imod skatterne, men man vil ramme regeringen — det vil i hvert fald de, der animerer til og står bag hetzen imod os. Man vil regeringen til livs og retter navnlig angrebet mod retsforbundet. Jeg tror, at jeg kan føre det lidt længere og sige, at man retter angrebet mod retsforbundet, men det er i virkeligheden grundskyldstanken, man er bange for. Jeg ved ikke, om tilhørerne her har lagt mærke til — det har jeg i hvert fald — at der ikke har været én af talerne fra den anden side af salen, som ikke har dvælet ved spørgsmålet om grundskyld med ublide bemærkninger. Det er grundskyldstanken, som visse kredse — med god grund — er bange for. Vi har ventet, at disse angreb ville komme. Det er mange år siden, professor C. N. Starcke sagde til os unge retsstatsfolk: I må være klar over, at selv her til lands, i vort stille fredelige land, vil man ikke vige tilbage for noget som helst middel, hvis man kan komme disse tanker til livs. (*Sønderup:* Det er noget pjat!). Ja, nu kan vi jo se, hvor meget pjat der er i det.

Jordreformer har gang på gang gennem historien givet anledning til de voldsomste begivenheder. (*Munterhed*). Ærede medlemmers munterhed her understreger for mig kun alvoren i det, jeg siger. Herhjemme vil man forsøge at bremse dem ved latterliggørelse og bagvaskelse af os. Hvad er det, man er bange for? Grundskylden er retfærdig. Det kan ikke være ret, at de mange skal betale til de få for at få lov til at bo og arbejde i Danmark. Men det kan vist ikke være grunden til ængstelsen for grundskyld. Grundskylden vil standse den vigtigste kilde til arbejdsfrie indtægter — nu nærmer vi os vist de virkelige årsager til modstanden mod grundskyld — og grundskylden vil betyde en meget kraftig beskæring af privatkapitalens rentefelt, og denne beskæring af rentefeltet vil alt andet lige betyde, at renten falder. Den vil standse jordspekulationen og tvinge kapitalen til at melde sig som hjælper i produktionen.

Se, her tror jeg årsagerne ligger til visse kredses energiske bekæmpelse af os. Vi retsstatsfolk er jo ikke antikapitalister. Vi ved, at den ægte kapital, transportmidler, fabrikker, værksteder, maskiner og værktøj, er arbejdets hjælper og gode ven og er med til at øge produktionen, men vi vender os imod den monopolkapital, som kun er

[Helge Madsen.]
en byrde for arbejdet, og som hæmmer produktionen. Det var også disse betragtninger, vi fremhævede ved radioudsendelserne under arbejdskonflikten i fjor. Grundskyldsreformen er indledningen til vor kamp mod monopolerne, mod mulighederne for at kunne tjene penge uden arbejde. Med angreb på os fra den mest velhavende del af befolkningen, som nok ved, hvad vore reformer vil betyde for dem, og med angreb på os fra den anden side, fra kommunisterne, som trives bedst, hvor elendigheden er størst, og som ser denne grobund for kommunismen forsvinde, med angreb fra disse to sider, som skiftevis kalder os ultrarevolutionære og ærkekonservative, er vi sikre på at være på den rette vej. Men det er vilkårene for dem, der kæmper for ret, at blive angrebet af dem, der ikke vil nøjes med det.

Der er ved denne lejlighed, hvor retsforbundet indleder et nyt afsnit, grund til at mindes de ord, som retsforbundets første ordfører her i tinget udtalte, da han holdt den første retsstatsordførertale. Han hævdede, at det ville være retsforbundets opgave først at vurdere lovforslagene ud fra retsmoralske betragtninger og derefter at se på deres hensigtsmæssighed og nyttighed. Det vil også være betragtningen for os under de nye vilkår. Vi mener fortsat, at det vil være til gavn for befolkningen og for det politiske liv, at vurderingen af, hvad der er ret, må være afgørende. Vi vil arbejde for dette synspunkt blandt vore arbejdsfæller i regeringen og her i tinget. Vi tror på, at jo flere af retsforbundets ideer der bliver omsat til realiteter, des bedre vil forholdene blive. Vi tror på disse ideers kraft til at bære vort land, og vi tror også, at det er de veje, man skal betræde ude i den store verden. Vi håber, at vi må vise os som værdige tjenere for disse ideer i den tid, der kommer.

Aksel Larsen: Jeg burde vel næsten være blevet bange for at gå herop efter den salve, retsforbundets ærede ordfører fandt sig foranlediget til at aflevere mod os kommunister, men da vi har været ude for langt værre ting fra en ordfører for partiet, der var langt bedre skåret for tungebåndet, så blev jeg ikke forskrækket.

Der har allerede under debatten været givet så mange begrundelser eller, for at sige det rent ud, så mange undskyldninger for den trekantede regeringsdannelse, at man begriber, at hvert af de tre regeringspartier har deres meget store vanskeligheder. Det må man naturligvis tage hensyn til, og derfor bør man ikke være for ond ved dem. Jeg skal ikke bidrage til historieskrivningen om denne regerings svære fødsel ved tangforløsning, også af den grund at vort parti jo hverken har deltaget i de officielle eller i kulisseforhandlingerne mellem partierne om regeringsdannelsen. Det forbavser os ikke, at vi blev holdt udenfor. Vi er så vant til, at de, der fører demokrati i munden, har svært ved at efterleve det i praksis, men jeg kan godt se hensigten med det radikale spil om dannelsen af en ren venstreregering, og jeg er ganske klar over, at socialdemokratiet eller dets ledelse betragtede dette radikale spil, der skulle føre til dannelsen af en ren venstreregering, med ikke ringe velvilje, selv om en sådan velvilje måtte forekomme arbejderne uforståelig. Jeg må dog sige, at for mig ser det ud, som om disse forhandlinger, der førte til dannelsen af den regering, vi nu har, har været en blanding af pokerspil og sorteper, hvor det sidste stik blev taget hjem af en deltager, der måske helst havde set, at en anden havde taget det sidste stik.

Hvordan det nu end er gået til, så har vi fået denne regering, og vi kommunister kan ikke dele venstres og det konservative folkepartis larmende forargelse over, at de ikke fik regeringsmagten, for de to partier har nu engang ikke flertal her i tinget, og trods venstres fremgang ved valget er socialdemokratiet så ubestrideligt langt det største parti, så en regering uden om socialdemokratiet ville stride både mod demokratiets regler og mod den sunde fornuft. Derfor har vort parti, hvor vi blev spurgt, tilrådet, at det blev overladt til den højtærede statsminister som leder af socialdemokratiet at forestå regeringsdannelsen, og derfor har vi frarådet dannelsen af en regering af venstre og konservative; men hvilken regering den højtærede statsminister ville danne, hvis det blev overdraget til ham at danne den ny regering efter valget, har vi fornuftigvis ikke blandet os i, eftersom vi måtte mene, at det måtte være den højtærede statsministers og socialdemo-

[Aksel Larsen.]
kratiets sag. Det forekommer os brødløst og urigtigt at bestride de tre partiers ret til at danne regering, når de har ment at kunne enes om en regeringsdannelse. Trods den grundlæggende uenighed i anskuelser, de bar til skue før valget, og trods de hvasse ord, hvormed regeringens medlemmer før valget karakteriserede hinanden, er den kendsgerning afgørende, at de tilsammen råder over et flertal i tinget, og at regeringen sidder i overensstemmelse med grundloven, så længe den kan enes.

Det kalder nærmest på medlidenheden, at de to partier, der trods deres størrelse er absolut i mindretal i folketinget, forklarer, at det burde have været dem, der dannede regering. Snakken om, at venstre er det sejrende parti, giver jeg ikke så forfærdelig meget for. Ja, venstre gik 4—5 mandater frem ved valget, det er ganske rigtigt, men hvad ville man have gjort, hvis socialdemokratiet eller regeringskoalitionen før valget havde rådet over et stort absolut flertal her i tinget og så var gået 4 mandater tilbage? Ville man så have sagt: selv om I fortsat har flertal, skal I afgive regeringsmagten, I har mistet 4 mandater. På den måde kan man simpelt hen ikke argumentere; det hører ingen steder hjemme.

Men derfor kan man godt være overrasket over den gruppe sammenbragte børn, regeringen udgør, og fristelsen til at rippe op i, hvad regeringen sagde før valget, er stor. Jeg skal gøre, hvad jeg kan for at bekæmpe min lyst til at give efter for fristelsen, men jeg er ikke sikker på, at det lykkes. Det er i hvert fald nødvendigt for mig at sige, at jeg synes, det er et tegn på — ja, hvad skal vi kalde det — sjælelig storhed, at den højtærede statsminister kan overvinde sig selv til at sidde i regering med „en kedelig karl", så meget mere som han jo ikke alene gav denne karakteristik af ministeren uden portefølje, men også betegnede ham som en mand, der ikke har nogen politik og ikke har begreb om politik. Jeg ved ikke, om det var dette, der gjorde, at den højtærede statsminister ville have retsforbundet med i regeringen.

Vi har fået en række forskellige forsvarsargumenter for, at retsforbundet er gået ind i denne regering, bl. a. at man må se sagerne ud fra retsmoralske synspunkter. Så kan vi kigge på de indirekte skatter og alt, hvad dertil hører, ud fra retsmoralske synspunkter. Det bliver svært at finde noget, der har med ret og rimelighed at gøre i disse skattelovsforslag, men det, man i øvrigt undskylder dem med, er, at dels har man fået løfter om toldnedsættelser, dels løfter om grundskyld. Nu har jeg nøje studeret regeringserklæringen; jeg ved selvfølgelig ikke, om der skulle være en hemmelig protokol mellem de tre partier, men jeg bekender, at jeg tror det ikke; jeg tror, vi gør klogt i at holde os til erklæringen og det, der offentligt er blevet meddelt. Der loves ikke toldnedsættelser, men en undersøgelse med henblik på en forenkling og eventuel nedsættelse af toldsatserne. Det er alt, hvad retsforbundet har fået på det område, og det skulle gå meget mærkeligt til, om der bliver nogen realitet i det. Så er der løftet om grundskyld, som skal være så eminent godt, at man karakteriserer regeringen som en grundskyldsregering. Ja, jeg ved kun, at finansministre her i dette land har den kedelige egenskab, som synes at følge med embedet, at de er villige til at gøre noget for at få nye skatter pålagt, men er meget uvillige til at slippe skatter, når de én gang er pålagt. Jeg ved ikke, om vi får denne grundskyld, som, hvis jeg ikke tager meget fejl, efter fiskeriministerens beregninger skal give 300—400 mill. kr. om året, men jeg frygter, at hvis vi skulle få den, vil det blot gå sådan, at den bliver lagt oven på de andre skatter, så der ikke kommer nogen som helst nedsættelse på noget andet område.

I denne forbindelse kan jeg ikke lade være at tænke på, at en gang, da vi her i tinget havde en diskussion om grundskyld, udtalte den højtærede statsminister, at folk blev vel nok mindre begejstrede for talen om grundskyld, når det gik op for dem, at det ikke er noget, man skal have, men noget, man skal betale. Jeg går ud fra, at den højtærede statsminister stadig væk har denne mening. Det er altså hans præmisser til de ord, der i regeringserklæringen er sagt om grundskyld.

Lad nu imidlertid alt det være. Med den formelle adkomst til at danne regering, som følger af, at de tre partier har flertal og har kunnet enes om regeringsdannelsen, er det ikke sagt, at de tre regeringspartier af

[Aksel Larsen.]
vælgerne har fået fuldmagt til at gennemføre en politik som den, regeringserklæringen skitserer. De har nemlig ikke forud for valget lagt denne politik frem for vælgerne og på det grundlag bedt om vælgernes tillid og stemme. Arbejderne har ikke stemt på socialdemokratiet for gennem forbrugsbegrænsninger, yderligere forfalskning af pristalsreguleringen og begrænsning af fagforeningernes ret til at varetage medlemmernes interesser at komme til at bære byrderne ved de økonomiske ulykker, en fejlslagen udenrigshandel og uhyrlige militærudgifter har påført landet.

De radikales vælgere har ikke givet partiets folketingsmedlemmer fuldmagt til at støtte Atlantpolitik, oprustning og deltagelse i kold krig.

Retsforbundets vælgere har ikke givet retsforbundets folketingsgruppe ret til at stemme for bibeholdelse af tøjskat, indførelse af yderligere indirekte skatter eller statsindgreb i befolkningens frihed. Vi har, hvad det sidste angår, endnu ikke glemt de store plakater, retsforbundet slog op, om, at man skulle lade folk være i fred. Vi har heller ikke glemt, at minister Viggo Starcke sagde, at tekstil er tøj, men tekstilskatten er utøj. Det var på det grundlag, retsforbundet gik til valg. Nu går de ind i en regering, hvor en af bærepillerne hedder tekstilskattens, utøjets, uforandrede eller rettere sagt forværrede forlængelse. Ja, ministeren uden portefølje, hr. Viggo Starcke, giver sig selv et sørgeligt testimonium, der bekræfter de hvasse ord, statsministeren, som jeg allerede har omtalt, ved en bestemt lejlighed har sagt om ham. Minister Viggo Starcke siger: rigtignok er vi modstandere af yderligere skatter og alt det dér, men vi anede ikke, det stod så slemt til. (Bifald fra tilhørerpladserne).

Formanden: Tilhørerne må forholde sig rolige.

Aksel Larsen: Vorherre bevares! Kan man virkelig sidde her i så mange år og ikke ane noget som helst om, hvordan landets økonomiske situation og statens finansielle situation er? Kan man forud for et valg agitere blandt vælgerne med „ned med skatterne, bort med statsindgreb" og derefter gå ind i regeringen og sige: vi anede ikke, hvordan stillingen var, det har vi først fået at vide nu, og derfor er vi nødt til at støtte den politik, som ingen har kritiseret hvassere end vi.

Endelig, for at gøre mig færdig med retsforbundet — det håber jeg da — vil jeg notere, at det ærede medlem hr. Helge Madsen, som nys talte, sagde, at retsforbundet vil en ny politik. Fremtiden skal vise, om det får den. Ja, for nutiden viser det minsandten ikke, det vises hverken af regeringserklæringen eller de lovforslag, der indgår i denne debat.

Må det så være mig tilladt ud fra et arbejdersynspunkt at sige, at det er et forbavsende kompagniskab, socialdemokratiet og den højtærede statsminister har valgt. Jeg finder det prisværdigt, at man, da det kom til stykket, forhindrede, at der blev dannet en regering af venstre og konservative. Vi har vore erfaringer med en sådan regering, og vi ved, at derfra kan den arbejdende befolkning i Danmark ikke vente sig noget godt. Men derfor er der alligevel grund for arbejderne til at være noget betænkelige ved, at vi nu har fået en regering af denne trekantede sammensætning. Naturligvis har de radikale mange punkter på deres program og i deres praktiske politik, som arbejderne ikke kan have noget imod, måske oven i købet kan tilslutte sig, men en grundlæggende tanke for de radikale er dette, at fagbevægelsens aktionsfrihed til gavn for medlemmerne skal begrænses eller forhindres, og jeg er bange for, at de med den nøgleposition, de har fået i regeringen, har fået større chancer end tidligere for at praktisere denne politik.

Hvad retsforbundet angår, er det rigtigt nok, at når de agiterer, er jordmonopolet det værste, de ved, men i deres praktiske politik er det organisationsmonopolet, de er særlig rasende på, og det er fagforeningerne, deres raseri adresserer sig imod.

Jeg ved ikke, hvem der er hvis fange i denne regering. Jeg kan godt se, at retsforbundet og de radikale har deres vanskeligheder, men jeg er alligevel alvorligt bange for, at disse to partiers differentierede, men fagforeningsfjendske synspunkter vil få en alvorlig indflydelse på regeringens politik.

[Aksel Larsen.]

Men nu har vi altså denne regering, og vi kender da statsministerens regeringserklæring og de hidtil fremsatte 12 lovforslag.

Hvad regeringserklæringen angår, må jeg bemærke, at det er glædeligt, og det har praktisk taget hele befolkningens tilslutning, at regeringen også efter valget erklærer sig for modstander af atomvåben til Danmark. Det varede meget lang tid under valgkampen, før vi fik sådanne erklæringer fra socialdemokratiets ledelse, men vi fik dem i den tolvte time. At de blev gentaget efter valget i regeringserklæringen, anser vi for et ubetinget gode, og vi håber, regeringen kridter støvlerne og står fast. Det får os ikke til at glemme vore betænkeligheder ved planen om at udruste Danmark med raketvåben, navnlig fordi vi er orienteret om, at visse af disse raketvåben af de amerikanske militærsagkyndige anses for uanvendelige, medmindre de er forsynet med atomladning.

Vi har imidlertid også grund til at være betænkelige over for noget andet, nemlig at samtidig med, at vi herhjemme præsenteres for en regeringserklæring, hvori der forekommer den udmærkede sætning, at man vil modsætte sig atomvåbens placering i Danmark, får vi — til dels udefra — besked om, at der forhandles med Amerikas Forenede Staters regering om, eller at man allerede har givet den tilladelse til at foretage undersøgelser og forberedende arbejde på at placere militære anlæg i Nordøstgrønland med langtrækkende raketvåben. Ja, jeg er godt klar over, at man vil begrunde eller forsvare dette med, at det sker i henhold til overenskomsten om Grønlands forsvar. Der er mig ikke noget bekendt om, at nogen tænker på at angribe Grønland, men jeg skulle tro, at for at forsvare Grønland behøver man ikke at placere langtrækkende raketvåbenanlæg forsynet med atom- eller brintbombeladninger så langt østligt som muligt i Grønland. Man bør her tænke på, at Grønland er dansk land, og det burde være sådan, at regeringens erklæring om, at vi ikke vil have atomvåben til Danmark, dækker hele Danmark og ikke kun en del af Danmark.

Regeringen erklærer, at den vil yde sin medvirken til alle bestræbelser for afspænding, nedrustning og styrkelse af fred og forståelse mellem folkene. Det er en udmærket erklæring. Det ville imidlertid være endnu bedre, om regeringen ville tage et initiativ på disse områder eller være med til at tage et initiativ. Det, der forekommer os mest nødvendigt, mest påtrængende, er at tage et initiativ i spørgsmålet om prøvesprængningerne af atom- og brintbomber. Jeg ved ikke, om jeg har lov til at gå ud fra, at samtlige folketingets medlemmer ved, hvilke følger for menneskeheden disse prøvesprængninger allerede har medført og i fremtiden kan medføre. Jeg ved ikke, om alle folketingets medlemmer har sat sig ind i, hvad strontium 90 er, og hvilke katastrofale følger det kan få for menneskehedens sundhed og for kommende generationer dels gennem de prøvesprængninger, der allerede er sket, og dels gennem eventuelt kommende prøvesprængninger, men jeg ved, at størsteparten af jordens befolkning er blevet rystet. De er dels gennem Albert Schweitzers appel, dels gennem andre videnskabsmænds og lægers udtalelser for alvor blevet klar over den store fare, der truer menneskene ved atomvåben, ikke blot i tilfælde af en krig, men også, hvis man foretager prøvesprængninger af atomvåben i fredstid.

Vi synes, at her bør Danmark og Danmarks regering ikke indskrænke sig til at medvirke til alle bestræbelser for afspænding, nedrustning og styrkelse af fred og forståelse mellem folkene, men her bør Danmark tage et initiativ, eller være med til at tage initiativ, deltage i det initiativ, der allerede er under udfoldelse f. eks. i Norge, for at sige til de tre atomstormagter, at nu må de holde op med disse prøvesprængninger og ikke gøre standsningen af sprængningerne afhængig af, om man når til en almindelig nedrustningsaftale, for så kan det have lange udsigter.

Hvad landets økonomi, handel, finanser og valuta angår, har vi ikke blot regeringserklæringen at holde os til. Vi har også de allerede foreliggende lovforslag. Disse lovforslag betyder nye skatter, alvorlige indgreb, og disse nye skatter, disse indgreb, disse forbrugsbegrænsninger, motiveres over for befolkningen med landets valutamangel og økonomiske vanskeligheder. Det blev

[Aksel Larsen.]

også gjort af socialdemokratiets ordfører, det ærede medlem hr. Per Hækkerup, i dag, som meget stærkt betonede, at af valutamæssige grunde var det nødvendigt med disse nye indirekte skatter, med forfalskning af pristallet, med tvangslånet o. s. v.

Jeg tillader mig med det samme at spørge: er det nu rigtigt, at det er nødvendigt af valutamæssige grunde? Jeg har med interesse studeret den højtærede finansministers fremsættelsestale, hvori ministeren påviste, hvad man også kan se, hvis man i øvrigt studerer de tal, der står til rådighed over Danmarks valuta- og handelsbalance, at det slet ikke står så galt til med valutaen, at udsigterne slet ikke er så dårlige. Den højtærede finansminister begrundede faktisk sine forslag med nødvendigheden af at skaffe midler til produktive investeringer her i landet, og han begrundede dem ikke eller kun yderst periferisk med henvisning til valutavanskelighederne, altså af hensyn til at skaffe midler til det, man kalder produktive investeringer, det vil sige: for at skabe øgede investeringsmuligheder for kapitalisterne skal befolkningens forbrug begrænses.

Hvordan vil man så gøre det? Jeg tænker ikke, at regeringen har lukket helt op for posen, men af det, der foreløbig er kommet ud af den, vil man se, at man vil gå videre ad de snart traditionelle og kedelige veje. Vi skal have en ny serie indirekte skatteforhøjelser, tøjskatten skal fortsætte, og befolkningen skal betale.

Nu kan man måske sige: ja men de nye skatter, der her er foreslået, andrager kun 100 mill. kr.; det er ikke så forfærdelig meget, og desuden lægges de jo dog kun på øl, cigarer, cigaretter og lignende ting. Ja, det kan man sige, men hertil kommer, at man benytter lejligheden til at holde de prisstigninger, som disse indirekte skatter forårsager, udenfor ved beregningen af det lønregulerende pristal, og man går endda et skridt videre, idet man i strid med det, som det største regeringsparti stod fast på før valget, også vil holde tøjskattens virkninger udenfor ved beregningen af det lønregulerende pristal.

Det ærede medlem hr. Per Hækkerup var i denne anledning forarget. Han var ikke forarget over, at man på denne måde vil foretage en indirekte, men effektiv nedskæring af arbejdernes løn. Han var ikke forarget over, at man på denne måde vil forrykke grundlaget for de overenskomster, han selv her i tinget har stemt for at arbejderne skal arbejde under. Nej, han var forarget over, at Land og Folk har bragt en artikel med titlen „Lov er lov, og lov skal ikke holdes". Ja men den overskrift er jo fuldkommen berettiget. Den 13. april i fjor vedtog folketingets flertal en lov om, at arbejderne skulle arbejde efter overenskomster, de havde forkastet med drønende majoritet. Derpå gik man i hvert fald fra socialdemokratiets side ud og sagde til arbejderne: Ja, I kan være utilfredse, men lov er lov, og lov skal holdes; I må rette jer efter den. Nu godt og vel et år senere kommer man og ændrer grundlaget for denne lov. I loven står der jo også, at lønningerne skal reguleres efter pristallet. Vi ved, på hvilket grundlag pristallet blev beregnet dengang, og nu kommer regeringen og det ærede medlem hr. Per Hækkerup og siger: vi tager uden videre og forringer pristallet, så det nogenlunde svarer til en dyrtidsportion. Det vil altså sige, at det er regeringen og det ærede medlem hr. Per Hækkerup, der nok vil have, at lov skal være lov, men lov skal ikke holdes af regeringen og folketinget. Vi tillader os at være af den mening, at når man bryder loven eller lovens forudsætninger, så kan befolkningen, som loven er møntet på, heller ikke være bundet af den, og hvis det ærede medlem hr. Per Hækkerup vil have den udførlige og mere teoretiske begrundelse for dette fornuftige standpunkt, kan det ærede medlem studere, hvad Engels har skrevet herom. Engels har om forfatningsspørgsmålet skrevet, at en forfatning i og for sig er en kontrakt mellem befolkningen og magthaverne,

[Aksel Larsen.]

og hvis magthaverne ikke overholder forfatningen, er befolkningen heller ikke forpligtet til at overholde den.

Jeg tror ikke, man kan forlange, at arbejderne skal nære alt for stor respekt for den overenskomst, der blev dem påtvunget mod deres vilje og mod alle demokratiske regler, når man oven i købet nu forfusker selve grundlaget for denne arbejderne påtvungne løn- og arbejdsoverenskomst. Så kommer arbejderne til at indstille sig på ad de veje, der nu engang står dem åbne, at forsøge at skaffe sig den nødvendige dækning for de prisstigninger, man præsenterer dem for. Dette er i den givne situation det store problem for dansk fagbevægelse fra bunden og til toppen eller fra toppen og til bunden. Ja, jeg ved naturligvis ikke, hvad fagbevægelsens socialdemokratiske top mener om disse problemer. Man bør vel have pligt til at gå ud fra, at også det ærede medlem hr. Hans Rasmussen har godkendt denne ekstra forfalskning af pristallet, men det falder mig svært at gå ud fra det. Jeg kan ikke tænke mig, at nogen ansvarlig fagforbundsleder kan godkende sådanne foranstaltninger, og jeg ved i alt fald, at der er meget, meget få fagforeningsmedlemmer, der vil godkende noget sådant. Men de vil ganske vist lære af dem og naturligvis overveje, hvad de så bør gøre.

Blandt de lovforslag, vi behandler sideløbende med denne debat, er lovforslaget om tvungen opsparing. Dette lovforslag kalder man imidlertid ikke forslag til lov om tvungen opsparing, men forslag til lov om et stabiliseringslån. Det har naturligvis sine ganske særlige årsager. Hvis man havde kaldt det forslag til lov om tvungen opsparing, havde det været muligt at kræve det ud til folkeafstemning, men når man kalder det forslag til lov om et stabiliseringslån, kan det ikke komme til folkeafstemning, al den stund statslån og skatter ikke kan komme til folkeafstemning. Regeringen i almindelighed og den højtærede finansminister i særdeleshed ved udmærket, hvad de gør. Men lad nu det være.

Der er uhyre megen larm om dette lovforslag om stabiliseringslånet, som reelt er tvungen opsparing på i forhold til det almindelige renteniveau yderst ugunstige vilkår for dem, der skal spare op. Der er megen larm om det. Der iværksættes udenomsparlamentariske aktioner, der samles underskrifter, og hvis ellers Berlingske Tidende og ligesindede blade kan holde gejsten, kan vi vente, at der kommer en større demonstration af grosserere og ligestillede med Berlingske Tidendes chefredaktører i spidsen med røde faner — eller måske skal det være grønne — og med det ærede medlem hr. Poul Møller som hovedtaler. Men hvor berettiget larmen er, har jeg mine tvivl om. Ja, jeg kan se, at den er berettiget ud fra et bestemt synspunkt, nemlig ud fra det synspunkt, at det mål, man fra regeringens side siger man vil nå, det når man ikke — eller i hvert fald kun i ringe grad.

Man siger, at man vil skaffe disse penge — 200 mill. kr. om året i 2 år — til staten, for at den på den måde kan dække sit finansieringsbehov, så at den ikke behøver at belaste det private lånemarked eller foretage overtræk i nationalbanken med samme virkning, som hvis det private lånemarked blev belastet. Ja, men jeg tror, der er noget om, at en hel del af de penge, som skal ydes til stabiliseringslån, hvis de ikke skulle ydes til dette lån, ville blive sparet op på den ene eller den anden måde, ville blive sat i banken, ville blive brugt til køb af obligationer, til tegning af pensions- eller livsforsikring eller til noget andet; den del af pengene opsuger staten, og de står altså ikke til rådighed for det private lånemarked.

Hvad dette angår, tror jeg altså, at larmen er til en vis grad berettiget. Det er lidt svært at dømme om, hvorvidt den er berettiget ud fra de argumenter, der ellers anføres imod stabiliseringslånet. Jeg giver ikke noget for de sensationelle meddelelser om, at større industridrivende agter at likvidere deres virksomheder, forære dem bort eller emigrere til fremmede lande, fordi de nu vil blive ruineret på grund af stabiliseringslånet. Det er jo ingenlunde tilfældet. Jeg skulle tro, at flertallet af dem, der vil komme til at bidrage til stabiliseringslånet — hvis det gennemføres i den foreliggende skikkelse — vil være i stand til at afse disse penge, selv om et mindretal af dem kan have deres vanskeligheder, f. eks. i tilfælde, hvor man af visse grunde har særlig store udgifter, hvor der er børn, som studerer el. lign. Man burde holde op med

[Aksel Larsen.]

den uvederhæftige agitation mod stabiliseringslånet. Med „uvederhæftig" mener jeg den agitation, der fremstiller det, som om skat + stabiliseringslån inddrager til staten mere end de pågældendes samlede indtægter — for det er jo aldeles ikke sandt. Der kan måske være et enkelt tilfælde eller et par stykker, hvor det kan bevises, at der, i kraft af ganske særlige forhold, i samlet skatte- og stabiliseringslånsydelse i år betales mere end den skattepligtige indtægt. Men vi har jo skattefradragsretten, så der bliver alligevel noget at leve af for de pågældende.

Jeg tror altså ikke, der er så megen grund til larm om stabiliseringslånet, som man skulle tror der var, når man læser den konservative presse og det nye konservative organ Politiken; men jeg er klar over, at denne voldsomme larm i aviser, som formentlig læses af størsteparten af landets befolkning — for vi ved jo godt, at regeringspressen kun læses af et mindretal af landets befolkning — i hvert fald har den virkning, og måske skal den også tjene dertil, at den får arbejdere og tjenestemænd til at overse det attentat på deres lønninger, der sker gennem den nu foreslåede forfuskning af pristallet.

Jeg gentager: jeg er ikke i tvivl om, at den reelle hensigt med de forbrugsbegrænsninger, med den forbrugsnedskæring, man vil gennemføre, først og fremmest ved hjælp af indirekte skatter og tøjskattens forlængelse, delvis også ved hjælp af stabiliseringslånet, men kun delvis, er ikke at redde Danmarks valuta, men at sikre kapitalisterne midler til investeringer. Dette bekræftes da også derved, at vi samtidig har fået forslagene om ændrede og mere gunstige afskrivningsregler, om investeringsfonds og om såkaldt udbyttebegrænsning, hvorom der bliver lejlighed til at udtale sig senere.

Men når man — som det ærede medlem hr. Per Hækkerup gør det, og som man gør det i regeringspressen — siger, at det på grund af landets almindelige fattigdom, og navnlig på grund af landets fattigdom på valuta, er nødvendigt at pålægge befolkningen disse byrder, er jeg nødt til at sige, at den begrundelse anerkender jeg ikke. Vi har jo vore erfaringer; vi har haft de forbrugsbegrænsende foranstaltninger i form af højere skatter o. lign. efter regeringsdannelsen i 1950. Reddede de landets økonomi og valuta? Aldeles ikke. Vi har haft de forbrugsbegrænsende foranstaltninger, som blev gennemført i 1954-55. De skulle angivelig — det hævdede regeringen — i løbet af to år totalt redde Danmarks valuta og Danmarks økonomi. Nu kommer man i 1957 og siger: den er rivende gal, og vi bliver nødt til at foretage yderligere forbrugsbegrænsninger, belemre befolkningen med flere skattebyrder. Ja men det er dog tydeligt — erfaringerne taler deres sprog — at den slags foranstaltninger ikke hjælper på valutaen; de hjælper ikke på landets økonomiske situation udadtil af den simple grund, at man nu engang ikke bliver rigere, fordi man tager penge op af den ene lomme og putter dem ned i den anden lomme — og det er reelt det, der sker, når man tager penge fra et flertal af befolkningen og stiller dem til rådighed for en fåtallig kapitalistklasse. Nej, her hjælper kun ændringer i Danmarks udenrigspolitik og i Danmarks udenrigshandelspolitik.

Der tales, navnlig fra venstres og fra konservativ side, så meget om, at det er nødvendigt med yderligere liberalisering af importen. Hvorfor er man udelukkende interesseret i at liberalisere importen? Var det ikke snart på tide at begynde at tale om at liberalisere eksporten, udførslen fra landet? Det er jo den, der er underkastet de alvorligste og for Danmark mest skadelige restriktioner. Det, der er årsagen til, at Danmark har haft valutavanskeligheder og til dels har det endnu — men ikke i det omfang, man har bildt befolkningen ind — det, der er årsagen til mange af dets økonomiske vanskeligheder, er, at Danmark gennem mange, mange år på grund af sin indordning under fremmede magters økonomiske interesser har drevet udenrigspolitik på en tosset måde, eller som det ærede medlem hr. Aksel Møller engang klassisk udtrykte det: drevet udenrigshandel à la Ebberød Bank. Man har næsten koncentreret sig om at sælge for billigt og købe for dyrt, at handle på de ugunstigst mulige vilkår, og man har ladet fremmede magter bestemme, hvem vi må handle med, hvem

[Aksel Larsen.]

vi må sælge vore varer til, og på hvilke betingelser. Jeg synes, man skulle holde op med det.

Jeg er meget glad for det afsnit i regeringserklæringen, hvor der tales om, at man ønsker en udvidet udenrigshandel, og at man ønsker en udenrigshandel såvel med vest som med øst. Det er yderst prisværdigt, men jeg ville ønske, man for alvor ville sætte handling bag ordene. Må jeg illustrere mine udtalelser med et aktuelt eksempel.

Det er for nylig blevet meddelt, at efter at England og en række andre Atlantpagtlande i Europa har besluttet sig til at handle med Kina, vil den danske regering også tillade, at dansk erhvervsliv handler med Kina, og det er naturligvis udmærket, at regeringen vil gøre det. Men spørgsmålet om Kinahandelen har jo stået på dagsordenen i mange år, og Kinahandel har omend ikke totalt, så dog i væsentlig grad været forbudt i kraft af beslutninger, der er truffet i andre landes hovedstæder, beslutninger, som Danmark har rettet sig efter. Nu er England blevet træt af det og siger: nu må det være nok, vi må se på vore egne økonomiske interesser; vi er ligeglade med, hvad man mener i Washington, nu giver vi os til at handle! Så kommer den danske regering — undskyld, jeg siger det, men man refererer det forhåbentlig for den fraværende højtærede statsminister — sjoskende bagefter som så ofte før og kan følge Englands og andre magters eksempel. Det ville være ønskeligt, om de, der dirigerer dansk udenrigspolitik og dansk udenrigshandel, bare en enkelt gang kunne optræde i oprejst stilling, selv tage beslutning om, hvad de vil gøre, og ikke skulle rette sig efter direktiver, råd eller eksempler udefra.

Når alt dette er sagt, skal jeg ikke bestride, at selv om det væsentlige, der skal gøres for at rette økonomien op, er en ændret udenrigshandel, kan man naturligvis også gøre en hel del ved hjælp af forbrugsbegrænsning. Jeg tror bare, at resultaterne af den forbrugsbegrænsning, der går ud over befolkningen, vil blive meget små. Jeg synes, det ville være passende, om staten gik i spidsen. Jeg håber, at retsforbundets tre højtærede ministre vil gøre deres indflydelse gældende. Det var jo dem, der før valget sagde: stem på retsforbundet, de andre er for dyre. Jeg håber, de vil gøre deres indflydelse gældende, så staten bliver noget billigere og bruger noget mindre; dér kan man skære forbruget ned.

Regeringen har bebudet, at den vil foretage forbrugsnedskæringer eller, som man kalder det, besparelser, der skal indbringe samlet 100 mill. kr. årlig. Hvori disse besparelser skal bestå, ved jeg ikke. Jeg har forstået, at en væsentlig del af dem skal bestå i, at man kræver flere penge op hos befolkningen gennem takstforhøjelser. Det er en besynderlig måde at spare på. Jeg har konkret kun fået at vide, at man vil spare 10 mill. kr. ved at nedskære tilskuddet fra vejfonden til vejarbejder. Jeg synes, at det med et mildt ord sagt er ganske uanstændigt. Der indkræves årlig en 300—400 mill. kr. i motorafgifter, som ifølge lov skal gå til vejfonden, hvis midler ifølge lov skal bruges som tilskud til vejarbejder o. lign. Man har så besluttet, at der i indeværende finansår kun skal bruges 100 mill. kr. som tilskud fra vejfonden til amtskommunernes og sognekommunernes vejarbejder. Da den højtærede minister for offentlige arbejder var i Sønderjylland og blev stillet over for et krav fra sine partifæller om øgede tilskud til vejarbejder i Sønderjylland, sagde han beklagende: det kan desværre ikke lade sig gøre, for der er i indeværende år kun 100 mill. kr. til rådighed, og der er ønske om 300 mill. kr.; derfor kan kravet ikke imødekommes.

Det er rigtigt, at der kun er 100 mill. kr. til rådighed, fordi den højtærede minister for offentlige arbejder ikke har villet foreslå mere, fordi regeringen ikke har ville foreslå mere, fordi folketingets flertal har besluttet, at skønt der er op imod halvanden milliard kroner i vejfonden, og skønt der årlig kommer 300—400 mill. kr. ind til vejfonden, må der i år kun gives 100 mill. kr. ud Ingen skal komme og fortælle, at staten ikke har råd til at yde ganske andre tilskud til vejarbejder end dem, der ydes. Det forekommer mig mere end besynderligt, at den eneste konkrete besparelse, man kan anvise, er, at man skærer 10 mill. kr. ned på det i forvejen alt for knappe beløb, man er villig til at yde.

Den højtærede finansminister taler om

[Aksel Larsen.]

nødvendigheden af at fremme de produktive investeringer. Jeg synes, man skulle gøre det bl. a. ved at begrænse de uproduktive investeringer. De værste uproduktive investeringer er investeringerne i militærvæsenet. Man kan have sine store tvivl om, hvorvidt dette militærvæsen overhovedet vil være nogen som helst nytte til i tilfælde af, at der skulle komme en krig, og det må vel være det, man opbygger et militærvæsen på, men under alle omstændigheder er det uproduktivt. Det er jo — det er klart for enhver — i allerhøjeste grad militærudgifternes stigning siden 1949, der er skyld i, at statens forbrug er vokset så voldsomt.

Ja men så sæt forbruget ned her! Kan regeringen ikke selv finde ud af det, forekommer det mig, at folketinget burde give regeringen et ligefrem direktiv om, at på militærkontoen skal der spares meget betydelige beløb, f. eks. de 300 mill. kr., som man gennem skatter og tvangslån i indeværende år tænker på at opkræve hos befolkningen og næste år et endnu større beløb. Det vil naturligvis være svært for vort parti konkret at stille forslag om, på hvilke områder af militærbudgetterne pengene skal spares; dér har en regering det ulige lettere, men vi kan dog pege på, at tjenestetiden også i forhold til visse vesteuropæiske lande er urimelig lang, at der ikke foreligger nogen militær nødvendighed for en så lang tjenestetid. Man kunne sætte den ganske betydeligt ned, og derved kan der selvfølgelig spares betydelige summer.

Under selve valgkampen udsendtes der en reklametryksag for militæret, hvori man med stolthed fremhævede, at hærens bygningstjeneste i de sidste år daglig havde brugt en halv mill. kr. til byggeri. Ja men spar disse penge eller de fleste af dem. Det er da noget, der kan mærkes. Se på, om materielanskaffelser i det omfang, man har haft hidtil, er nødvendige. Jeg tror, det vil være særdeles let at finde flere hundrede millioner kroners besparelser på militærbudgettet, og det vil sige tilsvarende forbrugsbegrænsning, og da militært forbrug i temmelig høj grad er et valutaforbrug, vil det også hjælpe på valutabalancen.

Jeg har set i aviserne, at man påtænker at foretage genindkaldelser til efteråret. 11 000 mand skal ind, jeg tror i 24 dage. Jeg ved ikke, hvad dette vil koste, men mon det ikke ligger sådan, at det i hvert fald ikke kan gøres for under 10 mill. kr.? Altså på samme tid, som man siger: nu skal vejarbejderne skæres ned med 10 mill. kr., nyttige og nødvendige vejarbejder, siger man: et tilsvarende beløb skal bruges til genindkaldelser, til militærøvelser til efteråret. Jeg henstiller altså til regeringen at sløjfe disse genindkaldelser, men også at undersøge, hvor der ellers kan spares endda meget store beløb på de militære budgetter. Jeg håber, at regeringen vil erindre sig disse gode råd, og skulle den glemme dem, ja, så må vi sørge for, at de bliver holdt i regeringens erindring, så de ikke går i glemmebogen.

Hvad regeringens politik angår nu og i fremtiden, så længe den holder, så kan vi som sagt ikke godkende begrundelsen for de hidtil fremsatte forslag; og for de fleste af dem gælder det, at vi heller ikke kan godkende deres udformning eller indhold. Vi har tilrådet, at der blev dannet en regering under ledelse af den nuværende højtærede statsminister. Vi har frarådet, at der blev dannet en regering, som socialdemokratiet, landets største parti, ikke var med i, og vi har frarådet, at der blev dannet en regering af venstre og konservative. Vi har gjort det ikke blot ud fra formelle parlamentariske grunde, men fordi vi måtte sige til os selv, at det ville være fuldkommen urimeligt, om arbejderbevægelsen ikke havde førerskabet i regeringsmagten her i landet. Dermed være ikke sagt, at vi just har fået den regering, vi ville anse for bedst, men vi kan nu, da vi har fået den trekantede regering, ikke gøre andet end at tage stilling til hver enkelt sag, til hvert enkelt regeringsforslag, til hver enkelt regeringshandling, afgøre, hvad vi mener om det, udtrykke vor mening og stemme, efter som vor overbevisning tilsiger os. Det vil vi gøre, og vi vil gøre vort til, at det arbejdende danske folk og først og sidst arbejderklassen forsvarer sine interesser økonomisk, socialt og politisk, så sandt som det arbejdende folks interesser er identiske med landets interesser.

Formanden: Jeg skal henstille, at man herefter og indtil videre lader forhandlingen dreje sig om dagsordenens punkter 2, 3 og 4, altså afgiftslovforslagene.

Peter Nielsen: Formålet med de foreslåede afgiftsforhøjelser er at nedsætte det almindelige forbrug, således at investeringerne og dermed beskæftigelsen bliver ophjulpet. Det er selvfølgelig altid kedeligt at skulle anbefale en forbrugsindskrænkning, men over for de voldsomme røster, der har lydt de senere dage, er det dog værd at gøre opmærksom på, at den foreslåede forbrugsbegrænsning blot vil betyde en nedskæring på mellem 1 og 1½ pct. Det er beklageligt, at cigaretter og øl atter skal holde for, idet der her er tale om den jævne forbrugers luksus, men for ham vil disse afgiftsforhøjelser dog ikke betyde mere end knap ½ pct.s nedskæring, og foruden forhøjelsen af visse statslånsafdrag er dette alt, der vil ramme folk med jævne indtægter.

Når det er nødvendigt med forbrugsindskrænkninger på henved 300 mill. kr., kan man vist godt sige, at byrderne denne gang er meget retfærdigt fordelt. Efter de skræmmebilleder, der fra visse sider blev oprullet under valgkampen, vil forbrugerne sikkert også tage disse mindre forhøjelser med fatning.

Ved afgiftsforhøjelser vil det spørgsmål altid rejse sig, om disse nu kan tage det, om der ikke kommer en nedgang i salget og provenuet derved formindskes. Det skulle ikke gerne blive tilfældet. Forbrugsnedgangen skulle ikke gerne komme på de højt beskattede varer, dér skulle forbruget helst forblive uændret, men inddragelsen af købekraft gennem de øgede afgifter skulle så betyde en nedgang i forbruget af stærkt valutakrævende varer eller varer, der kan eksporteres. Øl og vin vil sikkert kunne tage forhøjelsen, og mon cigaretter og tobak ikke også kan det? Det er vist venstres daværende ordfører, Himmelstrup, der i sin tid udtalte, at cigaretter kan man altid forhøje afgiften på, uden at det går ud over forbruget, og det vil sikkert også slå til denne gang. Det er som sagt aldrig med glæde, man anbefaler forhøjelsen af skatter og afgifter, men som forholdene er og navnlig af hensyn til beskæftigelsen, som jo vil bedres gennem de derved øgede muligheder for investeringer, skal jeg på mit partis vegne anbefale de foreliggende lovforslag.

Jeg tror, at den jævne forbruger trods al den agitation, der nu udfoldes, vil forstå nødvendigheden af disse afgiftslove og være glad over, at byrderne er så retfærdigt fordelt. Derimod vækker det hos lønmodtagerne nogen bekymring, at afgiftsforhøjelserne skal holdes uden for pristallet, ligesom der ikke skal uddeles sparebeviser for det nuværende finansår, hvilket heller ikke skal give sig udslag i det lønregulerende pristal. Det er betænkeligt, at vi skal have to forskellige pristal, og jeg hilser med glæde, at finansministeren bebuder, at spørgsmålet om pristallet tages op til undersøgelse og forhandling med de interesserede parter, således at vi får et faktisk beregnet pristal med en anden indeks, for det er uholdbart i det lange løb at have én indeks, der er fastsat efter visse retningslinjer og en lønregulerende pristalsberegning fastsat efter andre principper. Taget isoleret vil disse tre lovforslag vel være betænkelige for folk med jævne indtægter, men som et led i den samlede stabiliseringslovgivning vil de virke fuldt forsvarligt, og jeg kan derfor på mit partis vegne anbefale dem.

Henry L. W. Jensen: Den højtærede finansminister indleder med disse forslag en ny slags lovgivning, en dilettantisk lovgivning, idet man nemlig i det ene af lovforslagene, forslag til lov om ændring i lov om afgift af spiritus, vin og øl, indføjer en paragraf gående ud på, at bryggerierne indtil denne lovs ikrafttræden skal svare en afgift af det antal hektoliter, hvormed udleveringen af øl i dette tidsrum overstiger udleveringen af øl af pågældende skatteklasse i et tilsvarende tidsrum i juni måned 1956.

Det er en lovgivning med en slags tilbagevirkende kraft, som ikke er naturlig, og jeg tror i og for sig heller ikke, den er lovlig. Det er jo en rationering, der her finder sted, og man burde have forespurgt vareforsyningsudvalget, om en rationering på dette område var lovlig, idet vareforsyningsloven bestemmer, at der ikke må indføres rationeringer, uden at de er godkendt af vareforsyningsudvalget.

[Henry L. W. Jensen.]

Det er den traditionelle vej, man går, og det foreliggende lovforslag er lavet over den læst, som jeg lærte at kende, da det ærede medlem hr. Hans Rasmussen på et vælgermøde i Odense, hvorfra han havde udelukket retsstatsmanden, sagde, at alle var velkomne til at arbejde sammen med regeringen, når bare man ville danse efter regeringens pibe. Der er ét eneste lyspunkt i dette lovforslag, idet man bryder den onde cirkel ved at undlade indregning af disse afgifter i pristallet.

Der er en ting, der gør mig bekymret; det er at læse den højtærede finansministers udtalelse i Dagens Nyheder, hvori han siger, at det er en naiv tanke at tro, at der én gang for alle kan gøres ende på valutakriser ved en endelig ordning.

Det er i og for sig rigtigt, hvis kriserne kommer udefra, men er forholdet ikke det, at de valutakriser, vi hidtil har haft, er skabt af os selv? Det er indenlandske valutakriser, og de kan forhindres ved, at man bringer priser og omkostninger i balance.

Man har i de foreliggende tre lovforslag kastet sig over nogle ganske få brancher, og det er i virkeligheden forkert, for det er jo både den brede del af befolkningen og den rige del af befolkningen, der ved for stort forbrug har skaffet os disse valutakriser, som har medført, at valutakassen er ved at tørre ud. Hvorfor skal enkelte vareområder så altid rammes? Hvorfor ikke det store, brede forbrug? Man får indtryk af, at man ved at tage disse store områder, tobak og øl, har en slags socialisering til hensigt, idet man ved at pålægge disse varer så store afgifter, kan komme ned på et produktionsniveau for de pågældende virksomheder, der medfører underskud, så at bedrifterne ikke lønner sig. Det viser sig gang på gang, at for store afgifter medfører en nedsættelse af forbruget, således at man ikke opnår det tilsigtede formål, men at forbruget inden for disse områder daler, uden at der sker en tilsvarende forbrugssænkning på andre områder. Det var netop det, der skete ved den ordning, der blev gennemført her i tinget i marts 1955. Disse lovforslag burde behandles efter det princip, som den højtærede finansminister angav ved fremsættelsen af lovforslagene i marts 1955. Jeg vil tillade mig at citere den højtærede finansminister, der sagde (Folketingstidende 1954-55, sp. 2769):

„For det første er det ikke hensigten med forslagene fortrinsvis at nå en nedgang i forbruget af de varer, der belægges med nye eller højere afgifter. Der er da heller ikke lagt vægt på at beskatte varer, som i særlig grad er valutakrævende. Hensigten er at nedsætte det samlede forbrug, og dette nås bedst, hvis forbrugerne fastholder deres indkøb af beskattede varer — i så fald bliver der færre penge til overs til andre indkøb. For i videst mulig udstrækning at undgå, at de nye afgifter ensidigt kommer til at ramme enkelte brancher,“

— dér var den højtærede finansminister altså inde på ikke ensidigt at ramme enkelte brancher —

„er der lagt vægt på et bredt udvalg af varer.“

Ministeren fortsatte:

„Den samlede forbrugsbegrænsende virkning af forslagene må antages at blive større end de samlede afgiftsbeløb, der indgår i statskassen. Var dette ikke tilfældet, ville den valutariske virkning næppe blive tilstrækkelig.“

De valutariske virkninger dengang blev ikke tilstrækkelige. Det var en fejlbedømmelse, man gjorde sig skyldig i. Forbruget blev tværtimod større, og den valutariske virkning kender vi: valutaen tapløb ud af kassen. Ingen investeringer, ingen varer sparet til eksport. Den højtærede finansminister sagde videre:

„Vi har i dag“

— det var i marts 1955 —

„en gunstig eksportkonjunktur. Så længe denne varer, vil begrænsningen af den indenlandske efterspørgsel skabe grundlag for overførsel af produktion til eksport. Herved vil ikke blot valutastillingen blive rettet op, men den øgede eksport vil samtidig modvirke tilbagegang i beskæftigelsen.“

Blev eksporten dengang forøget? Nej, det gjorde den ikke; arbejdsløsheden holdt sig konstant, og eksportens stigning må siges at have været normal.

Lovene fra dengang skulle have gyldighed i to år. Der skulle herigennem være mulighed for at skabe et godt grundlag for sanering af vor økonomi. Denne optimisme slog slet ikke til. Hvad hændte? Mangel på tillid til regeringen og dens forslag skabte yder-

[Henry L. W. Jensen.]

ligere forbrug, tilliden til pengenes værdi svigtede, stigningen i løn- og prisniveauet satte ind, og befolkningen købte løs. Opsparingen udeblev, den opsparing, der betinger fremgang i investering og øget produktion.

Ordføreren for socialdemokratiet, den nuværende højtærede forsvarsminister hr. Poul Hansen, udtalte noget lignende, men var dog mere optimistisk end finansministeren. Han sagde, at med de foreslåede foranstaltninger (Folketingstidende 1954-55, sp. 2784):

„kan der vel lægges grundlag for en ny valutareserve, og forbrugsbegrænsningen må ses som en opsparing..."

Der blev imidlertid ingen opsparing, forbruget blev tværtimod større.

Tidligere havde den ærede ordfører beklaget sig stærkt over venstres presse, der i triviel ensformighed angreb regeringen for de forslag, den havde fremsat. Men viste det sig ikke senere, at både pressen og venstre havde ret i, at de foranstaltninger, man dengang gennemførte, overhovedet ikke havde den virkning, man ventede? Viste valget ikke, at størstedelen af befolkningen delte denne opfattelse? Den skæve trekantregering — jeg må nok anvende dette udtryk, for det er jo anvendt af socialdemokrater — nyder den samme mistillid, som den tidligere regering nød. Med resultaterne af lovene af marts 1955 in mente er der ikke nogen grund til at tro, at det skal lykkes at rette valutaen op med de forslag, der her foreligger. Jeg tror ikke, det hjælper. De vil medføre nedsat arbejdslyst og forringe opsparingen. Forventningerne om, at statskassen vil indkassere den sidste femøre, om jeg så må sige, som man efterhånden tjener, vil have den modsatte virkning, og derfor skal man ikke vente, at venstre vil være med til at gennemføre disse forslag med undtagelse af bestemmelsen om, at de pågældende afgifter ikke skal indgå i pristallet.

Der er et andet område, jeg gerne vil berøre i forbindelse med disse lovforslag. Det er lovenes administration. Forbrugsafgiftslove er jo love, der bliver hastet gennem folketinget uden at man har lejlighed til at samarbejde med erhvervene eller andre for at få lavet disse love så praktiske som vel muligt. Det hele foregår i departementet. Det er forvaltningen, der laver lovene, og det er forvaltningen, der administrerer lovene.

Den højtærede minister uden portefølje hr. Viggo Starcke har brugt udtrykket: lad folk være i fred. Derfor har vi vel grund til at vente, at han vil gøre et arbejde for, at denne administration, som man har opdelt i toldadministrationen på toldboden og administrationen af afgifterne i tolddepartementet, overføres til toldboden, hvorved man opnår besparelser på statens budget. Med hensyn til opkrævningen af afgifterne har man en dobbelt administration. Så tidligt som i 1790erne, i Bernstorffs tid — det er jo den tids historie, den højtærede minister hr. Viggo Starcke er specialist i — indførte man en ordning med kreditoplag, der medfører, at alle de varer, der indføres her til landet, kan oplagres på toldboden eller inde i byen, uden at tolden bliver betalt, før varerne sælges. Nu har man parallelt med denne kreditordning med hensyn til told lavet en opkrævning af afgifter, og til dette formål har man oprettet departementet for told og forbrugsafgifter. Så er det, jeg spørger: er det ikke muligt at flytte og opkræve dem ved kilden, som er fabrikations- og importleddet? Man sparer derved efter min formening en dobbelt administration, der koster millioner af kroner. Man får en koncentreret og naturlig opkrævning af de beløb, det drejer sig om, idet beløbene skal udregnes på toldboden, hvor man i forvejen beregner tolden. Man kan her føre regnskabet parallelt med kreditoplagsregnskabet og føre kontrol med, hvorvidt disse afgifter bliver betalt. Man undgår derved hele den indre administration i erhvervslivet, hvor hundredvis af toldere kører rundt, endog i bil, og kontrollerer, hvad der sker rundt omkring i de forskellige virksomheder.

Vi er også tilhængere af, at restaurationsskatten i sin nuværende form afskaffes. Det er kedeligt at se, at en afgift som restaurationsskatten skal medføre, at en stor del af dette fags udøvere kommer i fortræd. Hvis man kan udlægge eller omforme loven, således at hele arbejdet foregår på toldboden, er der kun tilbage selve kontrollen med erhvervslivet, og denne kontrol har man som sagt i forvejen med hensyn til kreditoplagsordningen. Man har allerede med hensyn til indfortoldningen foretaget

[Henry L. W. Jensen.]

en opdeling på den måde, at man opkræver afgiften hos de firmaer, der ikke er såkaldt afgiftspligtige, hvorimod de afgiftspligtige kan tage varer hjem og sælge dem mod efterfølgende berigtigelse. Man foretager en forskelsbehandling af disse to kategorier, idet man for den ene kategori beregner afgiften på én måde og for den anden kategori beregner den på en anden måde. Det vil derfor efter min formening være naturligt, at hele dette lovkompleks behandles i et udvalg, og at man tager op til generel drøftelse, om ikke hele dette spørgsmål med hensyn til afgifter kan tilrettelægges efter et helt andet system end det, der i øjeblikket anvendes i forvaltningen.

Formanden: For en ordens skyld gør jeg opmærksom på, at der uden tilladelse kan citeres fra lovforslag og disses bemærkninger samt fra Folketingstidende med tillæg, men at det af hensyn til referatet er nødvendigt at anføre, hvorfra citatet stammer.

Weikop: Vi er jo med hensyn til tobaksbeskatningen nået så vidt, at denne andrager 685 mill. kr. årlig; det vil sige, at tobaksbeskatningen her i landet fra 1949 til 1956 er steget med ca. 200 mill. kr.; fra 1949 er den steget fra 470 mill. kr. til henved 700 mill. kr. Tager man alle tobaksvarer under ét, betaler forbrugerne i øjeblikket sådan noget lignende som 60 pct. af detailprisen i afgift. Ikke desto mindre er det jo tilsyneladende noget enkelt og ligetil, at skal man have penge i kassen, ja, så forhøjer man afgifterne på cigaretter og tobak.

Nu står vi altså igen over for en forhøjelse af afgifterne på cigaretter med 1 øre, på cerutter med 2 øre, og desuden en forhøjelse af afgiften på tobak, og så regner man med, at få 70 mill. kr. yderligere i kassen. Men branchen, som man jo altid får henvendelse fra, når en sådan lovgivning kommer på tale, mener ikke forbruget kan fastholdes, hvis disse afgifter bliver gennemført, at man med andre ord ikke skulle få det provenu ind, som er forudsat. Nu ved jeg meget vel, at man næsten altid regner med et uændret forbrug, selv om afgifterne bliver forhøjet, og det har vel også i nogen grad vist sig at holde stik, men man må dog alligevel erindre, at cigaretforbruget i hvert fald ikke er nået op på den størrelse, det havde i 1950, og alene på grund af befolkningstilvæksten skulle forbruget have været stigende. Forbruget er med andre ord stagnerende, ja, i virkeligheden går omsætningen tilbage. Men trods dette, at det omsætningsmæssigt er gået så nogenlunde, er jeg alligevel af den opfattelse, at der er mange, der både må undvære cigaretter og cerutter, fordi afgifterne er blevet så høje. Når der ikke er sket nogen forbrugsnedgang, skyldes det efter min opfattelse i høj grad de yngres købekraft; disse har været i stand til at opretholde eller måske endog udvide forbruget af tobaksvarer. Jeg tror, man skal betænke sig lidt, før man tager en beskeden nydelse fra mange mennesker ved at lade afgiften gå over gevind.

Nu ved jeg ikke, om den højtærede minister hr. Viggo Starcke måske er gået ind for denne afgiftsforhøjelse af hensyn til folkesundheden. Hvis det skulle være tilfældet, havde jeg lyst til at sige, ligesom det ærede medlem hr. Aksel Møller sagde i formiddags: lad dog folk være i fred og selv afgøre, om de vil ryge eller ikke ryge.

Regeringen foreslår at forhøje afgifterne på vin og øl med 30 mill. kr. Det dyreste luksusøl skal stige med små 9 øre pr. flaske, og en almindelig øl bliver 3 øre dyrere. Når jeg siger: en almindelig øl, må jeg vel tilføje, at almindeligt øl snart er oppe i en luksuspris på grund af afgifterne, og for mange er øl sikkert allerede en luksus. Overdreven nydelse af vin og øl er jeg en modstander af, og det er vel for så vidt alle, men jeg tror, at priserne allerede nu er så høje, at overdreven nydelse deraf vil være helt umulig for de allerfleste mennesker. Det er nu én ting, men sådan

[Weikop.]

ligefrem at forhindre folk i at drikke øl i ny og næ er vist at gå for vidt.

For nylig kunne man læse i dagbladene, at der blev holdt, så vidt jeg husker, en europæisk bryggerikongres her i København; der var i alt fald samlet en masse bryggere her i byen, og de udenlandske bryggere udtalte deres store forbavselse over vore meget høje priser på øl. Jeg synes, vi skal undgå at ligge i toppen med hensyn til ølpriserne, hvis det ikke er strengt nødvendigt. Vand og mælk er selvfølgelig udmærket, men man skal alligevel betænke sig på at fratage befolkningen disse ret beskedne nydelser. Det er altid så let at springe over, hvor gærdet er lavest, og det har regeringen gjort i dette tilfælde.

I modsætning til retsforbundet har det konservative folkeparti stemt for afgifter mange gange; det er ikke for os, som det er for retsforbundet, nogen ny fornemmelse at stemme for afgifter — men vel at mærke har vi stemt for dem, når vi mente, de var påkrævede og fornuftige. Spørgsmålet er imidlertid, om det er fornuftigt og rimeligt at gennemføre de foreslåede afgifter, om det ikke var bedre at gå andre veje for at nå hensigten, og hensigten er jo til syvende og sidst at forbedre valutastillingen. Efter den debat, der har været ført om, hvorvidt man kunne tilvejebringe en bedre valutastilling ad andre veje, er det klart, at vi ikke kan stemme for de afgiftsforhøjelser, som er foreslået i de to lovforslag. I det hele taget må vi vente og se, om der kommer noget ud af forhandlingerne om regeringens og oppositionens forslag. Så meget om afgifterne på tobak, vin og øl.

Den foreslåede ændring i loven om forbrugsbegrænsende foranstaltninger vil betyde, at staten i modsætning til, hvad der tidligere har været tilfældet, vil inddrage ca. 240 mill. kr. af tøjskatten i statskassen uden modydelse, altså uden at der gives folk sparebeviser. Tøjskatten skal altså ifølge det, der nu er foreslået, bidrage til dækning af statens udgifter, medens hensigten, dengang socialdemokraterne og det radikale venstre gennemførte loven, var, at tøjskatten alene skulle være en valutaskabende afgift, der skulle løbe i to år. Det er ikke uden betydning at gøre sig denne forskel klart. Nu skal altså de, der køber tøj, betale afgiften uden at få godtgørelse for den gennem pristalsreguleringen.

Det havde været betydningsfuldt, synes jeg, om socialdemokraterne, det radikale venstre og retsforbundet før valget havde udtalt sig om deres hensigter i denne henseende. Så vidt jeg husker, var det helt klart før valget, at den højtærede finansminister ikke ville af med afgifterne, men han sagde ikke noget om sparebeviserne — det var noget, man skulle tale om senere.

Var det klart, at den højtærede finansminister ville beholde afgifterne, så var det lige så klart, at den højtærede finansministers nye ministerkolleger — jeg tænker her på ministrene fra retsforbundet med den højtærede minister hr. Viggo Starcke i spidsen — ville af med tøjskatten. Jeg ved ikke, om man har kløe nede pa ministerbænkene, for tøjskat er efter minister Viggo Starckes mening utøj, og har minister Viggo Starcke ret i denne betragtning, må der være en forfærdelig masse utøj i de højtærede ministres tøj.

Det foreliggende lovforslag, der jo har retsforbundets tilslutning, er et tydeligt og klart bevis på, at retsforbundets valgløfter er tåget snak. Slagord som „Tøjskat er utøj" — det kan man læse på plakater over hele byen — og retsforbundets forslag til folketingsbeslutning vedrørende en aftrapning af omsætningsafgiften — et forslag, der blev fremsat af de ærede medlemmer hr. Tholstrup, hr. Søren Olesen og hr. Viggo Starcke så sent som den 27. marts, og som var til behandling her i april måned — har altså kun tilsigtet en eneste ting, nemlig at bluffe vælgerne. Alle de, der virkelig troede på de herrer Viggo Starcke og Tholstrup, må nu med dette forslag se, at retsforbundets forslag før valget ikke var andet end valgagitation. Jeg beklager, at folk, der har troet på retsforbundets løfter, kun har fået lamperøg ud af det. I hvert fald tror jeg, at mange inden for tekstilbranchen — jeg kender jo lidt til disse forhold — har følt, at retsforbundet ganske har svigtet, og følt det, uanset hvilket parti de pågældende har stemt på.

Da vi i april måned behandlede retsforbundets forslag om aftrapning af tøjskatten, fandt det ærede medlem hr. Tholstrup, at oppositionen, som han sagde var venstre, de konservative og retsforbundet, nok

[Weikop.]

skulle vinde så mange mandater, at tøjskatten røg efter valget, og hans begrundelse herfor var såmænd meget enkel, nemlig at socialdemokraterne og de radikale havde ført en ødelæggende politik. Man fristes til at sige: ak ja.

Nu behandler vi faktisk et forslag fra retsforbundet om tøjskattens bibeholdelse, sparebevisernes bortfald og tøjskatten holdt uden for pristallet. Hvor megen forbindelse der er mellem retsforbundet og utøj, ved jeg ikke; men retsforbundet havde afsky for utøj, og det har jeg også. Vi har ikke haft lod og del i vedtagelsen — det ved man — hverken af tøjskatten eller sparebeviserne. Jeg skal slet ikke komme ind på alle disse forhold; men opfinderne af sparebeviserne må jo nu synes, at det var en dårlig opfindelse. Heri er vi ikke uenige, og vi skal heller ikke have noget imod, at de forsvinder. De blev i sin tid brugt til at få en besk medicin til at glide ned. Nu er der gået mere end to år, hvori folk har kunnet vænne sig til medicinen, og så mener den nuværende regering, at der ikke længere er brug for den.

Sparebeviserne har ikke været nogen billig historie; alene administrationen for de to år, de har været i kraft, har kostet ikke mindre end 14 mill. kr., d. v. s. at der må blive sparet adskillige millioner inden for administrationen ved sparebevisernes bortfald, og det kan vi kun hilse med tilfredshed. Afgørende økonomisk set er selvfølgelig, at indløsningsværdien for sparebeviserne og de kontante ydelser for de sidste to år har andraget — efter hvad der er oplyst over for mig — et beløb på antagelig 680 mill. kr.

I denne forbindelse var det af interesse at få at vide, hvordan man kommer til det resultat, at bortfaldet af sparebeviserne kun vil dreje sig om 3½ point i pristallet, medens man, da man indførte martsafgifterne, regnede med, at sparebeviserne skulle modvirke 5 points i pristallet. Ja, forskellen er vel opstået ved, at samtlige martsafgifter blev dækket af sparebeviserne, bl. a. benzinafgifterne. Det var et spørgsmål, om det var rigtigt, men nu, da vi antagelig forlader sparebeviserne, synes jeg nok, det ville være rart at få fuld klarhed over virkningerne, også de økonomiske, i enhver henseende, og hvis den højtærede finansminister er i stand til at give oplysningerne nu, ville jeg sætte pris på at få dem.

Vi har, som jeg allerede har sagt, ikke ønsket eller medvirket til sparebevisernes gennemførelse, og vi kan da heller ikke for vort vedkommende have noget imod, at de forsvinder.

Aage Fogh: Efter at mit partis ordfører har holdt sin udmærkede tale, er der selvfølgelig ingen grund for mig til at blande mig i de politiske problemer; jeg kan udelukkende holde mig til de økonomiske.

Jeg har formandens tilladelse til også at omtale stabiliseringslånet, og jeg vil da gerne sige, at det er selvfølgelig ikke med glæde man går til behandlingen af den række lovforslag, der her foreligger. Det er nødvendighedens tryk, der bevirker, at vi må søge at bringe orden i valutaforholdene, og jeg går da til behandlingen af disse lovforslag i sikker forvisning om, for det første at de vil kunne medvirke til at bringe balance i vor valutakasse, og dernæst at den siddende regering og de tre partier, der bærer den, vil lægge deres politik således til rette, at vi har sikkerhed for, at denne lovgivning vil kunne holde ud i fremtiden, eller rettere, at bestående love ændres og nye gennemføres i den udstrækning, det er nødvendigt for at skaffe tilstrækkelig stabilitet i vor økonomi.

Jeg skal derefter sige nogle ord om de enkelte forslag.

Intet af lovforslagene er vel blevet modtaget med så stor interesse som det om stabiliseringslånet. Jeg har haft den ære nu til morgen at modtage ikke mindre end 25 788 breve fra den Berlingske avis. Jeg har lovet at læse dem, men ikke før i min sommerferie, og det har jeg heller ingen forpligtelse til. Bladet har lovet, at der skal komme 10 000 breve til i morgen. Men når man nu sammenligner dette tal med tallet på de konservative vælgere, er det jo ikke så forfærdelig duperende, og selv om det kan være meget morsomt med alle disse hilsener, synes jeg ærlig talt, det er lidt overdrevent. Sandheden er nemlig den, at man på Berlingske Tidende og andre lignende blade har forsøgt at fremstille sagen, som om det, der er tale om her, er en skat

[Aage Fogh.]

og ikke et lån, medens der i realiteten er tale om et lån, et lån, der skal forrentes og betales tilbage.

Derfor kunne der vel være grund til ganske kort at se på, hvordan det i virkeligheden virker.

Hvad angår spørgsmålet sparsommelighed, hørte jeg engang en god, solid vestjyde forklare det på den måde, at det med sparsommelighed er meget godt, for medens der er én part, der er født til at spare, så er der én part, der er nødt til at spare, og så er der en tredje, der aldrig har prøvet at spare. Jeg tror, disse tre parter stadig væk består, og hvordan står de så i relation til det foreliggende forslag? Ja, de, der aldrig har prøvet at spare, aldrig har vist vilje — selv om de i og for sig havde evnen — til at deltage i opsparing, de bliver ved dette forslag tvunget til at vise sparevilje eller -evne, men de skal dog have 14 000 kr., efter at skatten er betalt; dem har jeg derfor ikke ret megen medlidenhed med. De, der er født til at spare — og dem er vi jo mange af — der foretager en rimelig opsparing, rammes jo ikke særlig hårdt af dette forslag, for enten beløbet står på en konto, der giver 5 pct., eller en konto, der giver 5,5 pct., betyder forskellen dog ikke særlig meget. Men så er der endelig den tredje part, og den har jeg nogen medlidenhed med, det er dem, der er nødt til at spare. Det er måske navnlig de unge, der sidder med en virksomhed, til hvis udvidelse de skal bruge deres penge.

Derfor vil jeg gerne spørge den højtærede finansminister, om vi i hvert fald ikke i udvalget skulle undersøge, om det uden at give for stor administration ville være muligt at give dispensation for disse medborgere, der bevisligt på en fornuftig måde sparer op for at fremme deres bedrift. Jeg nævner det kun, fordi det er en af de ting, jeg gerne vil have undersøgt.

Der er et par ting til, jeg gerne vil have undersøgt i udvalget. Jeg vil spørge finansministeren om grænsen ved 14 000 kroners skalaindkomst i alle tilfælde er helt rigtigt valgt. Der er fornuftige og kyndige folk, som synes, at man burde sætte en anden, lavere, grænse for ikke-forsørgere. Vil dette være muligt, uden at det giver for stor administration? Det er mit bestemte indtryk, at en ikke-forsørger normalt har bedre betingelser for at spare op end en forsørger. Det vil måske også have praktisk betydning, for at finansministeren ikke skal få flere penge, end han har brug for, at sætte procenterne lidt ned.

Jeg må komplimentere finansministeren: jeg synes, det er et ualmindelig velskrevet lovforslag, som det er nemt at finde ud af, og loven vil, så vidt jeg kan se, blive forholdsvis let at administrere.

Om afgiftslovene skal jeg ikke sige meget. Jeg erkender, at med de områder, det drejer sig om, tobak, spiritus, øl og vin, bestemmer den enkelte medborger selv, hvor meget han vil give i skat. Inden for visse grænser er det i hvert fald sådan, at man lever lige lykkeligt uanset forbruget; det er måske endda sådan, at mange mener at kunne leve lykkeligere med et beskedent forbrug, og derfor er jeg ikke betænkelig ved at belægge disse områder med skat.

Jeg har en betænkelighed, der står i forbindelse med afgiftslovforslagene — finansministeren var selv inde på det. Det er restaurationsskatten. Det er ikke nogen hemmelighed, at jeg i en årrække har holdt mange taler om restaurationsskattens uhensigtsmæssighed; den har, så vidt jeg kan se, omtrent alle de fejl, en indirekte afgift kan have. Derfor er jeg betænkelig ved, at man, når man nu forhøjer grundsatsen, derigennem forhøjer restaurationsskatten. Der er ikke tid til at ændre ved det i sommersamlingen, men jeg vil gerne have et løfte om, at der bliver gennemført en ændring i den kommende samling, 1957-58. Det er i virkeligheden en uanstændig form for beskatning over for et enkelt erhverv, der her er tale om; derfor synes jeg, man bør ændre den.

Så er der spørgsmålet om afgifternes indregning i pristallet og om ændring af lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger. Jeg vil sige rent generelt, at mit parti ved flere lejligheder har givet udtryk for den opfattelse, at hvis folketinget gennemfører en lov, der reelt kun har én opgave, nemlig at sænke købeevnen hos den danske befolkning, så er det ikke rationelt at lade denne lovgivning få indflydelse på pristallet; gør man det, må det virke til, at den del af medborgerne, der får deres lønvilkår bestemt efter pristallet, bliver

[Aage Fogh.]
fritaget for at betale, medens de andre kommer til det. Derfor kan vi godtage det princip, der her er gennemført.

Jeg vil gerne sige til den højtærede finansminister, at en ændring af pristallet i almindelighed, f. eks. ved at undlade indregning i pristallet af skatterne, kan man meget vel gennemføre, og det kan måske være psykologisk rigtigt over for dem, der ikke forstår ret meget af det, det drejer sig om. Sandheden med hensyn til pristallet er, at det, der er af afgørende betydning, er ikke, hvordan pristallet beregnes, men hvordan det benyttes. Derfor har jeg ikke noget imod, at vi ved lejlighed går ind i en forhandling om det. Men jeg tror slet ikke, det er dér, hunden ligger begravet.

Vi vil gerne give lovforslagene en velvillig behandling i udvalget og vil gerne se, om der er mulighed for visse ikke særlig gennemgribende ændringer, og så håber vi på, at disse love vil medvirke til at bringe orden i landets valuta i den tid, vi går i møde.

Formanden: Når jeg har henstillet, at forhandlingen foreløbig skulle dreje sig om dagsordenens punkter 2, 3 og 4, skyldes det, at det er tanken at føre forhandlingen om disse lovforslag til ende i indeværende møde, medens debatten om dagsordenens punkt 1, stabiliseringslånsforslaget, vil blive fortsat i formiddagsmødet i morgen.

Tholstrup: Der er folk, der siger, at det er et lidet misundelsesværdigt job, den nye regering går ind til; den skal overtage et fallitbo, hævdes det. Jeg er ikke enig deri. Danmark er ikke noget fattigt land, tværtimod har vi gode betingelser for at skabe en lykkelig og rig tilværelse for landet. Staten er ikke fallit, selv om visse fejldispositioner viser, at det bliver nødvendigt at nedsætte statens forbrug. Jeg skal nøjes med at fremhæve to af de fejldispositioner, som de fire gamle partier i det gamle folketing i fællesskab har ansvaret for, folkepensionsloven, som blev gennemført — mod retsforbundets stemmer — uden at der samtidig blev skaffet dækning for de øgede udgifter, og de alt for store tilsagn om offentlig støtte til boligbyggeriet, takket være en lov, som retsforbundet heller ikke har medansvar for. Vi har gang på gang påvist disse fejl, og når vi i dag går med til at skaffe dækning for de udgifter, som disse love medfører, skyldes det, at vi samtidig får vore synspunkter igennem og vore hovedkrav opfyldt: at de samfundsskabte værdier for fremtiden skal gå i samfundets kasse, og at de arbejdsskabte værdier i større udstrækning beholdes af dem, der frembringer værdierne. Med andre ord, der bliver større orden i den offentlige økonomi.

Vi ønsker ikke tvangsopsparing, fordi vi tror, at staten er bedre til at spare, end folk selv er, tværtimod, men ganske simpelt fordi statens salg af obligationer ikke kan holde trit med statens udlånsvirksomhed. Statsgivne løfter om lån skal jo indfries, og salget af statsobligationer må opretholdes, hvis vi skal undgå store skatteforhøjelser, som ellers var uundgåelige. Altså er vi gået med til at gøre obligationskøb obligatorisk i to år, dog således at der i fremtiden vises en sådan tilbageholdenhed med lånetilsagnene, at der derefter højst kan blive tale om frivilligt salg af obligationer til at klare det, indtil en fuldstændig afvikling af boligstøttelovene har fundet sted. Der er jo en vis mening i, at statens udlån skaffes til veje gennem statsindlån og ikke skal dækkes gennem skatter eller afgifter. Vi mener fortsat, at det bliver billigere at bygge med privat finansiering end med offentlig, og vil arbejde for at nå tilbage til sådanne normale og sunde forhold.

Forudsætningen for tilstedeværelsen af tilstrækkelige private midler er en større opsparing, som igen forudsætter en mere stabil pengeværdi, med andre ord, at vi får standset inflationen, og det er da også det væsentlige i det fællesprogram, den nye regering er blevet enig om. Der er et par små tilløb i de i forgårs fremsatte lovforslag, men det væsentlige bidrag til standsning af inflationen er det kommende forslag om grundstigningsskyld fulgt op af et forslag om fuld grundskyld.

De nu foreliggende lovforslag tager sigte på at overflødiggøre finansministrenes overtræk eller pengeudpumpning, om man vil, og andre forslag går ud på at begrænse den prisstigning, som normalt altid følger skatte- og afgiftsstigninger.

Når man standser inflationen, vil sparevil-

[Tholstrup.]

jen komme af sig selv, men fortsætter inflationen, er det logisk, at lysten til at spare bliver mindre og mindre; så vil de fleste hellere købe i dag end vente til i morgen, hvor alt er blevet dyrere.

Inflationen kommer efter min opfattelse ikke som en virkning af kapløbet mellem løn og priser, men har sin rod i, at der fremkommer falsk købekraft ad forskellige veje, altså en købekraft, som ikke er et resultat af forudgående produktion.

Når finansministeren en gang imellem tvinges til at trække over på sin konto, fordi skatteindbetalingerne ikke følger med hans udbetalinger, virker overtrækket på samme måde, som når man poster vand i mælken; der bliver flere penge, uden at der samtidig bliver flere varer, hvorfor de enkelte pengeenheder kan købe mindre. Det går ud over folk, som har deres formue anbragt i papirværdier, selvpensionisterne og de såkaldt små sparere, i modsætning til de folk, som har deres formue anbragt i realværdier. Ja, det er ligefrem sådan, at de formueejere, som samtidig har stor gæld, får reduceret deres gæld takket være inflationen. Finansministeren får ved overtræk øjeblikkelig dækning, men forøger samtidig sin gæld tilsvarende, hvilket med andre ord vil sige, at det, som selvpensionisterne og de små sparere giver afkald på, ikke bliver til gavn for statens kasse i det lange løb, men til fordel for en anden gruppe af medborgere. Inflationen har sine tabere og sine vindere, og gevinsten for nogle heldige er nøjagtig lige så stor som tabet for nogle andre, uheldige.

Blandt de mange protester i de borgerlige blade savner man selvpensionisternes og de små spareres klager over inflationen, som stadig udhuler disse menneskers købekraft, og man savner også forargelsen over, at det virkelig er muligt gennem inflationen at skabe sig tilsvarende formuer. Fortsat inflation er alternativ til det, vi nu gennemfører, og resultatet af den tidligere med støtte fra alle de gamle partier førte politik. Vi er gået med til dækningslovene med netop det formål, at disse overtræk kan undgås.

Men der er en anden og meget større inflationskilde, og det er den, der opstår ved grundværdistigninger. Grundværdistigninger fremkommer uafbrudt, fordi der stadig bliver flere og flere mennesker, der skal skaffes bo- og virkeplads til. Samtidig trækker grundværdistigningen andre kapitalgoder med sig. Under inflationen stiger bygningerne også i værdi, selv om de slides og forældes, men der er den forskel, at et forceret byggeri kan hæmme eller standse værdistigningen på bygninger. Dette er ikke tilfældet med jord. Det er også karakteristisk, at jordværdien siden krigen er steget dobbelt så meget som priserne. Det er derfor fejlagtigt, når nogle påstår, at jorden stiger, fordi pengene falder. Det er omvendt. Jordværdistigningen nærmer sig et par millioner kroner om dagen, og i nogenlunde samme tempo udstedes der pantebreve, som går ud i den almindelige omsætning mellem de øvrige papirværdier, og således øges papirværdiernes mængde uden tilsvarende forøgelse af realværdiernes mængde. Disse pantebreve, som er et forskud på betaling for kommende produktion mange år fremover, kan bruges som øjeblikkelige betalingsmidler, altså længe før den reelle købekraft opstår. De virker som falske penge på samme måde som overtrækkene i nationalbanken, altså igen som at poste vand i mælken. Normalt opsuges de herved fremkomne falske penge af stigende priser, således at balancen mellem varefrembringelse og køb kommer af sig selv, men i visse tider er pengeudpumpningen så kraftig, at de hjemlige prisstigninger ikke kan følge hurtigt nok med og nå at opsuge de nye penge, og så søger pengene varedækning gennem importstigning og forstyrrer valutabalancen for en tid.

Får vi lukket for den falske købekraft og dermed standset inflationen, bremser vi samtidig overforbrug af valuta. Ægte købekraft fremkommer kun i forbindelse med varefrembringelse, f. eks. eksportvarer til at betale importen med.

Jeg håber, at den voldsomme politiske interesse, som er vakt til live i den senere tid, vil vise sig frugtbar på mange områder, så man får fremkaldt retfærdighedsfølelse og samtidig den berettigede harme over, at der listes 2 mill. kr. om dagen ud af en lang række medborgeres lommer og ned i en betydelig kortere, men heldigere række af medborgeres lommer, og her drejer det sig ikke om penge, som de uheldige senere får tilbage med renter som ved stabiliseringslånet. Der

[Tholstrup.]

er for mig ingen tvivl om, at inflationen vil standse, hvis man standser statens udpumpning af falsk købekraft, og hvis man stopper for privat udpumpning af privat købekraft gennem pantsætning af ny grundværdistigning, der som sagt giver købekraft, længe før den reelle baggrund for købekraft igennem varefrembringelse er til stede.

Den inflation, som kommer til os udefra, vil man kunne befri sig for ved at gå over til fri valutahandel. Det er også et af de mål, vi har sat os, men vejen må gå over ophævelse af konkurrencebegrænsningerne, som i særlig grad indeholdes i told- og vareforsyningslovene. Vi er enige om, at ingen nye restriktioner eller toldforhøjelser kan indføres, men at vi tværtimod vil påbegynde afvikling af bestående.

Når inflationen er standset — måske der vil gå lidt tid, inden det slår igennem, fordi visse inflationsvirkninger først bliver registreret senere, f. eks. ved afslutning af ejendomshandler — så vil renten efter al sandsynlighed gå ned, kravet om dækning for kronesvind vil forsvinde, og rundhåndethed med at betale stor rente, fordi låntagerne i dag regner med at skulle betale pengene tilbage i mindre penge, vil også falde væk, når sparemidlerne bliver rigeligere.

Der kan ikke være mange bemærkninger at knytte til de afgiftslovforslag, som vi nu behandler. De er lige så kedelige — i dobbelt forstand — som de er traditionelle. Retsforbundet er tidligere gået imod nye afgifter, men vi måtte bide i det sure æble, hvis vi ville have vore krav gennemført. Vore talsmænd har gang på gang udtalt, at giftskatterne danner en undtagelse fra vore almindelige synspunkter, men jeg indrømmer, at vi ikke burde blande os i, hvad folk vil bruge deres penge til. Der er blot det kedelige ved det, at de folk, der drikker for meget, bagefter i stærkere grad falder samfundet til byrde end de mere mådeholdende. Jeg tror, vi kan tilskrive de høje spirituspriser en del af æren for, at Danmark stort set er en ædruelig nation, men jeg indrømmer, at dette her smager ikke godt.

Der er dog et lyspunkt, som ikke just fremgår af lovforslaget om spiritusafgifterne. Som finansministeren gav udtryk for i sin fremsættelsestale, har det været overvejet at tage omsætningsafgiften for restaurationer op til en revision allerede nu, men man blev enig om at afvente beretningen fra det nedsatte tekniske udvalg herom og tage sagen op til efteråret og det støttedes også af det ærede medlem hr. Henry L. W. Jensen, så der skulle være mulighed for et bredt flertal. Der har fra flere sider af fremtrædende medlemmer inden for de tre regeringspartier været udtalt ønsket om at få afgiften til staten gjort ens, uanset hvor øl og spiritus blev købt. Det ærede radikale medlem hr. Aage Fogh og jeg har gentagne gange fremhævet den ædruelighedsmæssige betydning heraf. Man vil bl. a. komme smugdrikkeriet til livs. Det ærede medlem hr. Heilesen fra venstre har også vist den tanke interesse, så måske der til efteråret skulle være mulighed for at skabe et bredt flertal for en sådan omlægning. Vi vil i hvert fald fra retsforbundets side arbejde herfor.

Lovforslaget om stabiliseringslånet, det meget omstridte forslag, kan muligvis undergå ændringer under udvalgsbehandlingen, men resultatet må blive nogenlunde det samme samlede beløb for at kunne dække statens indgåede økonomiske forpligtelser.

Der er fremkommet private henvendelser, siden lovforslaget er blevet almindeligt kendt. Jeg vil tillade mig at nævne to af disse, som jeg mener kan påkalde interesse under udvalgsbehandlingen. Den ene går ud på, at stabiliseringslånet burde beregnes af gennemsnittet af 3 års indtægt i stedet for af det sidste års indtægt, men det vil kunne ramme mennesker med nedadgående indtægt, så skal det forslag benyttes, må der i hvert fald være frit valg imellem gennemsnittet af 3 år og det sidste år.

Den anden henvendelse vil jeg mene har stor interesse. Dette forslag går ud på, at folk, der har lån hos staten, f. eks. i deres hus, bør fritages for at deltage i tvangsopsparingen mod at afdrage tilsvarende på deres statslån, og hermed menes naturligvis et ekstra afdrag ud over det fastsatte. Jeg kunne tænke mig, at man koblede et sådant forslag til og så benyttede de indkomne ekstraordinære afdrag, som man jo ikke på forhånd kan beregne, til at nedsætte det andet års stabiliseringslån med, således at de to år blev afkortet. Det ville jo være dejligt, om så mange af de mennesker, der har nydt godt af statens billige boliglån,

[Tholstrup.]
ville afdrage disse ekstraordinært, så vi helt kunne slippe for det andet års stabiliseringslån.

Fra andre sider vil der sikkert også komme ændringsforslag, og vi skal fra vor side vise villighed til et grundigt udvalgsarbejde. Der kan f. eks. være grund til at kigge nærmere på § 8 og finde markedskursen for 5 pct.s obligationer af lignende art i stedet for de her nævnte 70 pct.

Vi kan ikke deltage i den betragtning, at de foreliggende lovforslag skal virke forbrugsbegrænsende i almindelighed eller har til formål at bedre valutastillingen, som man har forsøgt ved tidligere kriseforanstaltninger. Vi er kun gået med til dem for at dække statskassens underskud, som jeg tidligere har nævnt. Vi ser ikke forbrugsbegrænsningen som et mål i sig selv, tværtimod. Det er kun udsigten til større forbrug, der kan fremme folks virkelyst. Vi vil kun standse forbruget, hvor den købekraft, som betinger det, ikke er et resultat af arbejde og varefrembringelse. Anden form for forbrugsbegrænsning er vi ikke interesseret i. Folk må have deres frie vilje til at anvende deres midler, som de vil; men vi er overbevist om, at de reformer, vi går ind for, vil stabilisere kronen og derfor fremme lysten til at spare, for at man senere kan bruge pengene til et mere seriøst forbrug, med andre ord spare pengene til investering. Men det kan efter vor mening kun gøres ved, at der skabes tillid til, at de opsparede midler bevarer deres værdi fremover. Inflationen kan standses, hvis man vil.

Venstres og de konservatives presse har haft meget travlt med deres kritik og prøvet at finde et modsætningsforhold mellem vor valgpropaganda og vor politik. Retsforbundet har før valget påpeget, at overtrækkene må høre op — også i radiotalerne. Det er derfor inkonsekvent, når man vil udlægge den højtærede minister hr. Viggo Starckes udtalelse til B.T. om, at han ikke vidste, det hastede så stærkt med forholdsreglerne, på den måde, at han ikke skulle have vidst, hvor galt det stod til. Det er netop ham og så mig selv, der ved utallige møder har fremhævet, at det af de konservative påståede overskud på statsregnskabet ikke alene ikke eksisterede som frie midler, men at der nærmere manglede 200-300 mill. kr. Driftsbudgettet viser rigtignok 400 mill. kr.s overskud, men anlægsbudgettet kan da ikke holdes udenfor. Staten skal skaffe de penge, som et rundhåndet folketing har bevilget. Tidligere års overtræk er ikke betalt tilbage, men indeværende års overtræk lå 14 dage før valget på ca. 200 mill. kr., og det er glædeligt at konstatere, at dette beløb er tilbagebetalt pr. dato; det er den nye regerings vilje at undgå overtræk i fremtiden og dermed undgå overforbrug af valuta.

I visse blade har der været opfordringer til skatteprotest. Det havde været bedre, om disse blade havde protesteret, da man med venstres og de konservatives tilslutning vedtog de love, som har nødvendiggjort de nuværende indgreb. (*Sønderup:* Hvilke love?). Der er folkepensionsloven, og der er boligstøtteloven. Dem har man stemt for. Om det er stemmekøbspolitik, eller hvad grunden er, ved jeg ikke, men nu skal regningen betales. Jeg håber at finde de to partier på den nye front i fremtiden. Jeg håber også, at oppositionen vil indse, at standsning af inflationen og den deraf følgende stigning i omkostningsniveauet er det vigtigste i dagens politik.

Vi håber, at den enorme politiske interesse vil holde sig, og at bladene, hver gang der bliver tale om nye udgifter, vil holde borgerne for øje, at nye udgifter medfører senere nye skatter, således at protesterne kan komme i tide, ikke efter at pengene er bevilget og delvis forbrugt. Det skinner igennem mange af disse protestindlæg, at folk endnu ikke er klar over, at det drejer sig om at dække et underskud; således skrev Berlingske Tidende i sin leder den 30. maj:

> „Der er kun én vej ud af dette uføre. Skal skatter og afgifter være andet end en kortvarig hjælp, må de beløb, der kommer ind, båndlægges. De må trækkes ud af forbruget og nedkules forsvarligt i nationalbanken. Ellers kan vi om kort tid begynde forfra med nye kriseforanstaltninger."

Den 30. maj var det altså endnu ikke gået op for Berlingske Tidendes redaktion, at pengene skal bruges til at dække kasseunderskuddet med. Senere har Berlingske Tidende bragt en stor artikel, som nærmer sig sandheden om det virkelige forhold,

[Tholstrup.]

men det er, ligesom en lang række borgere, der protesterer, ikke har læst den pågældende artikel. Så sent som den 11. juni refererede B.T. et møde i Danmarks Lejerforbund, hvor den tidligere radikale folketingsmand Valdemar Sørensen foreslog at anvende de 400 mill. kr. fra stabiliseringslånet til nyt boligbyggeri, og formanden for Lejerforbundet, en kendt socialdemokrat, Hans Andersen, takkede for den gode idé:

„Det skal vi huske at tage med i vor argumentation, sagde han. Det er en anvendelsesmulighed, vi ikke må være blinde for, selv om vi på den anden side må vide, at staten skal investere på mange områder.

Hvis regeringen skulle beslutte at anvende de 400 mill. kr. fra tvangsopsparingen til boligbyggeriet, vil man netop opnå at få dækning for et beløb af den størrelse, som man i øjeblikket står og mangler, fordi det har vist sig meget vanskeligt at skaffe pengene ved salg af statsobligationer."

Det er altså i vide kredse, den opfattelse stadig væk er gældende, at statens overskud betyder, at staten har flere penge, end den har brug for. Det kan derfor være nødvendigt at gentage, at selv om der er et driftsmæssigt overskud, dækker de nuværende skatter ikke statens udgifter, fordi staten har sit eget storbyggeri og samtidig har givet tilsagn om umådelig store lån til privat byggeri. Lejerforbundet må derfor bedrøves med, at der allerede før valget var disponeret over de 400 mill. kr.

Skatteborgerforeningen har sendt regeringen og folketinget en henvendelse, og heri skrives:

„Det fastslås, at tvangsopsparingen alene skal tjene til investeringer, fortrinsvis i bestående eller nystartede virksomheder, der er i stand til at eksportere.

Midlerne indgår i en af sparerne ejet fond, der bestyres af repræsentanter for vort erhvervsliv, og det er denne bestyrelses opgave at investere midlerne som aktier i eller udlån til sunde virksomheder til udvidelse af disses produktions- og eksportkapacitet."

Altså, de er lige så vildførte som alle de andre. En hvilken som helst regering ville i dag stå over for nøjagtig det samme, nemlig at skulle skaffe 300-400 mill. kr. på en eller anden måde. Borgerne var ikke sluppet billigere under en anden regering, men måske fordelingen havde været anderledes. Stabiliseringslånet har dog efter vor mening den fordel, at borgerne får deres penge tilbage med renter; kursen vil måske ikke være helt pari, men med den politik, vi nu vil gennemføre, kan det godt være, at 5 pct.s forrentning bliver en fin forrentning i løbet af et meget kort åremål. Jeg kan i den anledning oplyse for dem, der ikke har fået tid til at læse avisen i dag, at obligationskurserne er steget ½ eller ¼ point i går og er steget yderligere i dag. (*Weikop* og *Sønderup:* Hvorfor?). Fordi der er tillid til de forslag, der er kommet frem. Det lader nemlig til, at de folk, som virkelig kan regne, de økonomiske eksperter fra forsikringsselskaber og banker, som skal finde ud af, hvornår de skal købe obligationer, forstår, hvad vej det går. Derfor køber de obligationer nu, for de ved, at nu vil de stige.

Vi ved meget lidt om, hvilke forholdsregler venstre og de konservative har tænkt sig. Vi har nok hørt lidt om det i dag, men vi har også læst lidt om, hvilke forslag der er kommet fra forskellig side. Der er ingen grænser for, hvor meget de forskellige indsendere i bladene vil lægge afgift på. Men det gælder ikke alene tilfældige indsendere. Formanden for Provinshandelskammeret — han er vistnok konservativ — går ind for en almindelig omsætningsskat, og i samme møde, hvori han udtalte dette, fremhævede det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen omsætningsskat og toldforhøjelser som mulige, idet han omtalte et forslag fra to professorer, som har stærk tilknytning til venstre. Den ene var professor Nyboe Andersen, som har været nævnt som ministeremne i en

[Tholstrup.]

eventuel venstre og konservativ-regering, og som har talt om midlertidige importafgifter; den anden var professor Jørgen Pedersen, tidligere venstrekandidat, som har luftet en tanke om en 10 pct.s valutaafgift, hvilket reelt betyder 10 pct.s devaluering af kronen. I tirsdags skrev det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen i Dagens Nyheder:

„Den mest rationelle metode ville være en midlertidig importafgift bredt fordelt over de fleste varer undtagen råstoffer og afviklet igen over en kort årrække."

Alle disse tre forslag ville medføre et stigende omkostningsniveau, en fortsat inflation, hvorved man yderligere ville forringe kronens værdi og dermed selvpensionisternes og de små spareres vilkår; løn- og prisskruen ville sættes i gang med det sikre resultat, at endnu færre ville spare og endnu færre midler blev stillet til rådighed for investering.

Til dagens debat har jeg kun nogle ganske få bemærkninger. Det ærede medlem hr. Axel Kristensen hævdede, at stabiliseringslånet ville gå ud over de små virksomheder, som måske senere skal blive store. Jeg indrømmer, at lånet rammer både hårdt og mange, men ansvaret må sandelig lægges på dem, der har bevilget de udgifter, der nødvendiggjorde disse foranstaltninger. Men det, vi foreslår, en grundskyldslovgivning, som bliver resultatet af det nye samarbejde, vil til gengæld åbne mulighed for, at mange nye virksomheder kan etableres med mindre startkapital end under de nuværende samfundsforhold, altså at mange flere får en chance for at få selvstændig virksomhed, og det anser vi for et meget væsentligt fremskridt, som vil forøge produktionen.

Endvidere sagde det ærede medlem, at den deponeringsordning, som han foreslog, ville kunne ske uden beslaglæggelse af produktiv kapital. Jeg vil gerne spørge: hvad er forskellen på den kapital, importørerne indbetaler i deponeringsfonds, og den, der skal anbringes i statsobligationer? Hvad hjælper det over for det kassemæssige underskud? Hvorfra vil venstre skaffe dækning for disse manglende 300-400 mill. kr.? Det er vel ikke meningen, vi skal have begge dele, både deponeringsordningen og så nogle afgifter, som kan give disse penge?

Det ærede medlem hr. Aksel Møller kritiserede vor valgpropaganda — men hvad med de konservatives egen valgpropaganda, overskuddet, som der blev kørt rundt med lige til den sidste dag før valget, idet man fortalte, at staten slet ikke behøvede at opkræve de sidste 400 mill. kr? Enten må dette betegnes som uvidenhed eller også som bevidst vildledende. At opfattelsen lever endnu i befolkningen, kan ses i Berlingske Aftenavis; det er derfor, de mange protester kommer. Det ærede medlem sagde, at han aldrig havde set et sådant røre om det politiske liv som i disse dage. Det glæder jeg mig faktisk over. Det var rart, om der i befolkningen ville komme en voksende politisk interesse, så man i større grad deltog i det politiske liv, således som man har gjort i det sidste par dage. Det ville nemlig give mulighed for kritik på de rigtige tidspunkter.

Det ærede medlem hr. Aksel Møller udtalte endvidere, at nu var man i færd med at høste det, man havde sået. Ja, men hvem såede vinden, den milde brise af folkepension, den milde brise af tilskud til mangt og meget til mange, lån til byggeri o. s. v.? Deltog det ærede medlem hr. Aksel Møller ikke heri? Hvem skal nu høste stormen af protester fra de konservative vælgere mod regningen for alt det dejlige, der nu skal betales? Retsforbundet, som stemte imod den glade uddeling, skal tage imod denne storm. Det er blevet vor lod at tage kløene for andres synder, også de konservatives. Vi gør det i bevidstheden om, at efter at der er gjort rent bord, efter at de gamle regninger er blevet betalt, tager vi fat på at bringe orden i den offentlige økonomi.

Det ærede medlem hr. Aksel Møller spurgte, hvad det var, den højtærede indenrigsminister hr. Søren Olesen ville skabe enighed om: var det om at pålægge befolkningen større byrder? Må jeg spørge, hvem har det ærede medlem hr. Aksel Møller ellers tænkt sig skulle betale for det kasseunderskud, som han selv har medansvaret for? Kan det blive andre end den danske befolkning? Retsforbundet vil ikke være med til, at de inflationsramte fortsat skal betale for politiske fejltagelser.

Alfred Jensen: Jeg skal ikke begynde at fremsætte mit partis økonomiske synspunkter. Det er ikke nødvendigt i dag, hvor vort partis formand, det ærede medlem hr. Aksel Larsen, allerede har redegjort for vor opfattelse af situationen. Han har i denne redegørelse også afvist de foranstaltninger, der her foreslås, herunder de tre lovforslag, der nu er til særbehandling. Han har fremhævet, at vi har den opfattelse, at det er andre foranstaltninger, der skal til for at klare de vanskeligheder, som vort land og folk står over for. Jeg tror, at den opfattelse deles i vide kredse her i landet og er baggrunden for den utilfredshed, det politiske røre, der har været i de seneste dage. Derfor tror jeg heller ikke, at ordføreren for socialdemokratiet, det ærede medlem hr. Peter Nielsen har ret, når han siger, at forbrugerne vil se med forståelse på disse forhøjelser. Jeg tror tværtimod, at forbrugerne ikke vil se med forståelse på dem.

Jeg er enig i, at det er ret uheldigt, at man den ene gang efter den anden søger at ramme bestemte erhverv, enten det nu er gennem rentepolitikken eller gennem afgifter. Vi har før set, hvordan forhøjede afgifter på tobaksvarer har medført arbejdsløshed i cigarmagerfaget. Man må håbe, at det ikke går så galt denne gang; men det er klart, at disse fag vil blive ramt som følge af de forhøjelser, der her foreslås.

Når jeg tager ordet her, er det ikke for at gennemgå lovforslagene i enkeltheder eller for at redegøre for vor stilling, men for at fremsætte nogle supplerende bemærkninger til de udtalelser, det ærede medlem hr. Aksel Larsen allerede har fremsat angående særpristallet.

Dette særpristal er ikke blevet modtaget og kan ikke blive modtaget med nogen særlig glæde, og jeg vil tro, at det for mange kommer som en stor overraskelse, at man skal stilles over for noget sådant. I den sidste del af valgkampen blev det fra storebror i regeringsfløjen slået fast, at det var de store indtægter, der nu skulle holde for, og det kunne kun forstås på den måde, at almindelige arbejderindtægter ikke skulle rammes efter valget.

I denne forbindelse må man også tænke på den diskussion, vi har haft her i folketinget om sparebeviserne. Det var foreslået, at ordningen med sparebeviserne skulle forlænges. Som bekendt blev forslaget taget ud af udskrivningsloven mod finansministerens ønske; han sagde, at han var meget utilbøjelig til at være med til at forringe arbejdernes overenskomstmæssige forhold midt i overenskomstperioden. På denne baggrund er det vel ikke underligt, at man ikke havde ventet, at der netop ville blive sat ind her med et særpristal og med foranstaltninger, som betyder, at sparebeviserne bortfalder.

Jeg ved meget vel, at der er kredse, der tillægger disse sparebeviser ringe værdi, faktisk vurderer dem til lig nul, men der må vel have været nogen mening i det, når den højtærede finansminister ikke ville give slip på sparebeviserne. Der må vel være nogen, der lægger vægt på, at der bliver givet en erstatning for den forbrugsbegrænsning, der blev gennemført som følge af de foranstaltninger, der blev lovgivet om for et par år siden. Men når man vurderer sparebeviserne, må man imidlertid gøre sig klart, at der til denne ordning var knyttet en tilskudsordning, som gik ud på, at de, der havde skattepligtige indkomster på under 4 000 kr., fik udbetalt et beløb på 40 kr. for forsørgere og 20 kr. for ikke-forsørgere. Vi så, at sparebevisforslaget blev udtaget af udskrivningsloven, og dermed var det faktisk fastslået, at de forhøjelser af prisniveauet, som disse afgifter medførte, skulle indregnes i pristallet og være med til at bestemme, hvor stor en dyrtidsregulering ikke alene arbejdere og tjenestemænd, men også folkepensionister skulle have. Det, vi nu står over for, er i virkeligheden ikke alene, at sparebeviserne afskaffes, men også at de mange folkepensionister — og det er en temmelig stor gruppe — og personer, der indtægtsmæssigt er ligestillet med dem, ikke får udbetalt de 40 og 20 kr., som var hjemlet ved denne ordning. Det må man tage i betragtning, når der er utilfredshed med det, der her foreslås.

Når nu sparebeviserne opgives — og der er nogle, der græder med tørre tårer derover — skal man ikke se bort fra, at der herudover lægges yderligere udgifter på forbrugerne, som heller ikke indgår i det lønregulerende pristal; de er som bekendt anslået til 1½ point, og det vil sige, at alle, der får deres indtægter reguleret i henhold til statistisk departements pristal, kommer til at undvære en portion dyrtidstillæg. Når

[Alfred Jensen.]

alt kommer til alt, er det vel i og for sig det centrale i det foreliggende kompleks af lovforslag, at de store, brede masser af arbejdere, tjenestemænd, funktionærer og pensionister, enten det nu er pensionister fra statens tjeneste eller folkepensionister, skal berøves en portion dyrtidstillæg.

Det ærede medlem hr. Per Hækkerup gav, forekommer det mig, ganske godt udtryk for, at det er denne gruppe af befolkningen, der rammes særlig hårdt. Han nævnte et eksempel med en erhvervsdrivende, der havde klaget sin nød, og kom med beregninger, der viste, at erhvervsdrivende, der har folk i deres brød i det omfang, der her var tale om, ikke lider noget tab, men tværtimod bliver holdt skadesløse gennem de forskellige andre lovforslag, der er fremsat, og som vi må regne med bliver gennemført i løbet af de nærmeste dage. Det er ting, som jeg synes man må holde sig for øje, når man ser på de foreliggende lovforslag.

Jeg overser naturligvis ikke, at der i befolkningen er adskillige, der ikke henregnes til lønmodtagere og heller ikke hører til pensionisternes kreds, men som deler kår og stilling i samfundet med lønmodtagerne og derfor også kommer til at lide under virkningerne af de fremsatte forslag, når de engang bliver gennemført. Men det bortforklarer ikke, at de store erhvervsdrivende slipper så nogenlunde tåleligt igennem, ja, at de faktisk, hvis lovforslagene gennemføres, bliver bedre stillet, end de var forud, og jeg ser ikke i lovforslaget, om skærpet kontrol med skatteudskrivningen er nogen garanti for, at de, der slider og slæber her i landet, kommer til at slippe billigere i skat. Jeg frygter for, at de indføjede kontrolbestemmelser tværtimod også vil blive anvendt over for lønmodtagere og småkårsfolk, således at disse vil komme til at betale endnu mere til statskassen og kommunekassen, end de gør i øjeblikket.

De nedskæringer, der her er tale om, har været begrundet med, at forbruget skal ned, og jeg vil gerne understrege, hvad man den ene gang efter den anden har fremhævet fra Dansk Arbejdsmands Forbunds side: at danske arbejderes forbrug ikke er for stort. Skulle man endelig sige noget om forbruget, måtte det være, at det trænger til at blive hævet — herom vidner også de indtægter, som bl. a. landets arbejdsmænd har. Jeg synes også, man skal gøre sig klart, at de store grupper af arbejdere, som man her pålægger nye afgifter, har betalt, både på den ene og den anden måde, til samfundet.

Det ærede medlem hr. Tholstrup talte før om, at de arbejdsskabte værdier i større udstrækning skulle gå i lommerne på dem, der arbejder. Ja men det har man så sandelig forhindret ganske godt i de senere år. Arbejderne har ikke fået andel i den skete produktivitetsforøgelse, og hertil kommer, at den inflatoriske udvikling, der er foregået, har ramt lønmodtagerne ganske eftertrykkeligt. Man kan tale om, at de, der får deres indtægter reguleret efter pristallet, er privilegerede, har en særlig god stilling, men det er dog en kendsgerning, at reguleringerne kommer bagefter, og hvis man studerer tallene, vil man se, at lønmodtagerne — og det gælder også dem, der er ligestillet med disse — i 2 år på grund af udviklingen i priserne faktisk stadig har haft 10-12 points udækket, det vil sige, at de mangler 2 portioners dyrtidstillæg i at have fået betaling for den indsats, de har øvet i samfundet i henhold til de indgåede overenskomster og den gældende lovgivning.

Når man tager dette i betragtning, er det urimeligt at fare frem med foranstaltninger af denne art, som jo sigter efter at ramme dem, der arbejder for det daglige brød, dem, der er lønmodtagere. Der har været talt om, at pristallet skulle udregnes på et andet grundlag, og om, at skatterne skulle holdes uden for pristallet. Hvis man holdt de direkte skatter uden for pristallet, så ved man, hvad der ville ske; så ville pristallet hjemle ret til større reguleringstillæg end det, lønmodtagerne har fået — det er en kendsgerning. Og udregninger, der blev foretaget for nogle år siden, viste også, at hvis man tog visse spiritus- og tobaksafgifter ud, ville det også give hjemmel for yderligere reguleringstillæg. Jeg formoder ikke, at det, regeringen er ude efter, er, at lønningerne skulle stige; hvis det er tilfældet, kunne man jo nok klare det på anden måde. Det, man har bestræbt sig på, har været at skære forbruget og lønningerne ned, og når man nu har under overvejelse at ændre pristalsberegningen, må dette vel sigte mod at nå frem til en form for regulering af lønninger, hvor nye

[Alfred Jensen.]

skatter, eller jeg må vist heller sige skattestigninger, direkte eller indirekte, ikke skal få indflydelse på lønningerne; for det er det, det drejer sig om. Det, vi lovgiver om, er, at udgiftsforøgelser, som vi gennemfører, ikke skal få indflydelse på pristallet. Det er muligt, at man kan få held til at lave en ordning, hvorefter man holder forbrugsafgifter og indirekte skatter i det hele taget samt direkte skatter uden for pristallet; men tror man da, at man derved vil skabe ro om pristallet? Jeg tror, man vil komme til at erkende, at man tog storligen fejl, og at krav alligevel vil blive rejst fra arbejderside om dækning for den forringelse af levevilkårene, som folketinget gennemfører ved at forhøje skatter og forbrugsafgifter.

Jeg har i et enkelt blad set bemærkninger om, at det var værst for tjenestemændene, hvis man tog skatterne ud; arbejdernes position var ikke slet så dårlig, idet de havde mulighed for at få indtægterne reguleret ved overenskomstfornyelser. Det er meget rart at læse en sådan artikel og se, at der findes sådanne muligheder; men man skal dog ikke overse, at rent praktisk har mulighederne for, at arbejderne kunne få dækning for de skatte- og udgiftsforøgelser, som man ad lovgivningens vej har påført dem, ikke været til stede.

Havde det været tilfældet, skulle samtlige arbejdere under de sidste overenskomstforhandlinger have fået dækning for de skatteforøgelser og prisstigninger, der havde fundet sted. Men det fik de ikke ved forligsforslaget, og derfor blev det afvist; det var jo ikke blevet overenskomst, hvis man ikke havde ophøjet det til lov. Det er klart, at hermed er det fastslået, at arbejdernes muligheder for at få dækning for skattestigninger, hvis disse holdes uden for pristallet, er såre ringe, når det er folketinget, der skal bestemme lønniveauet, når arbejderne ikke har mulighed for at føre forhandlinger og føre kampen igennem, indtil de opnår en tilfredsstillende løsning.

Det, vi står over for nu, er faktisk, at man forringer de love, som er vedtaget. Man forringer lønningsloven, tjenestemandsloven; man forringer loven om folkepension ved, at man forringer pristalsordningen, og man forringer faktisk også den lov, som blev vedtaget, da forligsforslaget blev ophøjet til lov i fjor.

Det er ikke første gang, det er sket. Der skete også en forringelse, da man greb ind i de lærlingeaftaler, der fandtes i overenskomsterne. Man kan være enig eller uenig i de aftaler, der fandtes, men det er en kendsgerning, at man først fastslog, at de gældende overenskomster med de ændringer, forligsmanden havde foreslået, skulle gælde to år fremefter, og derefter greb man alligevel ind; og nu griber man ind igen. Det er klart, at med sådanne foranstaltninger kan man ikke skabe tilfredshed. Det, man kan forlange, er, at man fører en politik, så der bliver stabilitet i priserne, så det, der er foreskrevet i love og overenskomster, kan overholdes, så folk ved, hvad de har at regne med. Vi afviser altså de foreliggende lovforslag og vil forbeholde os at stille de ændringsforslag, vi finder fornødne, når forslagene efter udvalgsbehandlingen kommer tilbage til anden behandling her i tinget.

Finansministeren *(Kampmann)*: Jeg skal i dag holde mig til de lovforslag, som omhandler afgiftsforhøjelser og forbrugsbegrænsende foranstaltninger, og vente til i morgen med at fremsætte nogle bemærkninger til stabiliseringslovforslaget og nogle kommentarer til den økonomiske situation. Jeg lagde nok mærke til, at de ærede medlemmer hr. Henry L. W. Jensen og hr. Weikop også følte trang til at udtale sig om økonomien i forbindelse med afgiftslovforslagene. Jeg synes ikke, der blev føjet meget nyt til det, som er sagt af de to partiers ordførere tidligere på dagen.

Flere af de ærede ordførere har været inde på spørgsmålet, om provenuet også kunne holde, om omsætningen ville være uforandret, og det ærede medlem hr. Weikop anførte, at brancherne så pessimistisk herpå. Ja, det gør brancherne jo altid. Vi ser lidt mere optimistisk på det, og så må fremtiden dømme os imellem. Det går ofte sådan, at rent øjeblikkelig kommer der en vis nedgang, og senere retter det sig op.

Det ærede medlem hr. Henry L. W. Jensen fremsatte en lang række bemærkninger om administrationen af disse love. Jeg må sige, at jeg forstod ikke så meget af det,

[Finansministeren.]
det ærede medlem fremførte. Heri ligger ikke, at det ikke kunne være rigtigt, hvad det ærede medlem sagde. Jeg må dog have lov at gøre den bemærkning, når det ærede medlem talte om toldboden, at de fleste af disse forbrugsafgifter administreres af forbrugsinspektoraterne og har ikke meget med toldboden at gøre. Men jeg vil gerne høre i udvalget, om det ærede medlem har praktiske forslag at anvise.

Det ærede medlem hr. Weikop undrede sig noget over, at sparebeviserne havde betydet 5 points i detailpristallet, mens afgifterne her kun betød 3½ point. Det kommer simpelt hen af, at da sparebevisernes størrelse blev fastsat, var der indbefattet en omsætningsafgift på fodtøj, og havde den været taget med, havde tallet ligget nær de 5 points. Fodtøjet gled ud, mens sparebevisernes beløb blev stående uforandret. Det er den simple forklaring på dette.

Flere ærede ordførere, særlig det ærede medlem hr. Aage Fogh og det ærede medlem hr. Tholstrup, har været inde på restaurationsomsætningsafgiften. Jeg fremsatte også en bemærkning herom i forgårs. Jeg må gøre opmærksom på, at jeg ikke har udstedt noget løfte om, at vi kan løse dette spørgsmål til oktober; jeg har bare erklæret mig enig i, at vi må se på spørgsmålet, når det tekniske udvalg får afgivet sin beretning. Jeg hører til dem, der mener, at løsningen skal ske successivt og ikke på én gang. Vi er altså enige om et vist mål, omend måske uenige om det tempo, sagens løsning skal foregå i, men vi har dog altså et forhandlingsgrundlag til den tid.

Det ærede medlem hr. Alfred Jensen benyttede meget af sin taletid til at omtale pristalsreguleringen. Nu har man fra kommunistisk side i Land og Folk gentagne gange sagt, at det var to dyrtidstillægsportioner, der faldt ud på grund af denne lovgivning. Det er som bekendt én portion. Det ærede medlem mente, at når den tanke var fremsat, at skatterne skulle holdes uden for pristallet, så var det, fordi man ville forhindre lønningerne i at stige. Jeg gjorde udtrykkelig i forgårs opmærksom på, at det ikke var den tanke, jeg havde. Jeg ville simpelt hen gerne undgå den diskussion, der har været omkring pristallet; efter mit skøn har det været en meget misforstået diskussion, men derfor var det alligevel rart at undgå den.

Jeg takker det flertal, der har tilsluttet sig gennemførelsen af disse afgiftslovforslag. Jeg tror, at erhvervene, når disse lovforslag nu skal gennemføres, gerne ser, at de gennemføres så hurtigt som muligt. Jeg håber, at vi gennem udvalgsarbejdet i aften kan nå frem til at afgive betænkning, således at vi kan få lovforslagene gennemført i morgen.

Henry L. W. Jensen: Jeg vil gerne over for den højtærede formand beklage, at jeg i mit indlæg om afgiftslovene glemte at gøre opmærksom på, at mine citater var taget fra Folketingstidende 1954-55, sp. 2769-70 og sp. 2784.

Weikop: Jeg har deltaget i mange debatter med det ærede medlem hr. Tholstrup, men jeg ved ikke rigtig, hvad jeg skal sammenligne det ærede medlem med i dag, måske nærmest med ... ja, det er ikke noget odiøst, men med en dreng, der har fået en rød ballon, som han ikke rigtig ved hvad han skal gøre ved; det var, ligesom gassen fuldstændig var gået af det ærede medlem hr. Tholstrup, for det er første gang under de diskussioner, jeg har haft med det ærede medlem, at han overhovedet ikke har svaret på det, der blev spurgt om, ja, at det ærede medlem i dag i det hele taget ikke svarede på den kritik, der blev rettet imod ham og hans parti.

Der var imidlertid én ting, der stod helt klart i det ærede medlem hr. Tholstrups indlæg, og det var dette, at nu ville retsforbundet gerne være med til skatter og afgifter, for nu havde man fået sikkerhed for at kunne inddrage de samfundsskabte værdier. Dette vil kort og godt sige, at vejen til inddragelsen af de samfundsskabte værdier efter retsforbundets mening nu går over store afgifter og store skatter. Det vil det ærede medlem hr. Tholstrup nu være med til, og han begynder med at stemme for 100 mill. kr. nye afgifter, til trods for at han aldrig nogen sinde har været til at formå til at stemme for afgifter, ja, så vidt jeg ved, har retsforbundet end ikke stemt for finansloven, end ikke stemt for indtægter eller udgifter eller skatter til fordel for sociale formål. Men nu ved retsstatens tilhængere, at nu skal de have skatter og

[Weikop.]

afgifter en masse, og begynder i dag med 100 mill. kr. for at nå deres mål. Jeg synes, dette er ganske interessant.

Det ærede medlem hr. Tholstrup sprang over med samlede ben vedrørende tøjskatten. Ja, det kan man jo godt gøre, men må jeg ikke have lov til at minde det ærede medlem om, hvad den højtærede minister hr. Viggo Starcke sagde under åbningsdebatten i oktober. Det er at læse i Folketingstidende 1956-57, 1. samling, sp. 171. Dér siger den højtærede minister hr. Viggo Starcke, dengang det ærede medlem hr. Viggo Starcke:

„Den lede tøjskat og den høje tekstiltold har gjort tøjet så dyrt, at mange mennesker — i hvert fald skrædderne — er ved at blive ruineret. .... Det skal ikke blive glemt, at det var socialdemokraterne og det radikale venstre og det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen, som gennemførte denne udemokratiske og arbejderfjendtlige politik, der på forhånd opslugte hele lønstigningen fra i foråret."

Det var derfor, jeg i mit første indlæg tillod mig at minde det ærede medlem hr. Tholstrup om, at han — eller hans parti — umiddelbart før valget fremsatte et forslag om aftrapning af tøjskatten, formentlig på linje med de udtalelser, som den højtærede minister havde fremsat om tøjskatten i sin tid. Jeg synes nok, at det er værd at gøre disse bemærkninger.

Det forekommer mig, at den højtærede finansminister sagde, at jeg var kommet ind på andre økonomiske betragtninger. Det forekommer mig, at jeg har holdt mig ret nøje til de foreliggende lovforslag.

Det ærede medlem hr. Tholstrup sagde, at nu var hans parti gået med i regeringen, fordi nu var de gamle regninger betalt. Nej, det er de ikke. Det ærede medlem hr. Tholstrup ved udmærket godt, at de regninger, som skal betales i dag, skyldes det valutaunderskud, der er skabt under den forrige regering.

Med hensyn til restaurationsskatten, som er bragt ind i debatten både af det ærede medlem hr. Aage Fogh og den højtærede finansminister, og hvor det var, ligesom der blev givet nogle løfter, vil jeg gerne for mit vedkommende sige, at jeg altid har fundet, at restaurationsskatten i den form, den har nu, har virket lidt uheldigt; men jeg vil rigtignok fremhæve, at den forhøjelse, der her sker på øl og vin, egentlig ikke er befordrende for at skabe bedre forhold for restaurationsbranchen, for når man vil have det samme provenu, som man har haft hidtil, må resultatet blive, at hvis man nedsætter det ene sted, må man forhøje det andet sted. Jeg tror, at det ærede medlem hr. Tholstrup, der drog veksler på fremtiden, også skal tænke lidt herpå. Vi vil gerne medvirke her, men ligefrem at give løfter, havde jeg nær sagt, over for en stor branche i dag tror jeg nok man skal være varsom med.

Endnu en lille bemærkning vil jeg gerne gøre til den højtærede finansminister. Ministeren sagde, at når pristalsvirkningen blev på 3½ point, medens man tidligere regnede med 5, skyldes det, at man oprindelig havde indregnet fodtøjet i sparebevisbeløbet. Jeg tør ikke bestride, at det er gået sådan til, men det lyder mærkværdigt. Jeg spørger: er det fodtøjet alene? For så vidt jeg husker, var det således, at man dengang regnede tekstilafgiften til 240 mill. kr., og de samlede beviser var på 328 mill. kr., og dertil kom de kontante ydelser. Det undrer mig derfor lidt, hvis det virkelig skulle have drejet sig om 100 mill. kr. for fodtøjet. (*Finansministeren* [Kampmann]: 30 mill. kr.!) Ja, så kan det ikke være rigtigt, at det kun var fodtøjet; der må have været andre ting med, men dette er kun en detalje, og det kan vi få at vide på anden måde.

Vort standpunkt til disse lovforslag er ikke ændret ved denne debat. Vi kan ikke stemme for dem.

Tholstrup: Det ærede medlem hr. Weikop sagde, at pengene skal bruges til at dække valutaunderskuddet med. Det ærede medlem må ikke have hørt godt efter, da jeg havde ordet før og fremhævede, at pengene skal bruges til at dække statens kasseunderskud med. Når staten giver et tilsagn til boligbyggeri og andet på 800 mill. kr. og kun har 400 mill. kr. i overskud i sin kasse, så må man ud at hente de 400 mill. kr. et andet sted. Som jeg har sagt tidligere herfra, drejer det sig jo om love, som det ærede medlem har været med til at stemme for. Det ærede medlem er skyld i, at der

[Tholstrup.]
er dette kasseunderskud. Regningen skal betales, og vi vil gerne have gjort rent bord, inden vi tager fat på at bringe orden i den offentlige økonomi.

Der er her tale om regningen for alle de synder, som det ærede medlem har været med til at begå, og ikke for de synder, vi har begået. Vi har stemt imod disse love. Vi har tidligere nægtet at deltage i lovgivningen om afgifter, fordi vi først og fremmest har ønsket, at man inddrog de samfundsskabte værdier, de samfundsskabte midler. Vi har sagt, at så længe man ikke tager de penge, som samfundet selv skaber, er der ingen mening i at gå til at tage noget, som folk skaber ved deres arbejde. Men nu har vi fået vished for, at man vil inddrage de samfundsskabte værdier, og med denne vished om, at man nu vil tage fat i den rigtige ende, vil vi selvfølgelig være med. Det er da klart; vi er ved at få vore forslag gennemført, og så er det klart, at vi vil deltage i det andet. Vi gør det med glæde, fordi vi gerne vil gøre rent bord.

(Kort bemærkning).

Weikop: Det var en ganske interessant og afgørende oplysning, det ærede medlem hr. Tholstrup gav her; det vil sige, at retsforbundet, da det gik ind i regeringen, har fået garanti for, at de samfundsskabte værdier skal inddrages, for det er forudsætningen for, at det ærede medlem hr. Tholstrup i dag vil stemme for nye afgifter på 100 mill. kr. og lade tekstilafgifter på 250 mill. kr. løbe videre. Det vil sige, at det ærede medlem hr. Tholstrup i modsætning til tidligere i dag er med til at vedtage 350 mill. kr. i afgifter. Det må han forpligte sig til, fordi han har fået vished for, at nu skal de samfundsskabte værdier inddrages.

(Kort bemærkning).

Tholstrup: Jeg har sagt, at vi vil stemme for de 100 mill. kr., afgifterne på spiritus, øl og tobak andrager, men jeg har ikke sagt noget om, at vi vil være med til at opretholde lovgivningen om tøjskat; der er heller ikke noget forslag herom til afstemning nu.

Jeg gør opmærksom på, at selvfølgelig har vi fået vished for, at vi nu får indført grundskyld; det er jo det, det hele går ud på; det er ingen hemmelighed, at det er derfor, at vi er gået med i regeringen.

(Kort bemærkning).

Weikop: Jeg har her i min hånd et forslag fremsat af det ærede medlem hr. Tholstrup den 27. marts gående ud på, at tekstilafgifterne skulle afvikles. I dag foreligger der et lovforslag, der bestemmer, at tekstilafgifterne skal fortsætte, og at sparebeviserne skal falde væk. Der er altså en tydelig forskel i det ærede medlem hr. Tholstrups stilling den 27. marts og i dag.

Må jeg have lov til at spørge: hvori består den sikkerhed, det ærede medlem har for, at grundstigningsskylden bliver gennemført, og at de samfundsskabte værdier inddrages? Det må være noget meget væsentligt, siden det ærede medlem hr. Tholstrup i dag betaler omtrent 400 mill. kr. for det.

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Det ærede medlem hr. Tholstrup siger, at man ikke behøver at diskutere tekstilskatten, for der foreligger ikke noget forslag om, at den skal afskaffes. Hvorfor er der ikke det? Hvorfor har det ærede medlem hr. Tholstrup ikke fremsat et sådant forslag? Det har han gjort før. Jeg kan berolige det ærede medlem hr. Tholstrup med, at i morgen skal der komme et forslag, så kan det ærede medlem tage stilling til det!

(Kort bemærkning).

Tholstrup: Det er vor opfattelse, at får vi først begyndt at inddrage de samfundsskabte værdier, kan vi skubbe skatter ud i takt med de penge, der kommer ind, og tøjskatten er en af de første, der kommer ud.

Når man spørger, hvori sikkerheden for, at vi nu får indført grundstigningsskyld, består, kan jeg svare, at den højtærede statsminister har sagt det her i tinget, og hvad skulle egentlig få den højtærede statsminister til at gå bort fra et løfte? Det er det, de tre regeringspartier er enige om; vi har flertal i denne forsamling, og hvad skulle forhindre os i at gennemføre det, som vi anser for at være rigtigt for samfundet?

[Tholstrup.]
Oppositionen vil prøve på at forhindre det, fordi de ikke ønsker retfærdighed, men skulle det hindre os i at gennemføre et retfærdigt forslag?

(Kort bemærkning).

Aage Fogh: Jeg skal ikke blande mig i diskussionen mellem det ærede medlem hr. Tholstrup og en række andre af tingets ærede medlemmer, men der blev med stor iver fra anden side spurgt: hvori består de samfundsskabte værdier? (*Tilråb:* Nej!). Det er et problem, som har været rejst meget ofte, og det er muligt, at det var rigtigt at få en klaring på det rent praktisk. *(Munterhed).* Jeg forstår ikke rigtigt, hvad man morer sig over.

For ganske kort tid siden blev der solgt to ejendomme på Vesterbrogade. De kostede 20 mill. kr.; den ene blev købt af Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger og den anden af Forsikringsaktieselskabet Nye Danske af 1864. Så vidt jeg ved, skal begge ejendomme nedrives. Den ene sælger var reelt gået fallit, nemlig National Scala, og det andet firma gik antagelig ikke for godt, det skal i hvert tilfælde ikke føres videre. Disse 20 mill. kr. er efter mit skøn samfundsskabte værdier. Det er helt urimeligt, at samfundet ikke for længe siden har sikret sig, at renten af disse værdier gik i samfundets kasse. Jeg håber inderligt og sikkert på, at den regering, der nu er dannet, kan se det rimelige heri, og de, der varetager privatkapitalens interesser, må finde sig i, at et sådant forslag bliver gennemført.

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Jeg skal gemme de samfundsskabte værdier til en anden lejlighed, hvor der er mere tid til at fortælle lidt om, hvad samfundsskabte værdier er, for det er ikke bare jordværdi og grundværdi, men meget andet.

Det, der bringer mig herop igen, er imidlertid det ærede medlem hr. Tholstrups udtalelse om, at eftersom man nu har sikkerhed for, at de samfundsskabte værdier vil blive inddraget, kan man godt lade tøjskatten forlænge. Før valget havde det ærede medlem hr. Tholstrup i hvert fald ikke engang en indbildt sikkerhed derfor, men alligevel mente han, at tøjskatten ikke skulle forlænges. Det var rart at få at vide, hvorfor det ærede medlem har skiftet mening; vil det ærede medlem hr. Tholstrup ikke sige det i dag, får vi besked i morgen, når der skal stemmes, om han vil stemme for, at man nu skal begynde afviklingen af tøjskatten.

(Kort bemærkning).

Weikop: Kun dette: er den højtærede finansminister også enig i, at tekstilafgiften afvikles i takt med, at man inddrager de samfundsskabte værdier? Jeg spørger om det, for den sikkerhed må det ærede medlem hr. Tholstrup jo have fået.

Stats- og udenrigsministeren *(H. C. Hansen):* Jeg skal i morgen beskæftige mig med en del af de udtalelser, der er fremsat i dag. Spørgsmålet om grundskyld og grundstigningsskyld er berørt i regeringens tiltrædelseserklæring, og de, der vil diskutere dette spørgsmål, uanset fra hvilken side de kommer, kan, synes jeg, sikrest diskutere dette anliggende på denne basis og ikke på nogen som helst anden basis. Det vil være klogt, om man venter med en detaildiskussion.... (*Erik Eriksen:* Hvorfor det?). Det vil være klogt, fordi man dermed har et sikkert grundlag for sin vurdering. Det er mit indtryk, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen i sin almindelige munterhed i dag har bevæget sig meget let hen over områder, hvor han kunne have været sikrere placeret. Derfor vil jeg gøre den bemærkning, at diskussionen passende kan føres på regeringsdeklarationens grundlag; den er et sikkert fundament.

Jeg kan unde det ærede medlem hr. Aksel Larsen den fornøjelse i morgen at stille et

[Stats- og udenrigsministeren.]
dagsordensforslag om tøjskatten. Det er min opfattelse, at et sådant forslag ikke har store chancer for at blive vedtaget her i tinget.

(Kort bemærkning).

Aksel Møller: Jeg takker den højtærede stats- og udenrigsminister for hans oplysende bemærkninger. Jeg går derefter ud fra, at der ingen vished er for, at grundstigningsskyld og fuld grundskyld vil blive indført. Der er tale om, at man vil undersøge problemerne, og man vil fremsætte forslag her, hvis man mener, de er værd at fremsætte. Jeg går dermed ud fra, at det ærede medlem hr. Tholstrup i sine bemærkninger i dag i relation til de lovforslag om forbrugsafgifter, der her er til behandling, ikke har haft noget grundlag for at udtale sig, som om der var vished for gennemførelsen af en sådan lovgivning, og jeg går ud fra, at det også gælder de højtærede retsforbundsministre.

(Kort bemærkning).

Tholstrup: Visheden er ikke til stede, før forslagene har været til tredje behandling i folketinget, men der er givet løfter, og vi regner med, at mænd, der giver løfter, holder disse løfter. Selvfølgelig får vi gennemført grundstigningsskylden, inden der er gået et år, således som løfterne er givet, og selve grundskylden vil blive taget op omgående. Om arbejdet hermed kan tilendebringes på 1 eller 2 år, kan jeg ikke sige. At vi fra vor side vil aftrappe de mest tyngende afgifter først, det har vi altid sagt, det er der heller ikke noget nyt i. Det kan være, det bliver tøjskatten; det tror jeg det bliver. Vi er den ene tredjepart af regeringen .... (*Munterhed*). ... nå, så siger vi, at vi er det tredje parti i regeringen. Vi har samme ret i denne regering til at fremføre vore ønsker om, hvor man skal begynde afviklingen af skatterne, som de to andre partier har, og jeg vil tro, at man i begge disse partier er enig i, at afviklingen må begynde dér, hvor skatterne tynger mest, så jeg tror ikke, det bliver vanskeligt at få begyndt med tøjskatten, når først grundskyldens midler glider ind i kassen.

Stats- og udenrigsministeren (*H. C. Hansen*): Med hensyn til den bemærkning, det ærede medlem hr. Aksel Møller gjorde, vil jeg sige: det er ganske klart, at grundstigningsskyldforslaget vil blive genfremsat med en ændring, der betyder indføjelse af et konjunkturtillæg, og det er lige så klart, at der mellem de tre partier er truffet den aftale, at et regeringsudvalg skal bearbejde spørgsmålet om frivillig overgang fra privat prioritering til den ordning, man måtte nå frem til gennem de saglige forhandlinger. Det bliver derefter det høje ting, der får til opgave at tage stilling til et sagligt forslag. Jeg håber, det er klart nok for de ærede medlemmer.

(Kort bemærkning).

Aksel Møller: For mit vedkommende er der overhovedet ingen tvivl om, at den højtærede stats- og udenrigsminister har udtalt sig med overmåde stor klarhed om, hvad der er aftalt mellem regeringspartierne i denne sag. Men vi har i dag den situation, at et æret medlem som ordfører for et af regeringspartierne over for det høje ting siger, at der er givet vished for inddragelse af de samfundskabte værdier. Af bemærkninger, der senere er fremkommet fra det ærede medlems side, er det blevet klart, at han dermed tænker ikke bare på grundstigningsskyld, men på fuld grundskyld. Jeg forstår på den højtærede statsministers klare udtalelser, at derom har han og hans parti ikke givet noget løfte. Hvis retsforbundets regeringsmedlemmer har fået den opfattelse, at de har et løfte derom, burde de sige det nu. Sandheden er den, at man kan ikke vente, at der i den anden side af det høje ting skal være nogen vilje til samarbejde om de problemer, som indeholdes i de fremsatte lovforslag, og om løsningen af de økonomiske vanskeligheder, vi står i, hvis vi bagefter skal udsættes for en politik, som der er afgivet et eller andet hemmeligt løfte om. Der er ikke noget løfte. Med hvilket motiv er da retsforbundet gået ind i denne regering? Hvordan kan det ærede medlem hr. Tholstrup udtale, at der er vished om noget, når der ingen vished er?

(Kort bemærkning).

Tholstrup: Jeg forstår ikke, hvor det ærede medlem hr. Aksel Møller har det fra, at der ikke er givet løfter. Selvfølgelig

[Tholstrup.]
er der givet løfter, og løfter af hæderlige mænd betragter jeg som sikkerhed.

(Kort bemærkning).

Aksel Møller: Det forekommer mig, at offentligheden må have krav på besked fra det ærede medlem hr. Tholstrup om, hvilke løfter der er givet. Hvilket indhold har de løfter? Har de andet indhold end det, den højtærede statsminister her har skildret, og som fremgår af regeringserklæringen? Hvori består de ud over dette? Det har vi krav på at få at vide.

(Kort bemærkning).

Tholstrup: Jeg vil kun gentage det, jeg har sagt. Der er givet et løfte om, at grundstigningsskylden kommer til behandling i det nye folketing til oktober, og at den skal være gennemført ved tredje behandling, inden det næste folketingsår er udløbet. Det er der givet løfter om, og jeg regner med, at sådanne løfter bliver holdt.

(Kort bemærkning).

Aksel Møller: Ja, så fik vi altså at vide, at der er givet løfter med hensyn til terminen for grundstigningsskylden; men det var jo de samfundsskabte værdier, det drejede sig om, det var den fulde grundskyld. Det var det figenblad, det ærede medlem ville udstyre sig med til afstemningen om forbrugsafgiftslovforslagene, og som han søgte i sin påstand om, at der var givet løfte om inddragelse af de samfundsskabte værdier. Det er der altså ikke. Det ærede medlem har pyntet sig med en vished, som han ikke har.

(Kort bemærkning).

Tholstrup: Vi lægger afgørende vægt på at få standset inflationen. Dette kan ske ved hjælp af grundstigningsskyld. Det er en af grundene til, at vi er gået med. Og grundstigningsskylden vil komme til at give betydeligt mere til samfundets kasse end grundskyld af den bestående masse, fordi jordværdierne bliver ved med at stige. Jeg anser derfor grundstigningsskyld for at være lige så vigtig som den fulde grundskyld. Den fulde grundskyld skal behandles, men den skal have den tid, der skal til. Vi har ikke fået løfte om, at den ville blive gennemført på et år, men vi har fået løfte om, at den skal blive behandlet grundigt og hurtigt. (*Afbrydelse:* I en kommission!). Nej, der er ikke tale om nogen kommission, der er tale om en grundig og hurtig behandling, således at spørgsmålet kan komme til hurtig afgørelse i folketinget. Jeg føler mig overbevist om, at de andre regeringspartnere vil holde disse løfter. Jeg har ikke et øjeblik været i tvivl om, at de vil holde dem. Det ligger jo i deres eget valgprogram; det er ikke på tværs af det socialdemokratiske program, det er ikke på tværs af de radikales program. Hvorfor i alverden skulle de så ikke gennemføre det?

(Kort bemærkning).

Aksel Møller: Jeg tror, det høje ting nu er nået til det stadium, da denne debat kan afsluttes. Der var altså ingen vished. Der var et æret medlem, der ville begrunde sin kovending over for forbrugsafgifter med at lade som om, at han havde vished, eller at han havde opfattet, at han havde et løfte, som kunne betale den fremtidige afvikling af afgifterne.

Jeg har nu i og for sig ikke andet at tilføje, end at jeg lykønsker den højtærede statsminister til alt det, han har fået at passe på med det makkerskab, han har fået.

(Kort bemærkning).

Tholstrup: Der er jo ikke tale om at købe noget her eller sælge noget dér, når man i tre partier har et programpunkt, som man gerne vil have gennemført og tiden nu er moden til det. Socialdemokraterne har ikke givet noget, de får jo gennemført deres eget programpunkt. Hvad er det for noget at stå og sige, at man har købt og solgt og handlet sig noget til? Det er der slet ikke tale om. Vi får oven i købet det, som vi mener, at grundstigningsskylden vil give: vi får standset inflationen, hvad ingen andre har været i stand til.

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Jeg gjorde på ny et forsøg på at overvinde mig selv, men jeg kunne ikke.

Det ærede medlem hr. Tholstrup har sagt,

[Aksel Larsen.]
at det er evig sikkert, at vi får gennemført fuld grundskyld, for det står i de tre regeringspartiers program, og programmer bliver jo holdt. Nu kender vi alle sammen retsforbundets program, som det gik til valg på; vi kender retsforbundets nuværende stilling til det program, det gik til valg på. Hvad får det ærede medlem hr. Tholstrup til at nære en sådan tyrkertro til, at programmer bliver overholdt?

Hermed sluttede forhandlingen om punkterne 2, 3 og 4 på dagsordenen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Peter Nielsen: Jeg foreslår, at de tre lovforslag henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning
vedtoges dette forslag.

Formanden: Da der foreligger indstilling fra grupperne, skal jeg allerede i indeværende møde lade foretage valg af det udvalg, som det nu blev besluttet at nedsætte.

Man gik altså til:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om ændring i lov om afgift af spiritus, vin og øl,
forslag til lov om forhøjelse af tobaksafgifter
og
forslag til lov om ændring i lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger.

Valgt blev: *Peter Nielsen, Einer-Jensen, Holger Eriksen, Per Hækkerup, Hans Knudsen, M. Larsen,* (Kolding), *Viola Nørløv, Aage Fogh, Tholstrup, Henry L. W. Jensen, Axel Kristensen, Thorkil Kristensen, Anker Lau, Harald Nielsen, Weikop, Egon Lauritzen* og *Aage Petersen.*

Formanden: Jeg skal afbryde forhandlingen om dagsordenens punkt 1, nemlig første behandling af forslag til lov om et stabiliseringslån.

Der er herefter ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 14. juni, kl. 10 med følgende dagsorden:

1) *Fortsættelse af første behandling af:*

Forslag til lov om et stabiliseringslån.

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om selvangivelsen af indkomst og formue, om foranstaltninger til kontrol med selvangivelsen og om straffen for skattesvig m. v.

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om investeringsfonds.

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om skattefri afskrivninger m. v.

Mødet hævet kl. 18⁵.

---

5. møde.

Fredag den 14. juni kl. 10.

Formanden: Udvalget angående forslag til lov om ændring i lov om afgift af spiritus, vin og øl, forslag til lov om forhøjelse af tobaksafgifter og forslag til lov om ændring i lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Jeg gør opmærksom på, at det er min agt, dersom tinget dertil giver sit samtykke, at sætte lovforslagene til anden behandling i begyndelsen af eftermiddagsmødet.

Fra indenrigsministeren har jeg modtaget følgende skrivelse: